

Visaptverošas civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas apmācības izveide valsts institūcijām, pašvaldību civilās aizsardzības komisijām, augstskolām, Ugunsdrošības un civilās aizsardzības koledžai, kā arī drošības padomu izveide sabiedrībai

Ziņojums par normatīvā regulējuma, ārvalstu pieredzes un labās prakses izpēti

Eiropas Komisijas Civilās aizsardzības finanšu instrumenta projekts
ECHO/SUB/2022/TRACK1/884396

Pasūtītājs:

Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests
Reģ. nr. 90000049834
Maskavas iela 5, Rīga, LV-1050

Izpildītājs:

PricewaterhouseCoopers SIA
Reģ. Nr. 40003142793
Kr.Valdemāra iela 21-21, Rīga, LV-1010

Finansē
Eiropas Savienība

Paziņojums par atbildības ierobežošanu

Šo ziņojumu (turpmāk - Ziņojums) ir izstrādājusi PricewaterhouseCoopers SIA (turpmāk – PwC) Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta (turpmāk – VUGD) vajadzībām saskaņā ar Līgumu par pētījumu veikšanu VUGD vajadzībām Eiropas Savienības civilās aizsardzības finanšu instrumenta TRACK1 programmas projektos, kas 2023. gada 31. augustā noslēgts starp VUGD un PwC (turpmāk – Līgums). Līguma noteikumi ir konfidenciāli.

Šis ir Ziņojuma projekts par normatīvā regulējuma, ārvalstu pieredzes un labās prakses izpēti, kas izstrādāts, izpildot Līguma darba uzdevuma nosacījumus.

Darba uzdevumi tika veikti no 2023. gada 31. augusta līdz 2024. gada 10. janvārim. Darba uzdevumu ietvaros mēs veicām intervijas ar VUGD vadību un atbildīgajām amatpersonām, normatīvā regulējuma un dokumentu analīzi.

Ziņojumā ietverta informācija, kas iegūta no dažādiem avotiem un detalizēti aprakstīta Ziņojumā. PwC nav mēģinājis nodrošināt avotu uzticamību vai pārbaudīt sniegto informāciju. Tādējādi PwC nevienai personai, izņemot VUGD, saskaņā ar noslēgto Līgumu, nesniedz nekāda veida apsolījumus vai garantijas (tiešas vai netiešas) par Ziņojuma pareizību vai pilnīgumu.

Mēs neesam veikuši nekādus darba uzdevumus vai intervējuši VUGD vadību kopš 2024. gada 10. janvāra. Ziņojumā nav aprakstīta tādu notikumu un apstākļu ietekme, kas varēja notikt pēc šī datuma, kā arī nav ietverta informācija, kas varēja tikt atklāta pēc šī datuma. Mēs nekādā veidā neapliecinām, ka ziņojumā būtu izdarītas būtiskas izmaiņas, ja mēs būtu veikuši šādus darbus vai intervijas pēc norādītā datuma.

Šis ziņojums tika koriģēts saskaņā ar VUGD komentāriem par 2024. gada 10. janvārī sagatavoto ziņojuma projektu, kurus mēs saņēmām 2024. gada 23. janvārī.

Mēs vēršam Jūsu uzmanību uz mūsu Ziņojumā iekļautiem būtiskiem komentāriem par mūsu darba apjomu, nodevuma izmantošanas mērķi, mūsu pieņēmumiem un ierobežojumiem attiecībā uz informāciju, kas ir mūsu nodevuma pamatā.

Jūs nedrīkstiet nodot šī Ziņojuma kopijas citām personām, izņemot gadījumos, kas aprakstīti Līgumā un tikai saskaņā ar Līgumā aprakstītajiem nosacījumiem. PwC neuzņemas nekādu atbildību pret citām personām (izņemot pret VUGD saskaņā ar Līgumu) par dokumenta izstrādāšanu. Tādējādi normatīvajos aktos pieļautajos gadījumos un neatkarīgi no darbības formas un no tā, vai atbildība ir radusies no līguma pārkāpuma vai delikta, PwC neuzņemas nekādu atbildību par citām personām nodarītiem zaudējumiem (izņemot zaudējumiem, kas radušies VUGD uz iepriekš minētajiem pamatiem) vai par jebkādiem lēmumiem, kas pieņemti vai nav pieņemti, balstoties uz šo Ziņojumu.

Ja Jums ir kādi jautājumi saistībā ar šo Ziņojumu, lūdzu, sazinieties ar PwC Konsultāciju daļas direktoru Raimonu Daukstu, e-pasts: raimonds.dauksts@pwc.com.

Svarīgs paziņojums jebkurai personai, kas nav tiesīga iepazīties ar šo ziņojumu

Jebkura persona, kas nav šī ziņojuma adresāts vai kura nav parakstījusi un nosūtījusi atpakaļ PwC vēstuli par atbrīvojumu no atbildības, nav tiesīga iepazīties ar šo ziņojumu.

Ja nepilnvarota persona ir piekļuvusi šim ziņojumam un ir izlasījusi to, šī persona, iepazīstoties ar ziņojumu, piekrīt šādiem noteikumiem:

1. Persona, kurai šis ziņojums ir kļuvis pieejams, saprot, ka PwC darbs tika veikts saskaņā ar mūsu klienta norādījumiem, tikai klienta interesēs un izmantošanai klienta vajadzībām.
2. Persona, kurai šis ziņojums ir kļuvis pieejams, atzīst, ka šis ziņojums tika sagatavots mūsu klienta vajadzībām un var neietvert visus jautājumus, kas varētu būt būtiski citiem mērķiem.
3. Persona, kurai šis ziņojums ir kļuvis pieejams, piekrīt, ka PwC, tā partneri, direktori, darbinieki vai citi pārstāvji nav ne atbildīgi, ne piekrīt uzņemties atbildību pret šo personu neatkarīgi no tā, vai atbildība ir radusies no līguma pārkāpuma vai delikta (tajā skaitā, bet ne tikai, no nolaidības un normatīvajos aktos paredzēto pienākumu pārkāpuma). PwC pārstāvji nav atbildīgi par jebkādu zaudējumu, kaitējumu vai izdevumiem, kas radušies personai, kurai šis ziņojums ir kļuvis pieejams un kura ir izmantojusi šo ziņojumu jebkādā veidā, vai par jebkurām citām sekām, kas radušās no tā, ka šai personai ir kļuvis pieejams šis ziņojums. Papildus iepriekš minētajam, persona, kurai šis ziņojums ir kļuvis pieejams, piekrīt, ka uz šo ziņojumu nedrīkst atsaukties, to nedrīkst citēt vai izplatīt bez PwC rakstiskas piekrišanas.

Kopsavilkums

Būtiskākie konstatējumi

1. Starptautiskais un ES līmeņa normatīvais regulējums CA un katastrofas pārvaldīšanas jomā uzsvēr tādus aspektus kā sabiedrības informētību, piekļuvi informācijai, iekļaušanu, zināšanu apguves veicināšanu visu valsts līmeņu amatpersonām, sabiedrībai, brīvprātīgajiem un privātajam sektoram. Tas gan nenosaka specifiskas prasības tieši CA apmācību organizēšanas kārtībai vai saturam.
2. Latvijā lielākajai daļai mērķgrupu nav noteikti ne apmācību nodrošinātāji, ne apmācību organizēšanas vispārējā kārtība. Normatīvie akti neregulē apmācību plānošanas, nodrošināšanas, organizēšanas un vadīšanas, ne arī uzraudzības procesus. Līdz ar to par visiem minētajiem jautājumiem var lemt attiecīgās mērķgrupas atbildīgie pārstāvji, kā rezultātā apmācību saturs un regularitāte var atšķirties.
3. Šobrīd Latvijā normatīvajā regulējumā nav noteikta viena atbildīgā iestāde par visām CA un katastrofas pārvaldīšanas apmācībām. VUGD Civilās aizsardzības pārvalde varētu faktiski tikt uzskatīta par "centrālo" koordinējošo iestādi CA un katastrofas pārvaldīšanas apmācību jomā, jo tā jau šobrīd izstrādā ieteicamos apmācību materiālus un pēc uzaicinājuma kapacitātes iespēju robežās vada apmācības citām iestādēm, tomēr tai nav ne atbilstoša deleģējuma normatīvajos aktos, ne arī pilnīga informācija par to, kā šobrīd tiek organizētas apmācības katrā no mērķgrupām.
4. Izvēlētajās izpētes valstīs ir veiksmīgi attīstīti vairāki ar CA un katastrofas pārvaldības apmācībām saistīti aspekti, piemēram:
 - Vairākās valstīs veiksmīgi darbojas relatīvi centralizēta CA un katastrofas pārvaldīšanas apmācību sistēma, piemēram, Somijā pamatapmācības nodrošina Somijas Neatliekamās palīdzības dienestu akadēmija, bet Igaunijā – Glābšanas dienests. Turklāt vairākās valstīs normatīvajā regulējumā ir noteikti pienākumi un sadarbības mehānisms apmācībām.
 - Ārvalstīs apmācību nodrošināšanas saturu un kvalitāti nodrošina tādi mehānismi kā apmācību materiālu un vadlīniju izstrāde un pasniedzēju kursi (*train the trainer*).
 - Lielākajā daļā izpētes valstu ir daudz plašāk attīstītas sabiedrības izglītošanas iniciatīvas nekā Latvijā, izmantojot gan mobilās lietotnes un tīmekļa vietnes drošības padomu publicēšanai, gan dažādas kampaņas.

Būtiskākie priekšlikumi

1. Priekšlikumi institucionālā ietvara un normatīvā regulējuma stiprināšanai

- Izstrādāt visaptverošu stratēģiju CA izglītības un apmācību jomā.
- Izvērtēt iespēju ieviest “centrālo” koordinējošo iestādi CA un katastrofas pārvaldīšanas izglītības jomā.
- Pārskatīt un pēc nepieciešamības precizēt normatīvo regulējumu par dažādiem CA un katastrofas pārvaldīšanas apmācību procesa posmiem un sabiedrības izglītošanu.
- Izvērtēt NVO/brīvprātīgo iesaistes potenciālu CA apmācību veikšanā.

2. Priekšlikumi apmācību sistēmas pilnveidošanai

- Uzlabot apmācību materiālu izstrādes un aktualizēšanas procesu, tai skaitā izveidot apmācību vadlīnijas.
- Nodrošināt, ka apmācības veicina CA un katastrofas pārvaldīšanas pienākumu pildīšanu ar procesuāliem uzlabojumiem.
- Apmācīt mācību vadītājus (*train the trainer*) un nodrošināt iespējas zināšanu papildināšanai.
- Pakāpeniski nodrošināt piekļuvi CA un katastrofas pārvaldīšanas apmācībām plašākam sabiedrības lokam.
- Izmantot modernās tehnoloģijas CA apmācību nodrošināšanā.
- Izveidot apmācību uzraudzības sistēmu, t.sk. nodrošināt datu uzkrāšanu un apkopošanu par veiktajām mācībām.

3. Priekšlikumi sabiedrības izglītošanai

- Modernizēt komunikāciju par drošības padomiem.
- Organizēt kampaņas CA kultūras veicināšanai.
- Periodiski veikt socioloģiskās aptaujas par zināšanām CA jomā.

Satura rādītājs

Paziņojums par atbildības ierobežošanu	2
Svarīgs paziņojums jebkurai personai, kas nav tiesīga iepazīties ar šo ziņojumu	3
Kopsavilkums	4
Satura rādītājs	6
Saīsinājumi un terminu skaidrojumi	7
Ievads	8
1. Starptautiskais un ES līmeņa normatīvais regulējums CA un katastrofas pārvaldīšanas jomā	10
1.1. Starptautiskie līgumi (konvencijas).....	10
1.2. Citi starptautiskie dokumenti	11
1.3. ES normatīvais regulējums un politikas plānošanas dokumenti	11
2. CA un katastrofas pārvaldīšanas apmācību sistēma Latvijā	14
2.1. Latvijas CA un katastrofas pārvaldīšanas sistēmas ietvars	14
2.2. Normatīvā regulējuma pārskats	16
2.3. Pašreizējā CA un katastrofas pārvaldīšanas apmācību sistēma	29
3. Ārvalstu pieredze un labā prakse CA un katastrofas pārvaldīšanas jomā	38
3.1. Somija: CA apmācību prakse	39
3.2. Vācija: CA apmācību prakse	41
3.3. Portugāle: CA apmācību prakse	45
3.4. Igaunija: CA apmācību prakse	49
3.5. Itālija: CA apmācību prakse	52
3.6. Normatīvā regulējuma un plānošanas dokumentu salīdzinošs izvērtējums	57
4. Priekšlikumi CA un katastrofas pārvaldīšanas sistēmas pilnveidošanai un labās prakses pārņemšanai Latvijā	61
4.1. Priekšlikumi institucionālā ietvara un normatīvā regulējuma stiprināšanai	61
4.2. Priekšlikumi apmācību sistēmas pilnveidošanai	65
4.3. Priekšlikumi sabiedrības izglītošanai	69
Pielikumi	72
Pielikums 1. Valsts civilās aizsardzības plānā iekļautā informācija par apmācībām un sabiedrības informēšanu (2020.-2027.gads)	72
Pielikums 2. Analizēto datu un dokumentu saraksts	80

Saīsinājumi un terminu skaidrojumi

Lai nodrošinātu vienotu izpratni par dokumentā lietotajiem saīsinājumiem, tabulā ietverti to skaidrojumi.

Tabula 1. Saīsinājumi un terminu skaidrojumi.

Saīsinājums	Skaidrojums
ANEPC	Valsts ārkārtas situāciju un civilās aizsardzības dienests (no portugāļu val. – Autoridade Nacional de Emergência e Proteção Civil)
ANO	Apvienoto Nāciju Organizācija
BBK	Federālais civilās aizsardzības un ārkārtas gadījumu birojs (no vācu val. – Bundesamt für Bevölkerungsschutz und Katastrophenhilfe)
CA	Civilā aizsardzība
CAKPL	Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums
CAP	Civilās aizsardzības plāns
CNPCE	Valsts civilās ārkārtas situāciju plānošanas padome (no portugāļu val. – Conselho Nacional de Planeamento Civil de Emergência)
EK	Eiropas Komisija
ENB	Valsts ugunsdzēsēju skola (no portugāļu val. – Escola Nacional de Bombeiros)
ES	Eiropas Savienība
ESAF	Somijas neatliekamās palīdzības dienestu akadēmija (no angļu val. – Emergency Services Academy Finland)
ESF	Eiropas Sociālā fonda projekts "Digitalizācijas iniciatīvas studējošo iesaistei un studiju kvalitātes pilnveidei Latvijas Universitātē un projekta sadarbības partneru augstskolās" (Nr. 8.2.3.0/22/A/006)
IEM	Iekšlietu ministrija
LVĢMC	Latvijas Vides ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs
MK	Ministru Kabinets
NBS	Nacionālie bruņotie spēki
NMPD	Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests
NVO	Nevalstiska organizācija
OPVDC	Civilās aizsardzības brīvprātīgo organizācija (no portugāļu val. – Organização provincial de voluntários e defesa civil)
PwC	PricewaterhouseCoopers SIA
SIOPS	Integrēto aizsardzības un glābšanas operāciju sistēma (no portugāļu val. – Sistema Integrado de Operações de Protecção e Socorro)
SMPC	Pašvaldības civilās aizsardzības dienests (no portugāļu val. – Serviço Municipal de Protecção Civil)
SPEK	Somijas nacionālā glābšanas asociācija (no somu val. – Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö)
UCAK	Ugunsdrošības un civilās aizsardzības koledža
VID	Valsts ieņēmumu dienests
VM	Veselības ministrija
VR	Virtuālā realitāte
VUGD	Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests

Ievads

Konteksts

Lai nodrošinātu Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likumā (turpmāk – CAKPL) noteikto, proti, to, ka civilās aizsardzības (turpmāk – CA) sistēma ir nacionālās drošības sistēmas sastāvdaļa, kuru veido valsts un pašvaldību institūcijas, juridiskās un fiziskās personas, kam ir likumā noteiktas tiesības, uzdevumi un atbildība CA jomā, nepieciešams arī nodrošināt visu iesaistīto subjektu apmācību par CA un katastrofas pārvaldīšanas jautājumiem. Ņemot vērā šodienas mainīgo apdraudējuma vidi, ir būtiski nodrošināt un īstenot regulāru apmācību dažādos līmeņos. VUGD identificētās nepieciešamās izmaiņas **apmācībās par CA un katastrofas pārvaldīšanas jautājumiem:**

Attēls 1. VUGD identificētie potenciālie uzlabojumi CA un katastrofas pārvaldīšanas jomā.

				
MK locekļiem nepieciešamas zināšanas un izpratne par katastrofas pārvaldīšanas jautājumiem, bet informēšana un izglītošana par šiem jautājumiem konkurē ar daudzām citām politiskās dienaskārtības aktualitātēm.	Pašvaldību sadarbības teritoriju CA komisijas locekļu apmācībai par CA un katastrofas pārvaldīšanas jautājumiem ir jābūt sistemātiskai un stratēģiskai , lai nostiprinātu kompetenci, kas nodrošina operatīvu un pareizu lēmumu pieņemšanu ārkārtas situācijās.	Augstākās izglītības procesā obligātais CA kurss ir jāaktualizē , ņemot vērā pastāvošo mainīgo apdraudējuma vidi, un jāpapildina ar moduli angļu valodā.	CA un katastrofas pārvaldīšanas speciālistu sagatavošanai UCAK ir jāaptver aktuālākā informācija un modernāka mācību pieeja .	Nepieciešamība mainīt sabiedrības informēšanas stratēģiju un taktiku CA un katastrofas pārvaldīšanas jautājumos, modernizējot komunikācijas metodes un tehnoloģijas.

Pētījuma mērķis

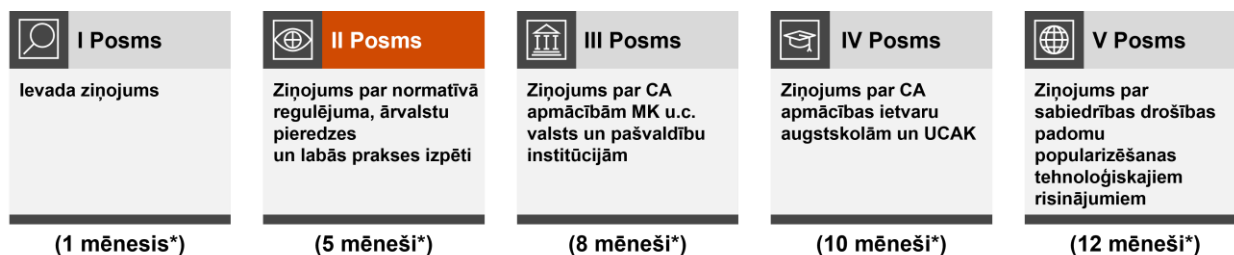
Vispārējais mērķis – Izveidot CA un katastrofas pārvaldīšanas apmācības ietvaru vairākos līmeņos tām institūcijām, kuras noteiktas CAKPL (kā arī citos normatīvajos aktos un plānošanas dokumentos), lai nodrošinātu, ka tas aptver apmācības procesu, sākot no valsts institūciju (Ministru kabinets, ministrijas un padotības iestādes, kapitālsabiedrības) un pašvaldību sadarbības teritoriju CA komisiju amatpersonām, augstskolas, tajā skaitā Ugunsdrošības un civilās aizsardzības koledžu (turpmāk – UCAK), kā arī nodrošinātu drošības padomu par apdraudējumiem pieejamību sabiedrībai kopumā, kas veicinās sabiedrības drošības kultūras veidošanos ilgtermiņā.

Tiešais mērķis – Izveidojot visaptverošu CA un katastrofas pārvaldīšanas apmācības pieeju dažādos līmeņos, tiks nodrošināta ilgtspējīga un sistemātiska atbildīgo amatpersonu izglītošana, kas veicinās efektīvu un pareizu lēmumu pieņemšanu katastrofas pārvaldīšanas pasākumu īstenošanā, tiks nodrošināta izpratne par saviem un citu institūciju uzdevumiem un pienākumiem.

Pētījuma īstenošanas posmi

Pētījums tiek īstenots no 2023. gada 31. augusta līdz 2024. gada 30. augustam. Šis ziņojums ir izstrādāts projekta II Posma ietvaros.

Attēls 2. Pētījuma īstenošanas posmi un termiņi.

* No līguma parakstīšanas datuma

Ziņojuma uzdevumi

Normatīvā regulējuma, ārvalstu pieredzes un labās prakses izpēte:

- Analizēt un salīdzināt Latvijas un citu ES valstu (ne mazāk kā piecas valstis, kuras izvēlas, saskaņojot ar VUGD) normatīvos aktus un plānošanas dokumentus CA, CA apmācību jomā, kuri nosaka apmācību plānošanu, nodrošināšanu, organizēšanu un vadīšanu. Analīzi veidot kā salīdzinošu tabulu, kur normatīvie akti sadalīti atbilstoši ES un nacionālajam līmenim, un sagatavot rakstisku analītisku ziņojumu;
- Apkopot un analizēt Latvijas un citu valstu (ne mazāk kā piecas valstis, kuras izvēlas, saskaņojot ar VUGD) pieredzi un labo praksi un katastrofas pārvaldīšanas apmācību nodrošināšanā valsts institūcijām, pašvaldībām, augstskolām, kā arī sabiedrības izglītošanā, un sagatavot rakstisku analītisku ziņojumu.

Pētījuma metodoloģija

- Piecu ārvalstu pieredzes un labās prakses izpēte CA un katastrofas pārvaldīšanas jomā.
- Teorētiskās literatūras, publikāciju, tiesību aktu un attīstības plānošanas dokumentu, starptautisko dokumentu un labās prakses analīze, statistikas un VUGD iekšējo datu analīze, mācību programmu un informatīvo materiālu, pētījumu un citu dokumentu izpēte.
- Ekspertu intervijas ar VUGD atbildīgajām personām, citām CA iesaistītajām pusēm un ārvalstu atbildīgo iestāžu pārstāvjiem.
- Datu salīdzināšana un interpretācija.

Pētījuma ierobežojumi

Ziņojums ir uzskatāms tikai par daļu no darba uzdevuma (nodevuma), kas noteikts Līgumā, un skatāms kopsakarā ar citām nodevuma daļām, atbilstoši Līguma tehniskajā specifikācijā paredzētajiem uzdevumiem:

- Nemot vērā, ka CA un katastrofas pārvaldīšanas apmācību un sabiedrības izglītošanas process ir tikai fragmentāri noteikts Latvijas normatīvajā regulējumā, esošās apmācību sistēmas raksturojumam tika izmantoti arī citi informācijas avoti, tajā skaitā, interviju laikā pārrunātā informācija.
- Ārvalstu pieredzes analīzē tika izmantota publiski pieejamā, kā ar intervijās (ciktāl tas iespējams) iegūtā informācija.
- Tā kā intervijas šajā projekta posmā tika veiktas izlases kārtībā, rekomendācijas ir balstītas uz sākotnējo izpēti un var mainīties, balstoties uz turpmākajos projekta posmos identificētajām mērķgrupu vajadzībām.
- Normatīvā regulējuma pārskats ir balstīts uz tā izstrādes brīdī publiski pieejamo Ministru Kabineta (turpmāk – MK) 2020. gada 26. augusta rīkojumu Nr. 476 "Par Valsts civilās aizsardzības plānu"¹. Turpmākie grozījumi² tiks atspoguļoti nākamā projekta posmā ziņojumus par attiecīgajām mērķgrupām.

¹ Rīkojums Nr. 476 "Par Valsts civilās aizsardzības plānu", MK, Rīga, 2020

² Rīkojums Nr. 476 "Par Valsts civilās aizsardzības plānu", MK, Rīga, 2020, ar grozījumiem, kas izdarīti 09.01.2024.

1. Starptautiskais un ES līmeņa normatīvais regulējums CA un katastrofas pārvaldīšanas jomā

Pēdējos gados, ņemot vērā globālās COVID-19 pandēmijas un saspringtās ģeopolitiskās situācijas Eiropā ietekmi, ne tikai nacionālajā, bet arī starptautiskajā un ES līmenī tiek pievērsta pastiprinātāka uzmanība CA un katastrofas pārvaldīšanas jomai. Uz to norāda arī Valsts kontrole savā ziņojumā, ka "beidzamajās desmitgadēs pasaulē CA sistēmās liela uzmanība vērsta uz preventīvajiem pasākumiem un labāku gatavību, lai pēc iespējas novērstu katastrofas draudus un spētu maksimāli efektīvi un ātri rīkoties katastrofas gadījumā, kā arī uzsvērtā CA visaptverošā loma, ietverot pilnu pasākumu ciklu - sākot no preventīvajiem, gatavības un reaģēšanas pasākumiem. Veidojot valstu un kopienu noturību pret katastrofām, uzsvērtā mērķtiecīga darbība nozaru un starpnozaru jomās visos līmeņos nepieciešamība, veidojot izpratni par katastrofu riskiem, stiprinot katastrofu risku pārvaldīšanu un veicot ieguldījumus katastrofu risku mazināšanā izturspējas veidošanai, kā arī uzlabojot gatavību katastrofām efektīvai katastrofu seku likvidēšanai."³

Kaut sākotnēji CA un potenciālās katastrofas prevencija un seku likvidēšana ir nacionālās, reģionālās vai vietējās pašvaldības plānošanas jautājums, ir virkne aspektu, uz kuriem tiek vērsta uzmanība gan starptautiskajos līgumos (konvencijās), gan citos starptautiskajos dokumentos, gan arī ES līmeņa normatīvajā regulējumā un politikas plānošanas dokumentos. Būtiskākie ar CA un katastrofas pārvaldīšanas jomu saistītie dokumenti ir ietverti zemāk esošajā tabulā un aprakstīti apakšnodalās, īpaši izceļot tos aspektus, kuriem būtu jāpievērš uzmanība, pilnveidojot Latvijas CA apmācību sistēmu.

Attēls 3. Starptautiskais un ES līmeņa normatīvais regulējums.

 Starptautiskie līgumi (konvencijas)	 Citi starptautiskie dokumenti	 ES normatīvais regulējums un politikas plānošanas dokumenti
<ul style="list-style-type: none">• ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām un Konvencijas Parīzes nolīgumam mērķu un pasākumu īstenošana• ANO Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām, pieņemts 13.12.2006	<ul style="list-style-type: none">• ANO Sendai ietvarprogrammas 2015.-2030. gadam par katastrofu risku mazināšanu mērķu un pasākumu īstenošana• ANO ilgtspējīgas attīstības programmas 2030. gadam mērķu un pasākumu īstenošana	<ul style="list-style-type: none">• Eiropas Parlamenta un Padomes REGULA (ES) 2021/836, ar ko groza Lēmumu Nr. 1313/2013/ES par Savienības civilās aizsardzības mehānismu• ES Pielāgošanās klimata pārmaiņām stratēģijas mērķu un pasākumu īstenošana• ES jaunatnes stratēģija 2019. – 2027.gadam (2018/C 456/01)• ES Stratēģija Baltijas jūras reģionam un rīcības plāna mērķu un pasākumu īstenošana• EK darba dokuments "Rīcības plāns par Sendai ietvarprogrammu katastrofu riska mazināšanai 2015.–2030.gadam

Gan starptautiskā, gan ES līmeņa politikas plānošanas dokumentos un normatīvajos aktos tiek uzsvērtā atbildīgo valsts un pašvaldību institūciju, kā arī privātā sektora un sabiedrības informētības un nepārtrauktas izglītošanas nozīme, lai pēc iespējas novērstu vai arī efektīvāk pārvaldītu potenciāli iestājušās katastrofas.

1.1. Starptautiskie līgumi (konvencijas)

Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām un Konvencijas Parīzes nolīgumam mērķu un pasākumu īstenošana.⁴

³ Valsts civilās aizsardzības sistēmas plānošana un gatavība, Latvijas Republikas Valsts kontrole, Rīga 2022

⁴ Likums "Par Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Parīzes nolīgumu", LR Saeima, Rīga, 2017

Konvencijas galvenais mērķis ir stiprināt globālo reakciju uz klimata pārmaiņu draudiem, ierobežojot globālo sasilšanu un temperatūras paaugstināšanos līdz 1,5 °C, palielinot spēju pielāgoties klimata pārmaiņu radītajai nelabvēlīgajai ietekmei un veicinot noturību pret klimata pārmaiņām. Konvencijā netiek izcelta CA apmācību loma, bet tajā **uzsvērta izglītošana par klimata pārmaiņām, apmācības, kā arī sabiedrības informētība, piekļuve informācijai un sabiedrības līdzdalības nozīme**, lai sasniegtu konvencijas mērķus.

ANO Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām, pieņemts 13.12.2006.⁵

Konvencijas mērķis ir nodrošināt visu personu ar invaliditāti vienlīdzīgas iespējas izmantot cilvēktiesības un pamatbrīvības. Konvencijā tiek noteiktas **tiesības uz izglītību personām ar invaliditāti, tostarp visos izglītības sistēmas līmeņos un iespējas apgūt praktiskās un sociālās iemaņas**. Dalībvalstīm jāveic visi nepieciešamie pasākumi, lai nodrošinātu personu ar invaliditāti aizsardzību un drošību riska situācijās.

Personu ar invaliditāti iekļaušana

CA apmācībām un informatīvajiem materiāliem jābūt pieejamiem personām ar invaliditāti. Lai nodrošinātu personu ar invaliditāti aizsardzību un drošību riska situācijās, par atbilstošu rīcību ieteicams informēt plašāku sabiedrību.

1.2. Citi starptautiskie dokumenti

ANO Sendai ietvarprogrammas 2015.-2030. gadam par katastrofu risku mazināšanu mērķu un pasākumu īstenošana⁶

Programmas mērķis ir samazināt esošo un novērst jaunu katastrofu riskus. Ietvarprogrammas mērķis ir īstenot integrētu un iekļaujošu dažādu jomu pasākumus, kas novērš un mazina apdraudējumu risku pret katastrofām, uzlabo gatavību reaģēt un stiprina noturību.

Programmā iezīmē **katastrofu risku mazināšanas apmācību nozīmi**, veicinot zināšanu apguvi visu valsts līmeņu amatpersonām, sabiedrībai, brīvprātīgajiem un privātajam sektoram. Ietvarprogrammā tiek uzsvērta arī esošo apmācību un izglītības mehānismu izmantošana, kā arī zināšanu par katastrofu riskiem veicināšana izglītības ietvaros, kā arī visu līmeņu pilsoniskajā izglītībā, profesionālajā izglītībā un neformālajā izglītībā. Vēl viens no prioritārajiem darbības virzieniem ir globālas un reģionālas kampaņas, lai veicinātu drošības kultūru, par pamatu izmantojot citu valstu labo praksi šajā jomā.

CA apmācību integrācija izglītības sistēmā un dažādu apmācību metožu izmantošana

Zināšanu un rīcības spējas veicināšana CA var tikt organizēta ar dažādām metodēm atbilstoši mērķa grupām. Mācību procesā vēlams iekļaut dalīšanos ar pieredzi un labo praksi, savstarpējo mācīšanos, uzsvāru liekot uz CA apmācību integrāciju valstu izglītības sistēmās.

ANO ilgtspējīgas attīstības programmas 2030. gadam⁷ mērķu un pasākumu īstenošana

ANO ilgtspējīgas attīstības programma iekļauj 17 ilgtspējīgas attīstības mērķus, kuri ir vērsti uz visu pasaules iedzīvotāju cilvēktiesību īstenošanu. Mērķi ir vērsti uz cilvēkiem, planētu, labklājību, mieru un partnerību.

Kaut gan CA nav noteikts kā atsevišķs mērķis, programma izceļ **iekļaujošu un kvalitatīvu izglītību kā vienu no mērķiem**. Klimata pārmaiņu mazināšanas un pielāgošanās kontekstā mērķi ietver izglītības uzlabošanu, sabiedrības informētību un cilvēkresursu un iestāžu kapacitātes veicināšanu.

1.3. ES normatīvais regulējums un politikas plānošanas dokumenti

Eiropas Parlamenta un Padomes REGULA (ES) 2021/836, ar ko groza Lēmumu Nr. 1313/2013/ES par Savienības Civilās aizsardzības mehānismu⁸

⁵ Starptautiskais līgums "Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām", ANO, LR Saeima, Ņujorka, 2008

⁶ Sendai pamatprogramma katastrofu riska mazināšanai 2015-2030, ANO, 2015

⁷ Apvienoto Nāciju Organizācija, ziņojums "pārveidojot mūsu pasauli: programma 2030. gadam ilgtspējīga attīstība", Ņujorka, 2015

⁸ Lēmums Nr. 1313/2013/ES par Savienības civilās aizsardzības mehānismu, EP, Brisele, 2013

Mehānisma galvenais mērķis ir uzlabot sistēmu efektivitāti visu veidu dabas un cilvēka darbības izraisītu katastrofu novēršanas, sagatavotības un reaģēšanas jomā ES un ārpus tās. Lai gan mehānisms ir galvenokārt orientēts uz cilvēku aizsardzību, tas paredzēts arī vides un īpašuma aizsardzībai.

CA apmācību jomā regula **uzsver risku novēršanas svarīgumu un atbalsta dalībvalstis sabiedrības izpratnes veicināšanas, informēšanas un izglītības jomā**. Šiem pasākumiem var tikt sniegta arī finansiāla palīdzība, tai skaitā ar to saistītajiem informācijas izplatīšanas pasākumiem. Tiek norādīts, ka Eiropas Komisija (turpmāk – EK) izveido **Savienības Civilās aizsardzības zināšanu tīklu**, ietverot attiecīgos CA un katastrofas pārvaldīšanas dalībniekus, izcilības centrus, universitātes un pētniekus. Ar šī tīkla palīdzību tā **izveido un pārvalda CA un katastrofas pārvaldīšanas jomā strādājošā personāla apmācības un praktisko iemaņu programmu katastrofu novēršanā, sagatavotībā tām un reaģēšanā uz tām**.

ES Pielāgošanās klimata pārmaiņām stratēģijas mērķu un pasākumu īstenošana⁹

Stratēģijas galvenais mērķis ir noteikt, kā ES var pielāgoties klimata pārmaiņām un līdz 2050. gadam nodrošināt noturību pret klimata pārmaiņām. Stratēģijas nolūks ir veicināt ātrāku, gudrāku un sistemātiskāku pielāgošanos klimata pārmaiņām, nodrošinot izpratni par pielāgošanos ikvienam iedzīvotājam un organizācijai. CA jomā tiek uzsvērtā sadarbība Sendai ietvarprogrammas un Eiropas Savienības CA mehānisma ietvaros, lai harmonizētu praksi, standartus, vadlīnijas, mērķus, resursus un zināšanas.

Klimata pārmaiņu radītie riski

Veidojot mācību programmas un sabiedrības izglītošanas materiālus, jāņem vērā, ka klimata pārmaiņu dēļ ar to saistīto risku līmenis var palielināties.

ES jaunatnes stratēģija 2019. – 2027.gadam (2018/C 456/01)¹⁰

Dokumenta mērķis ir nodrošināt vienotu stratēģiju, kā risināt dažādas problēmas, kas ir aktuālas jauniešiem ES dalībvalstīs. Stratēģija izklāsta vairākus mērķus, kas vērsti uz jauniešu iekļaušanu sabiedrībā, kā arī politikas veidošanas uzlabošanu jauniešiem aktuālajās nozarēs.

Jaunatnes stratēģijā CA apmācību loma netiek minēta tiešā veidā. Tomēr stratēģija uzsver vienlīdzīgu piekļuvi kvalitatīvai izglītībai jauniešiem un pilsoniskās izglītības nozīmi līdzdalības veicināšanai.

ES Stratēģija Baltijas jūras reģionam¹¹ un rīcības plāna¹² mērķu un pasākumu īstenošana

Stratēģijas mērķis ir izveidot vienotu platformu sadarbībai un koordinācijai, stiprinot sadarbību starp Zviedriju, Dāniju, Igauniju, Somiju, Vāciju, Latviju, Lietuvu un Poliju, izvirzot trīs prioritātes: (1) glābt jūru, (2) apvienot reģionu un (3) celt labklājību Baltijas jūras reģionā. Viens no stratēģijas uzdevumiem ir vairot reģiona drošību.

Stratēģijas rīcības plāns uzsver CA jomā veicināt sadarbību starp Baltijas jūras reģiona valstīm. Stratēģijā tiek **atzīmēta reģiona valstu sadarbības nozīme CA jomā novēršanā, sagatavotībā un reaģēšanā**, lai uzlabotu spēju reaģēt pārrobežu apdraudējumu gadījumā vai ārkārtas situācijās, kā arī lai uzlabotu iedzīvotāju drošību. Viens no rīcības plāna pamatpasākumiem ir **palielināt sabiedrības noturību, koncentrējoties uz dažādu grupu profilakses un sagatavotības spēju stiprināšanu**.

Ārvalstu labās prakses pārņemšana

Sadarbība ES dalībvalstu starpā ir nozīmīgs resurss CA kapacitātes stiprināšanā, tajā skaitā arī apmācību plānošanā. Turklāt būtu jāveicina labās prakses pārņemšana dalībvalstu starpā un vienotu apmācību moduļu un sistēmu izstrāde.

EK darba dokuments “Rīcības plāns par Sendai ietvarprogrammu katastrofu riska mazināšanai 2015.–2030.gadam¹³

⁹ Komunikācijas paziņojums “Veidojot pret klimata pārmaiņām noturīgu Eiropu - jaunā ES stratēģija par pielāgošanos klimata pārmaiņām”, EP, ES, Brisele, 2021

¹⁰ Rezolūcija par regulējumu Eiropas sadarbībai jaunatnes jomā: Eiropas Savienības jaunatnes stratēģija 2019.–2027. gadam, ES MP, Brisele, 2018

¹¹ ES stratēģija Baltijas jūras reģiona organizācijas mājaslapa, 2021

¹² ES stratēģija Baltijas jūras reģionam, Brisele, 2021

¹³ Sendai rīcības plāns katastrofu riska mazināšanai 2015.-2030. gadam, EK, Brisele, 2021

Dokuments ir veidots kā rīcības plāns, kas iezīmē, kā ES tiek īstenota ANO Sendai ietvarprogramma 2030. gadam. Rīcības plāna mērķis ir turpināt uzlabot un veicināt katastrofu riska pārvaldību ES. CA apmācību jomā rīcības plāns uzsver **ES CA mehānisma īstenoto visaptverošo apmācību programmu, kas sniedz ekspertiem no visas Eiropas zināšanas, palīdzot uzlabot koordinēšanas un risku novērtēšanas prasmes.**

2. CA un katastrofas pārvaldīšanas apmācību sistēma Latvijā

2.1. Latvijas CA un katastrofas pārvaldīšanas sistēmas ietvars

CA un katastrofas pārvaldīšanas sistēma Latvijā ir veidota ar mērķi nodrošināt cilvēku, vides un tīpašuma drošību, kā arī nodrošinātu atbilstošu rīcību katastrofas un katastrofas draudu gadījumā gan no valsts un pašvaldību institūciju, gan arī sabiedrības puses. Tās darbību nosaka CAKPL. CA ir tādu organizatorisku, inženiertehnisku, ekonomisku, finansiālu, sociālu, izglītojošu un zinātnisku pasākumu kopums, kurus īsteno valsts un pašvaldību institūcijas un sabiedrība, lai nodrošinātu cilvēku, vides un tīpašuma drošību, kā arī īsteno tu atbilstošu rīcību katastrofas un katastrofas draudu gadījumā. (CAKPL 1. pants)

Arī saskaņā ar 2023.gada 15.septembra Deklarāciju par Evikas Siliņas vadītā MK iecerēto darbību¹⁴ kā viena no prioritātēm ir noteikta Latvijas ārējās un iekšējās drošības, kā vienotas prioritātes stiprināšana, kuras ietvaros paredzēts palielināt valsts aizsardzības budžetu, kā arī veidot visaptverošu valsts aizsardzības sistēmu, uzlabojot sabiedrības gatavību krīzes un valsts apdraudējuma situācijām, kā arī stiprinot sabiedrības noturību un pretestību dezinformācijai. Savukārt MK rīkojumā "Par Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu laika posmam līdz 2030. gadam" pirmais stratēģiskais mērķis ir vērst uz to, lai cilvēku dzīvību, veselību un labklājību, neatkarīgi no cilvēka dzimuma, vecuma un sociālās piederības, pasargātu no klimata pārmaiņu nelabvēlīgas ietekmes. Mērķa sasniegšanu nodrošina darbība divās jomās: cilvēku veselības un labklājības, kā arī CA jomā. Šī stratēģiskā mērķa viens no rīcības virzieniem ir **vispusīgi preventīvie pasākumi, lai pasargātu cilvēka veselību un dzīvību no klimata pārmaiņu negatīvajām ietekmēm.**

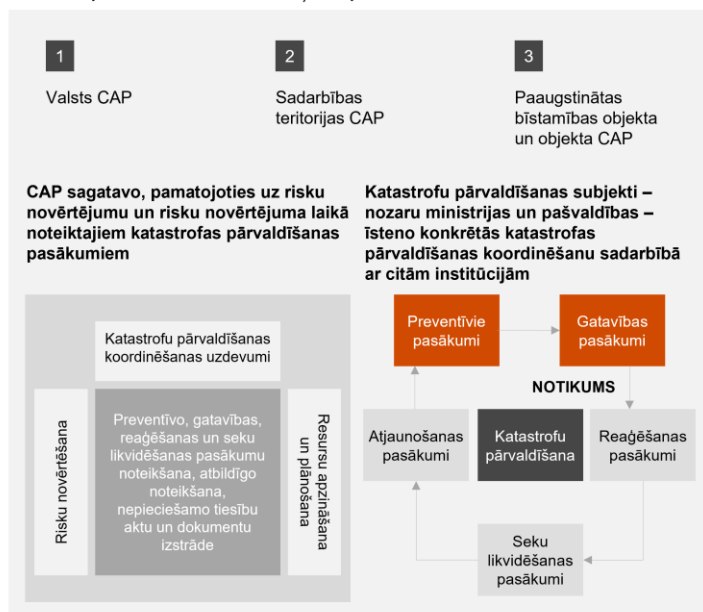
Ņemot vērā CAKPL skaidrotos terminus **apmācības ir traktējamas kā: (1) Preventīvie pasākumi:** pasākumu kopums, kuri tiek veikti, lai novērstu vai mazinātu katastrofas draudus; **(2) Gatavības pasākumi:** pasākumu kopums, kuri tiek veikti, lai sagatavotos katastrofas gadījumā nepieciešamajai rīcībai¹⁵. Latvijas CA un katastrofas pārvaldīšanas sistēmas ietvars un atbildīgās institūcijas ietvertas zemāk.

Attēls 4. CA institucionālais ietvars.

CA un katastrofu pārvaldīšanas sistēmas atbildīgās institūcijas

Ministru prezidents
Uzrauga CA sistēmas darbību un tas uzdevumu izpildi
Nozaru ministrijas
Nodrošina CA uzdevumu izpildi un katastrofas pārvaldīšanas koordinēšanu valsts, reģionālā un vietējā mērogā atbilstoši likumā noteiktajam kompetenču sadalījumam
Valsts un pašvaldību institūciju vadītāji
Plāno un īsteno institūciju nepārtrauktas darbības nodrošināšanai katastrofas vai tās draudu gadījumā nepieciešamo rīcību, nodrošina CAP paredzēto pasākumu precīzu un savlaicīgu izpildi
Iekšlietu ministrija
Uzrauga CA sistēmas darbību un tās uzdevumu izpildi
Pašvaldības domes priekšsēdētājs
Vada CA uzdevumu izpildi pašvaldībā
Pašvaldība
Savā administratīvajā teritorijā koordinē katastrofu pārvaldīšanu vietēja mēroga katastrofām – ēku un būvju sabrukuma, siltumapgādes, ūdensapgādes, notekūdeņu un kanalizācijas sistēmas avāriju gadījumos
VUGD
Vada, koordinē un kontrolē CA sistēmas darbību
Pašvaldību sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisija
Koordinē pasākumus katastrofas vai tās draudu gadījumā

Katastrofu pārvaldīšana noteikta 3 līmeņu CA plānos

¹⁴ Deklarācija par Evikas Siliņas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību, MK, Rīga, 2023

¹⁵ Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums, 1. pants, LR Saeima, Rīga, 2016

Kā redzams attēlā, sistēmā ir iesaistīta virkne dažādu atbildīgo institūciju, kā arī CAKPL ir noteikta CA plānošanas kārtība,¹⁶ kur, ņemot vērā risku novērtējumu, ir jābūt sagatavotiem (tajos nosakot katastrofas pārvaldīšanas pasākumus un to īstenoātājus):

- Valsts Civilās aizsardzības plāns (turpmāk – CAP);
- Sadarbības teritorijas CAP;
- Paaugstinātas bīstamības objekta CAP
- Objekta CAP.

CAKPL nosaka uzdevumus ministrijām, to padotībā esošām institūcijām un pašvaldībām apzināt un plānot resursus katastrofas pārvaldīšanai, pamatojoties uz risku novērtējumu. Tas nosaka CA sistēmas un katastrofas pārvaldīšanas subjektu kompetenci, lai pēc iespējas pilnīgāk nodrošinātu cilvēku, vides un īpašuma drošību un aizsardzību katastrofas vai katastrofas draudu gadījumā³.

Valsts CAP

Valsts CAP izstrādā VUGD, sadarbībā ar citām institūcijām. Tajā ir paredzēta katastrofas pārvaldīšanas subjektu kompetence un rīcība katastrofas pārvaldīšanas pasākumu īstenošanā – preventīvajos, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumos, kas attiecas uz valsts un reģionāla mēroga katastrofām vai katastrofas draudu gadījumā, kā arī sniedzot atbalstu valsts aizsardzības sistēmai un nosakot CA sistēmas darbību gadījumos, ja noticis militārs iebrukums vai sācies karš.¹⁷ Izpildot CAKPL noteiktos katastrofas pārvaldīšanas koordinēšanas uzdevumus, valsts CAP izstrādē tiek ņemti vērā katastrofas pārvaldīšanas subjektu apzinātie katru apdraudējuma preventīvie, gatavības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumi, kuriem noteikti tā izpildes termiņi, lēmuma pieņēmēji par pasākuma īstenošanu, par izpildi atbildīgo institūcija, kā arī atšifrēti pasākumi atbilstoši Ziemeļatlantijas līguma organizācijas (NATO) krīžu reaģēšanas sistēmas rokasgrāmatas apzīmējumam (trigrafam).

Attēls 5. Valsts CAP izstrādes process.

Institūcija (**katastrofas pārvaldīšanas subjekti**), kuras **amatpersona ir reaģēšanas un seku likvidēšanas darbu vadītājs**, ir noteikta Valsts CAP¹⁸ 27. pielikumā. Kopumā tās ir 25 iestādes un privātpersonu grupas:

1. Pārtikas un veterinārais dienests	14. Pašvaldība
2. Nacionālo bruņoto spēku (turpmāk – NBS) Jūras spēku Krasta apsardzes dienests	15. VAS "Latvijas autoceļu uzturētājs"
	16. Pārtikas un veterinārais dienests
	17. NBS Jūras spēku Krasta apsardzes dienests

¹⁶ Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums, 15. pants, LR Saeima, Rīga, 2016

¹⁷ Rīkojums Nr. 476 "Par Valsts civilās aizsardzības plānu", MK, Rīga, 2020

¹⁸ Rīkojums Nr. 476 "Par Valsts civilās aizsardzības plānu", MK, Rīga, 2020

3. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija	18. Zemesgabala īpašnieks (fiziska vai juridiska persona, valsts vai pašvaldības institūcija)
4. Valsts vides dienesta Radiācijas drošības centrs	19. Hidrotehnisko būvju valdītājs
5. VAS "Latvijas dzelzceļš"	20. SIA "LatRosTrans"
6. Valsts vides dienests	21. AS "Conexus Baltic Grid"
7. Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests	22. AS "Sadales tīkls", AS "Augstsprieguma tīkls"
8. Valsts robežsardze	23. AS "Conexus Baltic Grid"
9. Valsts policija	24. AS "Gasol"
10. Valsts meža dienests	25. Komersanti, kuri nodrošina patērētājus ar sašķīdinātās naftas gāzes baloniem.
11. Valsts drošības dienests	
12. Valsts augu aizsardzības dienests	
13. Slimību profilakses un kontroles centrs	

Istenojot valsts CAP, katastrofas pārvaldīšanas subjekti reizi gadā **līdz 20. janvārim** izvērtē Valsts CAP izpildi un sniedz priekšlikumus Iekšlietu ministrijai (turpmāk - IEM) par nepieciešamajiem grozījumiem.¹⁹ IEM izvērtē valsts CAP izpildi, **katru gadu līdz 1. maijam** iesniedz MK attiecīgu informatīvo ziņojumu un, ja nepieciešams, valsts CAP grozījumu projektu.

Pašvaldības vai sadarbības teritorijas CAP

Pašvaldības vai sadarbības teritorijas CAP **pašvaldības dome apstiprina ne retāk kā reizi četros gados**. Pašvaldības vai sadarbības teritorijas CA komisija iesniedz attiecīgās pašvaldības domei priekšlikumus par pašvaldības vai sadarbības teritorijas CA plānā nepieciešamajiem grozījumiem.²⁰

Paaugstinātas bīstamības objekta CAP

Paaugstinātas bīstamības objekta CAP paaugstinātas bīstamības objekta īpašnieks vai tiesiskais valdītājs apstiprina **ne retāk kā reizi četros gados**.²¹

CA sistēmas gatavības pārbaudes

CA sistēmas gatavības pārbaudes²² nodrošināšanai valsts un pašvaldību institūcijas organizē CA un katastrofas pārvaldīšanas mācības. CA prasību ieviešanas pārbaudes veic amatpersonas ar speciālo dienesta pakāpi saskaņā ar CAKPL 20. pantu. **Lai pārbaudītu CA sistēmas darbību un atbilstību**, saskaņā ar CAKPL 19. panta 4. daļu ir izdoti MK noteikumi **"Noteikumi par CA un katastrofas pārvaldīšanas mācību veidiem un organizēšanas kārtību"**.²³ Plānoto CA mācību aprakstu un grafiku iekļauj Valsts CAP.²⁴

2.2. Normatīvā regulējuma pārskats

2.2.1. Būtiskākie CA un katastrofas pārvaldīšanu regulējošie dokumenti

Normatīvo regulējuma²⁵ bāzi CA un katastrofas pārvaldīšanas apmācību jomā veido likumi un uz to pamata izdotie MK noteikumi, kā arī politikas plānošanas dokumenti.

Balstoties uz diskusijām ar Pasūtītāju un veikto izpēti, ar **terminu "apmācības"** Pētījuma ietvaros tiek raksturotas **"teorētiskās apmācības, kuru ietvaros katrs sistēmā iesaistītais subjekts apgūst zināšanas par CA un katastrofas pārvaldīšanas sistēmu, kā arī sevis pārstāvētas institūcijas un sevis kā nodarbinātā lomu tajā (t.sk. arī pienākumus, uzdevumus un tiesības)"**.

¹⁹ Rīkojums Nr. 476 "Par Valsts civilās aizsardzības plānu", MK, 2020

²⁰ Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums, 17. pants, LR Saeima, 2016

²¹ Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums, 18. pants, LR Saeima, 2016

²² Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums, 19. pants, LR Saeima, 2016

²³ Tie nav piemērojami Aizsardzības ministrijas un NBS mācībām, kas tiek organizētas saskaņā ar Ziemeļatlantijas līguma organizācijas apstiprināto mācību norises metodoloģiju, tai skaitā Nacionālo bruņoto spēku kompetencē esošām mācībām, kas saistītas ar naftas, naftas produktu un citu bīstamu vielu noplūdes likvidēšanu jūrā un jūras transporta avārijas darbiem.

²⁴ Noteikumi Nr.658 par civilās aizsardzības plānu struktūru un tajos iekļaujamo informāciju, punkts 3.13., MK, 2017

²⁵ Normatīvais regulējums tika analizēts kontekstā ar projekta vispārīgo mērķi, fokusējoties uz šādām mērķgrupām: valsts institūcijām, pašvaldību civilās aizsardzības komisijām, augstskolām, VUGD Ugunsdrošības un civilās aizsardzības koledžai, kā arī drošības padomu izveide sabiedrībai.

Šī Ziņojuma tvērumā ir aplūkoti šādi likumi, MK noteikumi un politikas plānošanas dokumenti:

<p>Likumi</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Nacionālās drošības likums • Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums • Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli • Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likums • Valsts meža dienesta likums • Jūrlietu pārvaldes un jūras drošības likums • Ķīmisko vielu likums
<p>Politikas plānošanas dokumenti</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Nacionālās drošības koncepcija • Valsts aizsardzības koncepcija • Valsts civilās aizsardzības plāns • Katastrofu medicīnas plāns • Latvijas Nacionālās attīstības plāns 2021. - 2027. gadam • Deklarācija par Evikas Siliņas vadītā MK iecerēto darbību
<p>MK noteikumi</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Nr.398 Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta nolikums • Nr.341 Noteikumi par civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas mācību veidiem un organizēšanas kārtību • Nr.563 Paaugstinātas bīstamības objektu apzināšanas un noteikšanas, kā arī civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas plānošanas un īstenošanas kārtība • Nr.582 Noteikumi par pašvaldību sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijām • Nr.658 Noteikumi par civilās aizsardzības plānu struktūru un tajos iekļaujamo informāciju • Nr. 716 Minimālās prasības obligātā civilās aizsardzības kursa saturam un nodarbināto civilās aizsardzības apmācības saturam • Nr.723 Valsts civilās aizsardzības kontaktpunkta noteikumi • Nr. 238 "Ugunsdrošības noteikumi" • Nr.948 "Katastrofu medicīnas sistēmas organizēšanas noteikumi" • Nr. 449 "Valsts meža dienesta nolikums" • Nr.42 "Krīzes vadības padomes nolikums" • Nr. 420 "Noteikumi par meža ugunsdzēsības darbiem un Valsts meža dienesta un Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta sadarbības kārtību, veicot meža ugunsgrēku ierobežošanas un likvidācijas darbus" • Nr. 118 "Kārtība, kādā valsts un pašvaldību institūcijas iesaistās mežu ugunsgrēku ierobežošanā" • Nr. 131 "Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi"
<p>Citi</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • MK rīkojums Nr. 380 "Par Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu laika posmam līdz 2030. gadam" • MK instrukcija Nr. 16 "Kārtība, kādā valsts augstākās amatpersonas apziņojamas valsts apdraudējuma gadījumā un par ārkārtas notikumiem valstī" • Latvijas Republikas Valsts kontroles ziņojums "Valsts civilās aizsardzības sistēmas plānošana un gatavība", Rīga 2022 • Informatīvais ziņojums "Par uguns apsardzību", 2022. gada 16. augusta MK sēde • Metodiskais materiāls "Vadlīnijas jūras krasta erozijas seku mazināšanai" • Rekomendācijas par civilās aizsardzības kursa saturu, VUGD, Rīga 2019

Nacionālās drošības likums nosaka nacionālās drošības sistēmu un tās uzdevumus, nacionālās drošības sistēmas subjektu kompetenci, to darbības saskaņošanas, nodrošināšanas un kontroles principus un kārtību.

Likumā ir noteikta IEM kompetence īstenot CA pasākumus. Tajā ir noteikta IEM atbildība sadarbībā ar citām ministrijām izstrādāt Valsts CAP un to apstiprināt MK.²⁶ Valsts CAP jāietver valsts CA sistēmas

²⁶ Nacionālās drošības likums 36. Pants., LR Saeima, Rīga, 2000

nodrošināšanas pasākumus, kā arī ārkārtējām situācijām paredzētus **preventīvus, gatavības** un reaģēšanas **pasākumus**.

CAKPL nosaka uzdevumus ministrijām, to padotībā esošām institūcijām un pašvaldībām apzināt un plānot resursus katastrofas pārvaldīšanai, pamatojoties uz risku novērtējumu. Tas nosaka **CA sistēmas un katastrofas pārvaldīšanas subjektu kompetenci, lai pēc iespējas pilnīgāk nodrošinātu cilvēku, vides un īpašuma drošību un aizsardzību katastrofas vai katastrofas draudu gadījumā**²⁷.

Attēls 6. CA sistēma saskaņā ar CAKPL²⁸

Sistēmas struktūra balstīta uz teritoriju sadarbības principu, par pamatvienībām nosakot novadus un republikas pilsētas

CA sistēma ir nacionālās drošības sistēmas sastāvdaļa, ko veido:

Valsts un pašvaldību institūcijas

Juridiskas personas

Fiziskas personas

kam ir likumā noteiktas tiesības, uzdevumi un atbildība CA jomā

2.2.2. CA sistēmas un katastrofas pārvaldīšanas subjektu pienākumi, uzdevumi un tiesības apmācību kontekstā

CA sistēmas un katastrofas pārvaldīšanas subjektu pienākumi, uzdevumi un tiesības apmācību kontekstā ir definēti daudzos normatīvajos aktos. Turpmāk sniegts pārskats par normatīvajos aktos ietverto regulējumu.

2.2.1. Saeima

Saeima apstiprina Nacionālās drošības koncepciju (ne retāk kā reizi katrā sasaukumā līdz sava pirmā darbības gada 1.oktobrim) un Valsts aizsardzības koncepciju.²⁹ Nacionālās drošības koncepcijā, atbilstoši katrai apdraudējuma jomai, tiek noteiktas vispārējās prioritātes šo apdraudējumu novēršanai. Valsts pārvaldes institūciju izstrādātajai politikai, plānotajiem un veiktajiem pasākumiem, kā arī savstarpējai sadarbībai nacionālās drošības jomā ir jābalstās uz Koncepcijā noteiktajām prioritātēm. Latvijas valsts attīstība un drošība ir saistīta ar kopējo sabiedrības vienotību, un būtiskākie priekšnoteikumi apkopoti zemāk.

Attēls 7. Priekšnoteikumi Latvijas valsts CA sistēmai³⁰.

Latvijas valsts aizsardzība un tās tālākā izaugsme ir **visas sabiedrības kopīga atbildība**, kas tiek īstenota no individuālā un nevalstiskā sektora līdz valstiskajam līmenim.

Nacionālās drošības koncepcija: **Jāturpina attīstīt un pilnveidot valsts un pašvaldību institūciju, kā arī sabiedrības izpratne par CA sistēmu, tostarp nodrošinot apmācības par tās galvenajiem elementiem, lai veicinātu sabiedrības drošības un gatavības krīzes situācijām kultūras veidošanu.**

Priekšnoteikumi

Attīstīta sabiedrības rīcības gatavības kultūra un vienots demokrātisko vērtību kopums

Funkcionējoša CA sistēma ar efektīvu sabiedrības apziņošanu un iedzīvotāju aizsardzības pasākumiem

Nepārtraukts izglītojošais darbs par ārvalstu specdienestu radītajiem riskiem

Sabiedrība:

- Ir gatava rīkoties krīzes un kara gadījumā,
- Spēj nodrošināt visu jomu nepārtrauktu funkcionēšanu un atbalstu NBS aizsardzības operācijām.

- Izstrādāts visaptverošs un īstenojams regulējums,
- Noteikts skaidrs koordinējošs mehānisms,
- Īstenoti pastāvīgi plānošanas un apmācības pasākumi.

- Sabiedrība spēj atpazīt pazīmes, kas liecina par iespējamiem šo dienestu radītajiem drošības riskiem,
- Valsts institūcijas sistemātiski veic drošības risku vērtējumu savu funkciju ietvaros.

²⁷ Civīlās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums, 2. pants, LR Saeima, Rīga, 2016

²⁸ Civīlās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums, 1. pants, 3. panta 1. daļa, LR Saeima, Rīga, 2016

²⁹ Nacionālās drošības likums 6. Pants., LR Saeima, Rīga, 2000

³⁰ Nacionālās drošības likums 6. Pants., LR Saeima, 2000, Nacionālās drošības koncepcija, 61.p., LR Saeima, Rīga, 2023

Saeima arī veic parlamentāro kontroli pār NBS, IEM sistēmas un valsts drošības iestādēm³¹.

2.2.2. Ministru prezidents

Saskaņā ar Nacionālās drošības koncepciju, Ministru prezidents:

- uzrauga CA sistēmas darbību un tās uzdevumu izpildi, lemj par pašvaldības ierosinājumu pārņemt vietēja mēroga katastrofas pārvaldīšanas koordinēšanu;
- ik gadu sniedz Saeimai pārskatu par nacionālo drošību, ietverot to gadskārtējā ziņojumā par MK paveikto un iecerēto darbību vai iesniedzot atsevišķu ziņojumu;
- saskaņo ministru darbību nacionālās drošības jomā; organizē nacionālās drošības, valsts aizsardzības un tautsaimniecības mobilizācijas koncepciju un plānu izstrādi un izpildi.³²

2.2.3. Ministru kabinets

MK dažādos normatīvajos aktos ir noteikti šādi uzdevumi/ atbildības:

- Balstoties uz Nacionālās drošības koncepcijā noteiktajām prioritātēm, izstrādā Nacionālās drošības plānu, kurā ietverti konkrēti valsts apdraudējuma neitralizācijas un novēršanas pasākumi un līdzekļi.³³
- Lemj par finansējumu, kas valsts institūcijām nepieciešams tām noteikto uzdevumu izpildei CA un katastrofas pārvaldīšanas jomā un nosaka kārtību, kādā valsts vai pašvaldības institūcija iesaista reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumos juridiskās vai fiziskās personas rīcībā esošos resursus;
- Apstiprina Valsts CAP (izstrādā IEM sadarbībā ar citām ministrijām).
- Nosaka CA komisijas izveidošanas kārtību, uzdevumus, tiesības, darba organizāciju un CA komisijā esošo pašvaldību sadarbības teritoriju, kā arī CA un katastrofas pārvaldīšanas plānošanas un īstenošanas kārtību;
- Nosaka valsts CA kontaktpunkta izveidošanas kārtību, uzdevumus un tiesības, kā arī kārtību, kādā tas sadarbojas ar Ārkārtējo situāciju reaģēšanas un koordinēšanas centru, Eiroatlantijas katastrofu reaģēšanas un koordinēšanas centru un citām starptautiskajām organizācijām un ārvalstīm;
- Nosaka valsts agrīnās brīdināšanas sistēmas izveidošanas, darbības un finansēšanas kārtību,
- Nosaka valsts CAP, sadarbības teritorijas CAP, paaugstinātas bīstamības objekta CAP un objekta CAP struktūru un tajā iekļaujamo informāciju,³⁴
- **Nosaka CA un katastrofas pārvaldīšanas mācību veidus un organizēšanas kārtību,³⁵**
- **Nosaka minimālās prasības attiecībā uz obligātā CA kursa saturu,³⁶**

Ir arī virkne uzdevumu, kurus nosaka specifiskāki konkrētas jomas normatīvie akti, kur MK:

- Nosaka kārtību, kādā iestādes, organizācijas un komercsabiedrības izveido ugunsdrošības, ugunsdzēsības un glābšanas dienestus,
- Nosaka iestāžu, organizāciju, komercsabiedrību un pašvaldību ugunsdrošības, ugunsdzēsības un glābšanas dienestu funkcijas un tiesības, kā arī tiem izvirzāmās prasības³⁷.
- Apstiprina Nacionālo gatavības plānu naftas, bīstamo vai kaitīgo vielu piesārņojuma gadījumiem jūrā,³⁸

³¹ Nacionālās drošības likums 6. pants., LR Saeima, Rīga, 2000

³² Nacionālās drošības likums 1. pants., LR Saeima, Rīga, 2000

³³ Nacionālās drošības koncepcija, 1.nodaļa "Ievads", LR Saeima, Rīga, 2023

³⁴ Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums, 15. pants, LR Saeima, Rīga, 2016

³⁵ Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums, 19. pants, LR Saeima, Rīga, 2016

³⁶ Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums, 23. pants, LR Saeima, Rīga, 2016

³⁷ Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likums 2. pants, LR Saeima, Rīga, 2002

³⁸ Jūrlietu pārvaldes un jūras drošības likums 53.1. pants, LR Saeima, Rīga, 2002

- Nosaka kārtību, kādā valsts un pašvaldību institūcijas iesaistās mežu ugunsgrēku ierobežošanas darbos,³⁹
- Nosaka prasības, kas fiziskajām un juridiskajām personām jāievēro, lai novērstu un sekmīgi dzēstu ugunsgrēkus, kā arī mazinātu to sekas, neatkarīgi no objekta īpašuma formas un atrašanās vietas.⁴⁰

2.2.4. Ministrijas

Ministrijas nodrošina CA uzdevumu izpildi, nozarei nepieciešamo tiesību aktu projektu izstrādi un katastrofas pārvaldīšanas koordinēšanu valsts, reģionālā un vietējā mērogā.

Attēls 8. Katastrofas un to pārvaldīšanas subjekti (detalizētu atbildību sadalījumu, balstoties uz katastrofas/apdraudējuma veidu skatīt 2. tabulā).⁴¹

Katastrofu pārvaldīšanas atbildības ir sadalītas atkarībā no katastrofas veida:	 Dabas katastrofas (ģeofiziskās, hidroloģiskās, meteoroloģiskās, klimatoloģiskās, bioloģiskās, kosmiskās)
	 Cilvēku izraisītās jeb antropogēnās katastrofas
Atbilstoši radīto postījumu apjomam izšķir šādas katastrofas:	 Vietēja mēroga
	 Reģionāla mēroga
	 Valsts mēroga
Atkarībā no katastrofas veida katastrofu pārvaldīšanas subjekts, kurš koordinē katastrofas pārvaldīšanu, var būt viena no astoņām ministrijām vai pašvaldības:	<ul style="list-style-type: none"> • Aizsardzības ministrija • Ārlietu ministrija • Klimata un enerģētikas ministrija • Iekšlietu ministrija • Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija • Satiksmes ministrija • Veselības ministrija • Zemkopības ministrija
	 Pašvaldības

Detalizētāks iespējamo apdraudējumu saraksts ietverts zemāk esošajā tabulā, norādot atbildīgo katastrofas pārvaldīšanas iestādi.

Tabula 2. Iespējamo apdraudējumu saraksts.

Nr.	Apdraudējumi	Katastrofas pārvaldīšanas institūcija
Dabas katastrofas (ģeofiziskās)		
1.	Zemestrīces	Iekšlietu ministrija
2.	Zemes nogruvumi	Iekšlietu ministrija
Dabas katastrofas (hidroloģiskās)		
3.	Pali un plūdi	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
4.	Vējuzplūdi	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
Dabas katastrofas (meteoroloģiskās)		
5.	Lietusgāzes (ilgstošas lietavas, pērkona negaiss) un krusa	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

³⁹ Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likums 6. pants 2 daļa, LR Saeima, Rīga, 2002

⁴⁰ Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likums 12. pants, LR Saeima, Rīga, 2002

⁴¹ Rīkojums Nr. 476 "Par Valsts civilās aizsardzības plānu", MK, Rīga, 2020

Nr.	Apdraudējumi	Katastrofas pārvaldīšanas institūcija
6.	Vētras (vēja brāzmas), krasas vēja brāzmas	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
7.	Viesuļi	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
Dabas katastrofas (klimatoloģiskās)		
8.	Stiprs sals, sniegs, putenis, apledojums, slapja sniega nogulums	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
9.	Karstums	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
10.	Apledojums	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
11.	Sausums	Zemkopības ministrija
12.	Meža un kūdras purvu ugunsgrēki	Zemkopības ministrija
Dabas katastrofas (bioloģiskās)		
13.	Epidēmijas, pandēmijas	Veselības ministrija
14.	Epizootijas	Zemkopības ministrija
15.	Epifitotijas	Zemkopības ministrija
Tehnogēnās (antropogēnās) katastrofas		
16.	Bīstamo ķīmisko vielu noplūde objektā	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
17.	Avārijas naftas produktu cauruļvada transporta infrastruktūrā	Satiksmes ministrija
18.	Avārija dabasgāzes apgādes sistēmā	Ekonomikas ministrija
19.	Radioaktīvo vielu avārija objektā	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
20.	Bioloģisko vielu negadījumi	Veselības ministrija
21.	Ugunsgrēki būvēs	Iekšlietu ministrija
22.	Dambju un citu hidrotehnisko būvju pārrāvumi – Daugavas hidroelektrostaciju kaskādes hidrobūve	Ekonomikas ministrija
23.	Avārijas vai negadījumi ostu un jūras hidrotehniskajās inženierbūvēs	Satiksmes ministrija
24.	Sadales elektrotīklu bojājumi un pārvades elektrotīklu bojājumi	Ekonomikas ministrija
25.	Būvju sabrukums	Iekšlietu ministrija
26.	Bīstamo ķīmisko vielu noplūde no kuģiem	Aizsardzības ministrija
27.	Kuģa uzskriešanas uz sēkļa	Aizsardzības ministrija
28.	Kuģu sadursme	Aizsardzības ministrija
29.	Pasažieru kuģu katastrofa	Aizsardzības ministrija
30.	Autotransporta avārija	Satiksmes ministrija
31.	Aviācijas nelaimes gadījums ar gaisa kuģi	Satiksmes ministrija Aizsardzības ministrija
32.	Dzelzceļa transporta katastrofa	Satiksmes ministrija
33.	Sabiedriskās nekārtības	Iekšlietu ministrija
34.	Terora akti	Iekšlietu ministrija
35.	Iekšējie nemieri	Iekšlietu ministrija

Minētās ministrijas, iesaistot tās padotībā esošās institūcijas, vai pašvaldības (turpmāk — katastrofas pārvaldīšanas subjekts) sadarbībā ar citām ministrijām, valsts un pašvaldību institūcijām novērtē risku un pamatojoties uz risku novērtējumu, nosaka **preventīvos, gatavības**, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumus, izstrādā attiecīgās jomas attīstības plānošanas dokumentus, tiesību aktus un citus dokumentus.⁴²

Attēls 9. Katastrofu medicīnas sistēmas sasaiste ar CA un Nacionālās drošības sistēmām.

Papildus jānorāda, ka arī katastrofu medicīnas sistēma ir CA sistēmas un nacionālās drošības sistēmas sastāvdaļa.⁴³ Ārkārtas sabiedrības veselības situācija ir infekcijas slimību uzliesmojums vai uzliesmojuma drauds ar ievērojamu un grūti kontrolējamu izplatīšanās potenciālu, kā arī notikums vai notikuma drauds ar veselībai kaitīga bioloģiskā, ķīmiskā vai fizikālā faktora iedarbību uz iedzīvotājiem, kad nepieciešama sabiedrības veselības aizsardzības pasākumu veikšana pastiprinātā režīmā un koordinēta iesaistīto institūciju rīcība.

Būtiskākie ministriju pienākumi, uzdevumi un atbildība, kas netieši vai tieši ietekmē CA apmācību jomu:

- **Ministrija un valsts institūcijas** atbilstoši savai darbības jomai izstrādā un sniedz rekomendācijas valsts un pašvaldību institūcijām, objektu un paaugstinātas bīstamības objektu īpašniekiem un tiesiskajiem valdītājiem, kā arī sniedz iedzīvotājiem ieteikumus par rīcību katastrofas vai katastrofas draudu gadījumā.⁴⁴
- **Aizsardzības ministrija** izstrādā Valsts aizsardzības plānu, sadarbībā ar citām ministrijām.⁴⁵
- **IEM:**
 - izstrādā Valsts CAP, kas ietver valsts CA sistēmas nodrošināšanas pasākumus, kā arī ārkārtējām situācijām paredzētus preventīvus, gatavības un reaģēšanas pasākumus, šādu situāciju seku likvidēšanas pasākumus, kā arī nosaka CA sistēmas darbību militāra iebrukuma vai kara gadījumā.⁴⁶
 - koordinē CA sistēmas attīstības plānošanu un darbību.
 - nodrošina valsts CAP un sadarbības teritoriju CAP plānu aktuālās redakcijas **ievietošanu IEM un VUGD mājaslapās internetā.**
 - koordinē **CA un katastrofas pārvaldīšanas mācību plānošanu un organizēšanu valsts un reģionālā mērogā atbilstoši valsts CAP valsts un pašvaldību institūcijām noteiktajiem uzdevumiem.**
- **Izglītības un zinātnes ministrija** pilnveido CA mācību kursu, tajā iekļaujot klimata pārmaiņu jautājumus un iespējamās darbības, lai pielāgotos klimata pārmaiņu negatīvajām sekām.⁴⁷
- **Veselības ministrija (turpmāk – VM) kopā ar citām institūcijām ir iesaistīta** katastrofu medicīnas sistēmā:
 - VM ir atbildīga par katastrofu medicīnas sistēmas organizēšanu.
 - MK izveidota **Valsts operatīvā medicīniskā komisija** koordinē veselības nozares institūciju darbību katastrofu gadījumā, kā arī pieņem lēmumus ārkārtas sabiedrības veselības situācijā un ārkārtas medicīniskajā situācijā.

⁴² Civīlās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums, 2. pants, LR Saeima, Rīga, 2016

⁴³ Katastrofu medicīnas sistēmas organizēšanas noteikumi 23.6.punkts, MK, Rīga, 2011

⁴⁴ Civīlās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums, 9. pants 5-8 daļa, LR Saeima, Rīga, 2016

⁴⁵ Nacionālās drošības likums 31. Pants., LR Saeima, Rīga, 2000

⁴⁶ Nacionālās drošības likums 36. Pants., LR Saeima, Rīga, 2000

⁴⁷ Par Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu laika posmam līdz 2030. gadam; 1. pielikums, MK, Rīga, 2019

- **Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests (NMPD)** plāno, vada un koordinē katastrofu medicīnas sistēmu, kas ietver **valsts katastrofu medicīnas plānu un slimnīcu katastrofu medicīnas plānu izstrādi**, lai nodrošinātu katastrofu medicīnas sistēmas gatavību reaģēt un sniegt koordinētu neatliekamo medicīnisko palīdzību ārkārtas medicīniskajā situācijā un ārkārtas sabiedrības veselības situācijā. Minētie plāni ietver arī **treniņapmācību organizēšanas plānu**.⁴⁸

2.2.5. Krīzes vadības padome

Krīzes vadības padome ir koordinējoša institūcija, kuras darbības mērķis ir nodrošināt valsts un pašvaldību institūciju saskaņotu rīcību, veicot valsts apdraudējuma preventīvos un pārvarēšanas pasākumus, kā arī tā radīto seku likvidēšanas pasākumus.⁴⁹

Attēls 10. Krīzes vadības padomes funkcijas un uzdevumi.⁵⁰

Padomes funkcijas	Padomes uzdevumi
 Koordinēt valsts un pašvaldību institūciju sadarbību jautājumos, kas saistīti ar valsts apdraudējuma preventīvajiem un pārvarēšanas pasākumiem, kā arī tā radīto seku likvidēšanas pasākumiem	 Izskatīt valsts un pašvaldību institūciju sagatavoto informāciju par valsts apdraudējumu un sagatavot priekšlikumus MK par nepieciešamajiem preventīvajiem, pārvarēšanas un seku likvidēšanas pasākumiem Izskatīt ministriju kompetencē esošo nozaru apdraudējumus un izvērtēt to novēršanas, pārvarēšanas un iespējamo seku likvidēšanas plānu projektus
 Koordinēt civilmilitāro sadarbību valsts apdraudējuma novēršanai un pārvarēšanai	 Izskatīt priekšlikumus par normatīvo aktu un attīstības plānošanas dokumentu projektu izstrādi valsts apdraudējuma novēršanai un pārvarēšanai, un attiecīgos projektus, ja to saskaņošanas laikā nav panākta vienošanās

2.2.6. VUGD⁵¹

VUGD organizē un veic prevencijas pasākumus valsts ugunsdrošības un CA jomā; apmāca CA pasākumos iesaistāmās personas un organizē to darbību; informē sabiedrību ugunsdrošības un CA jomā. Un, kā jau minēts iepriekš, **CAKPL 16.panta pirmā** daļa nosaka, ka VUGD sadarbībā ar citu institūciju iesniegtajiem priekšlikumiem **izstrādā Valsts CAP**. VUGD ir izveidota Civiltās aizsardzības pārvalde.

VUGD ir noteikti šādi uzdevumi un tiesības:

Tabula 3. VUGD uzdevumi un tiesības.

Uzdevumi	Tiesības
 Vadīt, koordinēt un kontrolēt CA sistēmas darbību	 Pieprasīt un bez maksas saņemt no valsts un pašvaldību institūcijām, juridiskajām un fiziskajām personām CA sistēmas darbības kontrolei nepieciešamo informāciju.
 Veikt CA prasību ievērošanas pārbaudes	
 Organizēt un veikt prevencijas pasākumus CA jomā ⁵²	 Uzraudzīt CA reglamentējošu normatīvo aktu prasību ievērošanu, sagatavot

⁴⁸ Katastrofu medicīnas sistēmas organizēšanas noteikumi, 23.6. punkts, MK, Rīga, 2011

⁴⁹ Krīzes vadības padomes nolikums 1.punkts, MK, Rīga, 2011

⁵⁰ Krīzes vadības padomes nolikums 3.punkts, MK, Rīga, 2011

⁵¹ Civiltās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums, 10. pants, LR Saeima, Rīga, 2016

⁵² Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta nolikums 4.2. punkts, MK, Rīga, 2010

Uzdevumi	Tiesības
 Apmācīt CA pasākumos iesaistāmās personas un organizēt to darbību ⁵³	aktus par pārbaudēs konstatētajiem pārkāpumiem un trūkumiem, kā arī sniegt valsts un pašvaldību institūcijām, objektu un paaugstinātas bīstamības objektu Tpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem rekomendācijas pārkāpumu un trūkumu novēršanai un CA pasākumu pilnveidošanai. Nav noteikts, cik bieži jāveic pārbaudes.
 Informēt sabiedrību CA jomā ⁵⁴	
 Atbilstoši kompetencei organizēt un īstenot CA pasākumus ⁵⁵	
 Plānot un organizēt sadarbības teritoriju CA komisiju apmācību	
 Norīkot VUGD amatpersonu darbam sadarbības teritorijas CA komisijā kā attiecīgās komisijas priekšsēdētāja vietnieku	

VUGD arī nodrošina **Valsts CA kontaktpunkta** darbību. Tas nodrošina kontaktpunkta darbinieku kvalifikācijas celšanu un iesaisti CA un katastrofas pārvaldīšanas mācībās.⁵⁶

VUGD, izmantojot plašsaziņas līdzekļus, sabiedriskās līdzdalības procesu vai izvēloties citu vispiemērotāko veidu:

- informē sabiedrību par ārpusobjekta CAP paredzētajiem pasākumiem par: (1) sabiedrības drošības un aizsardzības pasākumiem; (2) atbildīgajai personai paredzēto palīdzību rūpnieciskās avārijas likvidēšanai objekta teritorijā; (3) pasākumiem rūpniecisko avāriju vai to seku ierobežošanai, samazināšanai vai likvidēšanai ārpus objekta teritorijas;
- uzklausa sabiedrības viedokli, kā arī izvērtē priekšlikumus par ārpusobjekta CA plānā paredzētajiem drošības pasākumiem, ņemot vērā pamatoti izteiktos priekšlikumus.⁵⁷

2.2.7. Izglītības iestādes

Izglītības iestādēm ir noteikti vairāki uzdevumi saistībā ar CA apmācībām, paredzot visu izglītības iestāžu līmeņu iesaisti. Saskaņā ar CAKPL⁵⁸, viena no izglītības iestāžu atbildības jomām ir **CA speciālistu apmācība**, kuru veic noteiktas valsts akreditētas augstākās izglītības iestādes un vidējās profesionālās izglītības iestādes. Papildus **iedzīvotāju izglītošanai izglītības iestāde nodrošina obligātā CA kursa pasniegšanu izglītojamajiem** augstākajā, vispārējā un profesionālajā izglītībā (skatīt attēlā). Minimālās prasības attiecībā uz obligātā CA kursa saturu nosaka MK.

⁵³ Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta nolikums 4.12. punkts, MK, Rīga, 2010

⁵⁴ Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta nolikums 4.13. punkts, MK, Rīga, 2010

⁵⁵ Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta nolikums 4.10. punkts, MK, Rīga, 2010

⁵⁶ Noteikumi nr. 723 4.8. par atsevišķu bīstamu ķīmisku vielu lietošanas ierobežojumiem elektriskajās un elektroniskajās iekārtās, MK, Rīga, 2013

⁵⁷ Noteikumi nr. 131 Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi, 73.punkts, MK, Rīga, 2016

⁵⁸ Civiltās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums, 22. un 23. pants, LR Saeima, Rīga, 2016

 Vispārējās un profesionālās izglītības iestāde*	 Augstākās izglītības iestāde
nodrošina, ka izglītojamais vispārējās un profesionālās izglītības (izņemot profesionālo augstāko izglītību) procesā atbilstoši obligātā CA kursa saturam apgūst zināšanas par:	nodrošina, ka studējošais augstākās izglītības procesā , vismaz viena kredītpunkta apmērā, atbilstoši obligātā CA kursa saturam apgūst zināšanas par:
<ul style="list-style-type: none"> > Ikdienā iespējamām bīstamām situācijām, rīcību dažādu apdraudējumu gadījumos (tai skaitā traumatisma profilakse), drošu uzvedību mājās, transportā, uz ielas, kā arī uzturoties dabā, izglītības iestādē, citā publiskā vietā, elektroniskajā vidē un citur; 	<ul style="list-style-type: none"> > Valsts, pašvaldību, juridisko un fizisko personu uzdevumiem, tiesībām un pienākumiem CA jomā; > CA sistēmas struktūru, tiesisko regulējumu, organizāciju un vadību;
<ul style="list-style-type: none"> > Vidi ietekmējošiem faktoriem un vides ietekmi uz indivīdu un sabiedrību; 	<ul style="list-style-type: none"> > Paaugstinātas bīstamības objektiem, tā īpašnieka vai tiesiskā valdītāja pienākumiem un tiesībām;
<ul style="list-style-type: none"> > Drošību valstī (iespējamiem apdraudējumiem un riskiem, kas saistīti ar valsts drošību); 	<ul style="list-style-type: none"> > Pašvaldību CA komisijām; > CA pasākumu plānošanu;
<ul style="list-style-type: none"> > Iespējamām katastrofām un to sekām, kā arī rīcību katastrofu gadījumos; 	<ul style="list-style-type: none"> > Apdraudējuma riska novērtēšanu;
<ul style="list-style-type: none"> > Pirmās palīdzības sniegšanas prasmēm dzīvībai kritiskās situācijās (piemēram, bīstamas asiņošanas apturēšana, atdzīvināšanas pasākumi), kā arī palīdzības izsaukšanu 	<ul style="list-style-type: none"> > Bīstamām vielām, to klasifikāciju un prasībām to glabāšanai un pārvadājumiem; > Starptautiskās palīdzības lūgšanu un sniegšanu; > Individuālajiem aizsardzības līdzekļiem katastrofas gadījumā (piemēram, filtrējošas gāzmaskas, pretķīmiskie aizsargtērpi); > Īpašajiem tiesiskajiem režīmiem (ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli); > Pirmās palīdzības sniegšanas prasmēm dzīvībai kritiskās situācijās (piemēram, bīstamas asiņošanas apturēšana, atdzīvināšanas pasākumi), kā arī palīdzības izsaukšanu

* izņemot koledžu attiecībā uz augstākās izglītības programmām

Vienlaicīgi Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likuma 18.pants nosaka, ka **apmācību, kas saistīta ar ugunsdrošības pamatprincipiem un rīcību ugunsgrēka gadījumā, arī veic izglītības iestādes.** Apmācības saturu saskaņo ar VUGD priekšnieku. Savukārt kārtību, kādā izglītības iestādē veicama izglītojamo apmācība ugunsdrošības jomā, pēc saskaņošanas ar Iekšlietu ministru apstiprina izglītības un zinātnes ministrs.⁶⁰

2.2.8. Citas valsts un pašvaldību institūcijas, kā arī privātpersonu grupas

Saskaņā ar CAKPL⁶¹, iedzīvotāju izglītošanu CA jautājumos, izmantojot plašsaziņas līdzekļus un elektroniskos plašsaziņas līdzekļus, kā arī izplatot informatīvos materiālus, atbilstoši savai darbības jomai veic valsts un pašvaldību institūcijas, kā arī juridiskās un fiziskās personas.

Citas valsts institūcijas un privātpersonu grupas

CA uzdevumu izpildi valsts institūcijā nodrošina un vada valsts institūcijas administratīvais vadītājs. Viņa uzdevumi ir, tai skaitā:

- izstrādāt, saskaņot ar VUGD un apstiprināt valsts institūcijas īpašumā vai valdījumā esoša objekta vai paaugstinātas bīstamības objekta CAP;
- nodrošināt valsts CAP un sadarbības teritorijas CAP valsts institūcijai noteikto pasākumu precīzu un savlaicīgu izpildi;

⁵⁹ Civiltās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums, 22. un 23. pants, LR Saeima, Rīga, 2016, Noteikumi nr.716, par valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijām un pirmsskolas izglītības programmu paraugiem, MK, Rīga, 2018

⁶⁰ Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likums, 18.pants, LR Saeima, 2002

⁶¹ Civiltās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums, 22. un 23. pants, LR Saeima, Rīga, 2016

- izstrādāt un sniegt rekomendācijas valsts un pašvaldību institūcijām, objektu un paaugstinātas bīstamības objektu īpašniekiem un tiesiskajiem valdītājiem, kā arī sniegt iedzīvotājiem ieteikumus par rīcību katastrofas vai katastrofas draudu gadījumā.⁶²
- organizēt CA un katastrofas pārvaldīšanas mācības CA sistēmas gatavības pārbaudes nodrošināšanai valsts un pašvaldību institūcijas.

Specifiski nosacījumi normatīvajā regulējumā ir noteikti **amatpersonām ar speciālo dienesta pakāpi**, kur viņu pienākums ir regulāri papildināt zināšanas, pilnveidot profesionālās iemaņas un prasmes.⁶³ Amatpersona ar speciālo dienesta pakāpi ir IEM sistēmas iestādes amatpersona, kura saskaņā ar amata pienākumiem veic normatīvajos aktos paredzētos ugunsdrošības, ugunsdzēsības, glābšanas vai CA pasākumus un kurai piešķirta speciālā dienesta pakāpe.⁶⁴ Tas ir īpaši būtiski, ņemot vērā, ka minētās amatpersonas veic CA prasību ievērošanas pārbaudes, t.sk. arī saistībā ar valsts ugunsdrošības uzraudzību objektos.⁶⁵

Pašvaldības dome⁶⁶ un pašvaldības institūcijas

Pašvaldības domes uzdevumi ietver, tai skaitā:

- nodrošināt pašvaldības institūcijas ar tām CA un katastrofas pārvaldīšanas jomā noteikto uzdevumu izpildei nepieciešamo finansējumu;
- apstiprināt sadarbības teritorijas CA komisijas nolikumu un sastāvu;
- apstiprināt sadarbības teritorijas CA plānu;
- **piedalīties CA mācībās un organizēt pašvaldības CA mācības.**

Pašvaldības dome un pašvaldības institūcijas atbilstoši savai darbības jomai izstrādā un sniedz rekomendācijas valsts un pašvaldības institūcijām, objektu un paaugstinātas bīstamības objektu īpašniekiem un tiesiskajiem valdītājiem, **kā arī sniedz iedzīvotājiem ieteikumus par katastrofas vai katastrofas draudu gadījumā nepieciešamo rīcību.**

Pašvaldības nodrošina, ka attiecīgās sadarbības teritorijas CAP un attiecīgās pašvaldības administratīvajā teritorijā esošu paaugstinātas bīstamības objektu CAP aktuālā redakcija ir pieejama pašvaldības mājaslapā internetā.

Pašvaldības uzdevums ir nodrošināt pašvaldības ugunsdrošības, ugunsdzēsības un glābšanas dienestu darbinieku apmācību.⁶⁷

Juridiskās un fiziskās personas

Valsts aizsardzības koncepcijā ir noteikts, **ka katram iedzīvotājam ir jāapgūst un jāpilnveido zināšanas un prasmes, lai krīzes vai kara laikā spētu pasargāt ne tikai sevi, bet arī savu ģimeni, kopienu un valsti. Iedzīvotājs rūpējas par savu gatavību un nepieciešamo resursu nodrošināšanu patstāvīgai darbībai krīzes situācijā pirmo 72 stundu laikā bez valsts un pašvaldību atbalsta.**⁶⁸

Savukārt juridiskajām personām ir noteikts, ka jānodrošina valsts CAP un sadarbības teritoriju CAP tai noteikto pasākumu precīzu un savlaicīgu izpildi. Vienlaicīgi tiek arī paredzēts, **ka juridiskajām un fiziskajām personām ir tiesības CA jomā ietver saņemt agrīno brīdināšanu un ieteikumus rīcībai katastrofas vai katastrofas draudu gadījumā.**

Atsevišķi pienākumi ir noteikti arī citos normatīvajos aktos, piemēram, par pienākumu ugunsgrēka gadījumā tām jāziņo par to VUGD⁶⁹; vai arī to, ka ikvienas personas pienākums ir ziņot Krasta apsardzei vai tuvākās ostas kapteinim par katru gadījumu, kas saistīts ar naftas, bīstamo vai citu kaitīgo vielu

⁶² Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums, 9. pants 5-8 daļa, LR Saeima, Rīga, 2016

⁶³ Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likums, 38. pants, LR Saeima, Rīga, 2002

⁶⁴ Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likums, 35.1. pants, LR Saeima, Rīga, 2002

⁶⁵ Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likums, 13.1. pants, LR Saeima, Rīga, 2002

⁶⁶ CAKPL 11. pants

⁶⁷ Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likums, 7. pants 1 daļa, LR Saeima, Rīga, 2002

⁶⁸ Valsts aizsardzības koncepcija 41. punkts, LR Saeima, Rīga, 2001

⁶⁹ Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likums, 11.2. pants, LR Saeima, Rīga, 2002

noplūdi vai iespējamo noplūdi Latvijas ūdeņos no kuģa, jūrā nostiprinātām iekārtām, ostas termināla vai kāda cita objekta. Krasta apsardze vai ostas kapteinis par to ziņo Valsts vides dienestam (VVD).⁷⁰

⁷⁰Jūrlietu pārvaldes un jūras drošības likums, 52.pants 1 daļa LR Saeima, Rīga, 2002,

Paaugstinātas bīstamības objekti

Paaugstinātas bīstamības objekta īpašnieks vai tiesiskais valdītājs, tai skaitā, **izstrādā**, saskaņo ar VUGD un apstiprina **paaugstinātas bīstamības objekta CAP, kā arī nodrošina nodarbināto apmācību CA un katastrofas pārvaldīšanas jomā ne retāk kā reizi gadā**. Objekta CAP iekļauj preventīvos, gataības, reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumus.⁷¹ Savukārt **minimālās prasības par nodarbināto apmācību CA jautājumos nosaka MK⁷²**, kur apmācības procesā persona, kas nodarbināta paaugstinātas bīstamības objektā vai objektā, kuram ir izstrādāts (vai jābūt izstrādātam) CAP, apgūst:

- zināšanas par objekta CA plānu;
- zināšanas par valstī iespējamām katastrofām un to sekām;
- zināšanas par valsts agrīnās brīdināšanas sistēmu;
- zināšanas par iestādēm, kas nodrošina katastrofu pārvaldīšanu;
- zināšanas par CA sistēmu;
- pirmās palīdzības sniegšanas prasmes dzīvībai kritiskās situācijās (piemēram, bīstamas asiņošanas apturēšana, atdzīvināšanas pasākumi), kā arī palīdzības izsaukšanu.

Nodarbinātais ar parakstu apliecina, ka ir apguvis apmācību CA jautājumos.

Papildus ir noteikts, ka īpašnieks, kurš paaugstinātas bīstamības objektā izveidojis reaģēšanas un seku likvidēšanas pasākumu veikšanas vienību organizē vienības personāla apmācību.⁷³ Ir arī izstrādāti specifiski noteikumi⁷⁴ par to, kādā veidā organizēt paaugstinātas bīstamības objektā organizē CA un katastrofas pārvaldīšanas mācības, piemēram, noteikts, ka C kategorijas paaugstinātas bīstamības objektos – teorētiskās CA un katastrofas pārvaldīšanas mācības organizē ne retāk kā reizi trijos gados⁷⁵.

Atbildīgās personas objektos, kas saistīti ar bīstamu ķīmisko vielu un bīstamu maisījumu rūpniecisko avāriju risku⁷⁶

Objektu, kas saistīti ar bīstamu ķīmisko vielu un bīstamu maisījumu rūpniecisko avāriju risku, pārvaldību nosaka MK⁷⁷, kur noteikts, ka rūpniecisko avāriju novēršanas politikas dokumentā apraksta atbildīgās personas vispārējos īstermiņa un ilgtermiņa mērķus, darbības principus un uzdevumus, lai nepārtraukti uzlabotu drošības pārvaldības sistēmas darbību, rūpniecisko avāriju risku kontroli un nodrošinātu augstu aizsardzības līmeni šādu avāriju gadījumos, tai skaitā noteiktu darbinieku pienākumus un atbildību un nodrošinātu atbilstošu darbinieku kvalifikāciju un apmācību (īpaši drošības pārvaldības sistēmā un rūpniecisko avāriju likvidēšanā iesaistītajiem darbiniekiem).

Objekta vispārējā raksturojumā norāda informāciju par atbildīgo darbinieku (speciālistu) izglītību un kvalifikāciju, ja normatīvie akti nosaka prasības par izglītību vai apmācību, piemēram, pirmās palīdzības sniegšanā, atbildīgajam par ugunsdrošību, darba aizsardzības speciālistam. **Rūpniecisko avāriju novēršanas programmai pievieno darbinieku teorētiskās un praktiskās apmācības programmas vai citu atbilstošu dokumentāciju**. Savukārt objekta CAP iekļauj informāciju par darbinieku teorētiskajām un praktiskajām apmācībām rīcībai rūpniecisko avāriju gadījumos, CA jautājumos un pirmās palīdzības sniegšanā. Noslēgumā atbildīgās personas par objektiem sagatavo informatīvo materiālu sabiedrībai saskaņā ar MK noteikumu 7. pielikumu.

⁷¹ Noteikumi nr. 658 par civilās aizsardzības plānu struktūru un tajos iekļaujamo informāciju, 9.8 punkts, MK, Rīga, 2017

⁷² Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums, 22. un 23. pants, LR Saeima, Rīga, 2016

⁷³ Paaugstinātas bīstamības objektu apzināšanas un noteikšanas, kā arī civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas plānošanas un īstenošanas kārtība, 7.1. punkts, MK, Rīga, 2017

⁷⁴ Paaugstinātas bīstamības objektu apzināšanas un noteikšanas, kā arī civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas plānošanas un īstenošanas kārtība, 9.12. punkts, MK, Rīga, 2017

⁷⁵ Paaugstinātas bīstamības objektu apzināšanas un noteikšanas, kā arī civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas plānošanas un īstenošanas kārtība, 9.5. punkts, MK, Rīga, 2017

⁷⁶ Noteikumi nr. 131 Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi, MK, Rīga, 2016,

⁷⁷ Noteikumi nr. 131 Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi, MK, Rīga, 2016, 3. pielikums, 1. punkts.

2.3. Pašreizējā CA un katastrofas pārvaldīšanas apmācību sistēma

Lai nodrošinātu CAKPL noteikto principu, ka CA sistēma ir nacionālās drošības sistēmas sastāvdaļa, kuru veido valsts un pašvaldību institūcijas, juridiskās un fiziskās personas, kam ir likumā noteiktas tiesības, uzdevumi un atbildība CA jomā, būtu būtiski nodrošināt visu iesaistīto subjektu apmācību par CA un katastrofas pārvaldīšanas jautājumiem. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš ne tikai apmācību dalībnieku teorētiskajai sagatavošanai par rīcības algoritmiem, bet jātrenē arī viņu praktiskā rīcībspēja krīzes vai katastrofas gadījumā. Ņemot vērā šodienas mainīgo apdraudējuma vidi, ir būtiski nodrošināt un īstenot regulāru apmācību dažādos līmeņos, kā arī nodrošināt kvalitatīvu atgriezenisko saiti no apmācību dalībniekiem, lai pārliecinātos par apmācību efektivitāti. Ņemot to vērā, pētījuma ietvaros tika noteiktas šādas **mērķgrupas**:

- Atbildīgo institūciju pārstāvji:** MK locekļi, speciālo koleģiālo institūciju, ministriju un to padotības iestāžu pārstāvji, pašvaldību domes, pašvaldību sadarbības teritorijas un VUGD pārstāvji un speciālisti;
- Privātpersonas** – komercsabiedrības un nevalstiskas organizācijas (turpmāk – NVO), u.c.;
- Ikviena augstākās izglītības procesā iesaistītais** (pasniedzēji un studējošie);
- Sabiedrības locekļi** (iedzīvotāji un ārvalstnieki).

CAKPL pētījuma mērķgrupām nosaka atšķirīgus pienākumus un atbildību. 12. attēlā uzskaitīto valsts un pašvaldības institūciju amatpersonām ir noteikta atbildība par krīžu vadību, iesaistot citus shēmā iekļautos subjektus – komercsabiedrības, NVO, arī fiziskas personas.

Attēls 12. CA un katastrofas pārvaldīšanas sistēma un apmācības mērķgrupu vieta tajā.⁷⁸

Latvijas pašreizējo CA apmācību sistēmu kā daļu no preventīvajiem un gatavības pasākumiem CA un katastrofas pārvaldīšanas jomā spēkā esošais normatīvais regulējums nosaka fragmentāri. Ir atsevišķi aspekti, kuriem ir izstrādāta detalizētāka kārtība, kādā organizējamās apmācības, piemēram, ir noteikts minimālais CA kursa saturs izglītības iestādēs vai paaugstinātas bīstamības objektos. Savukārt virkne citu aspektu, piemēram, skaidri noteikta apmācību plānošanas, organizēšanas un uzraudzības kārtība, ņemot vērā specifiskās mērķgrupu īpatnības, normatīvajā regulējumā nav detalizētāk atrunāta. Normatīvajos dokumentos nav noteikti sasniedzamie rezultāti attiecībā uz apmācāmo rīcībspēju. Līdz ar to nav pārliecības, ka apmācību rezultātā to dalībnieki tiešām spēs atbilstoši rīkoties krīžu vai katastrofu situācijās.

Izpētes laikā tika konstatēts, ka dažādu mērķgrupu pārstāvju vidū ir neskaidrības starp terminiem “mācības” un “apmācības”, jo normatīvajā regulējumā tiek izmantoti abi termini, praksē ar “mācībām” saprotot mācības CAKPL 19.panta 2.punkta izpratnē “CA sistēmas gatavības pārbaudes nodrošināšanai valsts un pašvaldību institūcijas organizē CA un katastrofas pārvaldīšanas mācības”,

⁷⁸ LR Iekšlietu ministrija, D.Trofimovs, Krīzes vadība Latvijā, Rīga, 2020

par kuru veidiem un organizēšanas kārtību MK arī ir izdevis atsevišķus MK noteikumus Nr.341 "Noteikumi par CA un katastrofas pārvaldīšanas mācību veidiem un organizēšanas kārtību".

Ņemot vērā iepriekšminēto, zemāk ietvertais pašreizējās CA un katastrofas pārvaldīšanas **apmācību sistēmas raksturojums** ir balstīts uz normatīvo aktu analīzi, intervijām, kā arī citiem izpētes gaitā analizētajiem dokumentiem, piemēram, Valsts kontroles ziņojumu⁷⁹.

2.3.1. Apmācību sistēmas raksturojums

Šobrīd Latvijā normatīvajā regulējumā nav noteikta viena atbildīgā iestāde par visām CA un katastrofas pārvaldīšanas apmācībām. Kā jau minēts iepriekš, atsevišķos normatīvajos aktos ir paredzēti konkrēti pienākumi, uzdevumi un tiesības saistībā ar CA un katastrofas pārvaldību, piemēram, CAKPL 9. pantā ir noteikts, ka **ministrija un valsts institūcijas atbilstoši savai darbības jomai izstrādā un sniedz rekomendācijas valsts un pašvaldību institūcijām, objektu un paaugstinātas bīstamības objektu īpašniekiem un tiesiskajiem valdītājiem, kā arī sniedz iedzīvotājiem ieteikumus par rīcību katastrofas vai katastrofas draudu gadījumā**, CAKPL 10.pantā 1.5.punktā VUGD noteikto pienākumu par CA komisiju apmācību, kā arī VII nodaļā noteikto par zinātnisko pētniecību, izglītību un apmācību CA un katastrofas pārvaldīšanas jomā.

Vienlaicīgi VUGD nolikumā⁸⁰ ir noteikts, ka starp VUGD uzdevumiem ir arī ar apmācībām saistīti uzdevumi: (1) organizēt un veikt preventijas pasākumus CA jomā; (2) apmācīt CA pasākumos iesaistāmās personas un organizēt to darbību; (3) informēt sabiedrību CA jomā; (4) plānot un organizēt sadarbības teritoriju CA komisiju apmācību.

Ņemot vērā iepriekšminēto, **VUGD Civilās aizsardzības pārvalde varētu faktiski tikt uzskatīta par "centrālo" koordinējošo iestādi CA un katastrofas pārvaldīšanas apmācību jomā**, jo tā jau šobrīd izstrādā ieteicamos apmācību materiālus un pēc uzaicinājuma kapacitātes iespēju robežās vada apmācības citām iestādēm, tomēr tai nav ne atbilstoša deleģējuma normatīvajos aktos, ne arī pilnīga informācija par to, kā šobrīd tiek organizētas apmācības katrā no mērķgrupām. Plānojot tālāku visaptverošas apmācību sistēmas izveidi, būtu nepieciešams izvērtēt iespēju veidot speciālu struktūrvienību, kas uzņemtos visas sistēmas koordināciju.

Pārskats par to, vai normatīvajos aktos ir ietverts regulējums par konkrētās mērķgrupas apmācību ietverts zemāk esošajā tabulā.

Tabula 4. Pārskats par normatīvajos aktos noteikto sadalījumā pa CA apmācību mērķgrupām.

Jā
 Nē

Mērķgrupa	Vai ir noteikta atbildīgā iestāde, kas apmāca mērķgrupu?	Vai ir noteikta apmācību organizēšanas vispārējā kārtība?
MK	☐	☐
Nozaru ministrijas	☐	☐
Citas valsts un pašvaldību iestādes (CA uzdevumu izpildi nodrošina un vada administratīvais vadītājs)	☐	☐
Pašvaldības CA komisijas un sadarbības teritoriju CA komisijas	☒ VUGD	☐
Citi iesaistītie reaģēšanas un seku likvidēšanas darbos	☒ Subjekta iestādes vadītājs	☐
Paaugstinātas bīstamības objektu valdītāji un apsaimniekotāji	☐	☐

⁷⁹ Latvijas Republikas Valsts kontroles ziņojums "Valsts civilās aizsardzības sistēmas plānošana un gatavība", Rīga, 2022

⁸⁰ Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta nolikums, MK, 2010

Mērķgrupa	Vai ir noteikta atbildīgā iestāde, kas apmāca mērķgrupu?	Vai ir noteikta apmācību organizēšanas vispārējā kārtība?
Paaugstinātas bīstamības objekta darbinieki	Objekta vadītājs	
Nodarbinātie	Darba devējs	
Izglītojamie augstākās izglītības iestādēs	Izglītības iestāde	
Izglītojamie vispārējās un profesionālajās izglītības iestādēs ⁸¹	Izglītības iestāde	
CA speciālisti	Valsts akreditētas augstākās izglītības iestādes un vidējās profesionālās izglītības iestādes	
Iedzīvotāji	Izglītības iestādes, Valsts un pašvaldību institūcijas, juridiskas un fiziskas personas	

Raksturojot vispārējo apmācību sistēmu Latvijā, jānorāda uz šādām pašreizējām sistēmas iezīmēm:

- **Latvijā nav izveidota visaptveroša CA un katastrofas pārvaldīšanas apmācību sistēma ar vienotu un koordinētu apmācības nodrošināšanas pieeju visām iesaistītajām pusēm.** Uz to mācību kontekstā norāda arī Valsts kontrole, uzsverot, ka būtu nepieciešams izveidot tādu sistēmu, kas nodrošinātu CA sistēmas darbībai nepieciešamo mācību plānošanu un veikšanu un aptvertu visu iesaistīto pušu regulāru līdzdalību, tādā veidā mācībās trenējot gatavību dažādām krīzes situācijām, pārbaudot plānos paredzēto pasākumu atbilstību, personāla prasmes un resursu pietiekamību⁸². Sākotnēji būtu nepieciešams skaidri noteikt vispārējo apmācību sistēmu un tikai tad detalizētāk veikt katras nozares atbildībā esošo apmācību koordinētu pilnveidošanu. Saskaņā ar Valsts kontroles izdarītajiem secinājumiem⁸³, normatīvajos aktos apmācības un sabiedrības informēšanas funkcijas ir noteiktas ļoti daudziem subjektiem, tās arī sadalītas pēc katastrofu veidiem. Turklāt Valsts CAP noteiktie preventīvie un gatavības pasākumi lielākoties ir vispārīgi, bieži tiem nav noteikti konkrēti izpildes termiņi, ir neskaidrs atbildīgo sadalījums un nav noteikts finansējuma avots un apmērs.
- **Normatīvie akti neregulē apmācību plānošanas, nodrošināšanas, organizēšanas un vadīšanas, kā arī uzraudzības procesus.** Līdz ar to par visiem minētajiem jautājumiem var lemt attiecīgās mērķgrupas atbildīgie pārstāvji.
- Saskaņā ar intervijās pausto informāciju, **CA apmācību process individuālas iestādes līmenī nav plaši attīstīts un ir ļoti atkarīgs no konkrētās iestādes un tās vadītāja kapacitātes.** Tikai atsevišķās no intervētajām iestādēm (piemēram, NMPD) tika novērotas papildus iniciatīvas, lai nodrošinātu visu atbildīgo darbinieku izpratni par apmācībām.
- Šobrīd CAKPL un citu attiecīgo normatīvo aktu ietvarā **apmācības ir vērstas primāri uz sabiedrības izglītošanu. Normatīvajā regulējumā netiek noteiktas valsts, pašvaldību⁸⁴ un citu atbildīgo iestāžu apmācību vajadzības un to saturs, biežums un zināšanu atjaunošanas regularitātes nepieciešamība.** Turklāt īpaša uzmanība būtu pievēršama lēmumu pieņēmējiem, piemēram, MK locekļiem, kā arī krīzes vadības speciālistiem visās valsts nozarēs.

⁸¹ Ārpus projekta tvēruma.

⁸² Latvijas Republikas Valsts kontroles ziņojums "Valsts civilās aizsardzības sistēmas plānošana un gatavība", Rīga 2022

⁸³ Latvijas Republikas Valsts kontroles ziņojums "Valsts civilās aizsardzības sistēmas plānošana un gatavība", Rīga 2022

⁸⁴ Izņemot pašvaldību CA komisijas un to apmācības sasaukuma sākumā.

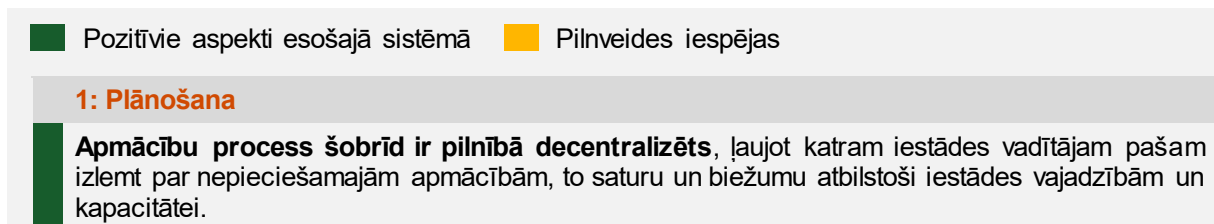
- **MK locekļiem nepieciešamas zināšanas un izpratne par katastrofas pārvaldīšanas jautājumiem, bet informēšana un izglītošana par šiem jautājumiem konkurē ar daudzām citām politiskās dienaskārtības aktualitātēm.** Piemēram, saskaņā ar līdzšinējo apmācību pieredzi, MK locekļiem nepieciešamas plašākas zināšanas un izpratne par dažādu apdraudējumu katastrofas pārvaldīšanas jautājumiem, augstāko amatpersonu apziņošanu, esošajiem sadarbības mehānismiem gan nacionālā, gan starptautiskā kontekstā u.c.
- **Apmācības par specifiskākām nozares ministriju atbildībā esošajām CA un katastrofas pārvaldīšanas tēmām** (piemēram, pirmās neatliekamās palīdzības sniegšanu vai rīcību evakuācijas gadījumā) **tiek organizētas fragmentāri**, nereti pēc pašu iestāžu pieprasījuma, tikai atsevišķos gadījumos koordinējot to plānošanu ar citām iesaistītajām pusēm un to organizētām saistītajām apmācībām.
- **Pašreiz Latvijā pastāv plaša starp valsts un pašvaldību amatpersonu izpratni par CA un katastrofas pārvaldīšanas jautājumiem.** Kā norāda Valsts kontrole, lai arī pašvaldībām ir noteikta plaša kompetence reaģēšanas un seku likvidēšanas darbu veikšanā praktiski visās katastrofās, valsts CA plānā un arī pašvaldību CA plānos ir noteiktas tikai pašvaldību CA komisiju apmācības pēc kārtējām pašvaldības vēlēšanām, kas ir paredzētas jauno CA komisiju locekļu informēšanai par viņu tiesībām un pienākumiem⁸⁵. Esošā pieredze ir parādījusi, ka pašvaldību sadarbības teritoriju CA komisijas pašas diezgan reti organizē savas apmācības par dažādiem apdraudējumiem, tādēļ nepieciešams izstrādāt sistemātisku un stratēģisku apmācības programmu un mācību materiālus, regulāru apmācības procesu, lai nodrošinātu zināšanu nostiprināšanu, atbilstošu lēmumu pieņemšanu u.c. pasākumus. Jāpiebilst, ka pieredze no dažāda apdraudējuma pārvarēšanas pasākumiem ir parādījusi, ka pašvaldību sadarbības teritoriju CA komisijas locekļiem nepieciešams celt izpratni par savu un citu institūciju uzdevumiem un pienākumiem, sadarbības mehānismiem starp iestādēm un pašvaldībām, informācijas apriti, apziņošanu, citiem pasākumiem, kas noteikti normatīvajos aktos.
- **Apmācības vispārējās, profesionālās un augstākās izglītības iestādēs ir noteiktas normatīvajos aktos.** Izpētes rezultātā gan tika konstatēts, ka, kaut arī katrā izglītības iestādē ir savi kvalitātes standarti, kursu nodrošina dažādi pasniedzēji, un kaut arī pamatsadaļas ir reglamentētas MK noteikumos, tomēr katrs pasniedzējs pielāgo saturu un arī zināšanu pārbaudi atbilstoši savai izpratnei un praktiskajai pieredzei (piemēram, ja CA pasniedz medicīnas jomas pasniedzējs, lielāks uzsvars tiek likts uz pirmo neatliekamo palīdzību, ja ķīmijas jomas pasniedzējs - uz rīcību ķīmiskas katastrofas gadījumā u.tml.).

Lai detalizētāk raksturotu pašreizējo apmācību sistēmu, pētījuma vajadzībām apmācību sistēma tiek iedalīta trijos būtiskākajos apmācību procesa posmos (skatīt 13. attēlā).

Attēls 13. CA un katastrofas pārvaldīšanas apmācību posmi.

Tālāk ziņojumā ir ietvertas apmācību posmu pozitīvās iezīmes, kā arī potenciālās pilnveides iespējas.

⁸⁵ Turpat.

Atsevišķas iestādes, lai uzlabotu apmācību kursu uztveramību, CA un katastrofas pārvaldīšanas kursu tēmas sadala pa blokiem un organizē atsevišķi. Piemēram, NMPD uztur mācību reģistru ar visām tēmām, neveidojot vienu visaptverošu kursu par visām CA un katastrofas pārvaldīšanas jomām, bet gan organizējot mazāka mēroga apmācības par konkrētiem tematiem (piemēram, sadalījumā pa apdraudējumu veidiem).

Apmācību jomā šobrīd nav izstrādāta vienota CA un katastrofas pārvaldīšanas apmācību stratēģija vai plāns, definējot apmācību mērķi, saturu, atbildīgās iestādes, apmācību veicējus, biežumu u.tml. Līdzīga problemātika atzīmēta arī Valsts kontroles revīzijā⁸⁶, norādot, ka šādas mācību stratēģijas esamība kalpotu par pamatu, kā katastrofas pārvaldīšanas subjekti un CA sistēmas koordinējošās un vadošās iestādes plānotu CA mācības visu veidu katastrofas pārvaldīšanai nepieciešamo prasmju pārbaudei un trenēšanai. Papildus intervijās tika norādīts, ka būtu lietderīgi izveidot vienotu standartsarakstu ar visām CA un katastrofas pārvaldīšanas apmācību tēmām, lai iestādes varētu tad to atbilstoši pielāgot savām vajadzībām.

Saskaņā ar intervijās norādīto, **pašreiz katra apmācību mērķgrupa individuāli iespēju robežās saviem darbiniekiem nodrošina apmācību CA un katastrofas pārvaldīšanas jomā, tomēr tas notiek neregulāri un ar dažādu detalizācijas pakāpi.** Piemēram, ir pašvaldības, kas paredz papildus apmācības savos CA plānos, tomēr neviens nekontrolē, ka tās faktiski ir veiktas.

Šobrīd nav iedibināts skaidrs un vienots sadarbības mehānisms iestāžu starpā. Atsevišķos gadījumos iestādes sadarbojas savā starpā, tomēr lielākoties katra iestāde izstrādā pati savus materiālus un nedalās ar labo praksi vai gūtajām mācībām.

2: Nodrošināšana, organizēšana un vadīšana

CA un katastrofas pārvaldīšanas apmācību nodrošināšanu, organizēšanu un vadīšanu lielā mērā īsteno katrs katastrofas pārvaldīšanas subjekts, iesaistītās iestādes un uzņēmumi atsevišķi, saskaņā ar savu izpratni. Piemēram, VUGD reizi piecos gados visiem saviem darbiniekiem organizē CA un katastrofas pārvaldīšanas apmācības darbinieku profesionālās pilnveides ietvaros. Kaut arī teorētiski šāda pieeja atļauj katrai iestādei plānot apmācības visatbilstošāk savām vajadzībām, tas vienlaicīgi rada risku, ka minētās apmācības netiek rīkotas vispār vai arī tiek rīkotas pārāk reti un formāli.

VUGD ir izstrādājis materiālu, kas aptver dažādus ar CA un katastrofas pārvaldīšanu saistītus jautājumus. Kā norādīja vairākas intervētās iestādes, tad tās minēto materiālu izmantojušas savu CA apmācību materiālu izstrādē. Vienlaicīgi tika arī norādīts, ka nākotnē būtu lietderīgi, ja būtu viena koordinējošā iestāde, kura izstrādātu standartizētus/ aktuālus brīvpieejas informatīvos materiālus, uz ko balstīt apmācības, jo šobrīd informācija nav standartizēta, ir dažādas interpretācijas. Vienlaicīgi gan jānorāda, ka apmācību materiālā nav noteikti ne kursa mērķi, ne sasniedzamie rezultāti.

Izglītības iestādēs arvien vairāk tiek izmantoti digitālie risinājumi CA un katastrofas pārvaldīšanas kursu veidošanā. Piemēram, lai stiprinātu Latvijas vadošo augstskolu digitālo kapacitāti, Eiropas Sociālā fonda projekta "Digitalizācijas iniciatīvas studējošo iesaistei un studiju kvalitātes pilnveidei Latvijas Universitātē un projekta sadarbības partneru augstskolās" (Nr. 8.2.3.0/22/A/006) (turpmāk – ESF projekts) ietvaros digitalizēts "Civīlās aizsardzības" kurss, kuru testa režīmā apgūst Latvijas Universitātē, Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātē, Vidzemes Augstskolā, Biznesa, mākslas un tehnoloģiju augstskolā RISEBA un Transporta un sakaru institūtā⁸⁷.

⁸⁶ Latvijas Republikas Valsts kontroles ziņojums "Valsts civīlās aizsardzības sistēmas plānošana un gatavība", Rīga, 2022

⁸⁷ Latvijas sabiedriskais medijs "Piecās Latvijas augstskolās digitalizēts kurss par civīlo aizsardzību" Latvijā, 2023

Šobrīd atbildīgo iestāžu pārstāvjiem ir ierobežota kapacitāte nodrošināt apmācības par specifiskiem CA vai katastrofas pārvaldīšanas jautājumiem. Piemēram, VUGD un NMPD pārstāvji regulāri saņem uzaicinājumus no dažādām iestādēm piedalīties semināros, vadot apmācības par noteiktiem jautājumiem, tomēr, tā kā tas parasti notiek papildus ikdienas darba pienākumiem, ir nepietiekamas iespējas nodrošināt nepieciešamo atbalstu. Kā vienu no labās prakses piemēriem jāmin VUGD 2018.gada publiskajā pārskatā norādīto, ka, lai pilnveidotu CA sistēmu, 2018.gadā tika organizētas CA komisiju priekšsēdētāju vietnieku un ugunsdrošības inspektoru apmācības par aktuālajiem jautājumiem CA.⁸⁸

Latvijā pašreiz ir nepietiekams skaits nodarbināto un pasniedzēju, kam ir padziļināta izpratne par CA un katastrofas pārvaldīšanas jautājumiem. Līdz ar to arī nereti apmācību kvalitāte ir nepietiekama, jo nav zinoša speciālista katrā iestādē, kas varētu sagatavot atbilstošu mācību materiālu, kā arī to novadīt. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš arī aspektam par pasniedzēja pedagoģisko spēju pusi, lai CA un katastrofas pārvaldīšanas apmācības būtu pietiekami praktiskas un apmierinātu katra apmācību dalībnieka vajadzības. Vienlaicīgi svarīgi būtu arī noteikt, kādām kvalifikācijām ir jābūt apmācību sniedzējam, lai tas būtu tiesīgs sniegt šādas apmācības iestādes darbiniekiem (piemēram, profesionālās izglītības kvalifikācija CA jomā vai, līdzīgi kā ar darba drošības jautājumiem, potenciālajam pasniedzējam būtu jāiziet noteikts apmācību kurss).

Papildus CA jomas speciālistiem apmācību materiālu izstrādē un nodrošināšanā nepietiekami tiek iesaistīti katastrofas seku likvidētāju pārstāvji, kuri savas prasmes izmantojuši praksē. Minētajiem pārstāvjiem varētu būtu gan vērtīgi ieteikumi par to, kas jāietver apmācību materiālā, gan arī viņi kā pasniedzēji varētu piedāvāt praktiskus piemērus un ieskatus, vadot mācības.

Nemot vērā salīdzinoši lielo nodarbināto mainību iestādēs, šobrīd ne vienmēr tiek veiksmīgi nodrošināts zināšanu pārneses process. Kā tika norādīts intervijās, līdz šim tā ir bijusi būtiska problēma gan apmācību nodrošinātāju, gan arī apmācīto nodarbināto pusē. Līdz ar to, stājoties darbā jaunai amatpersonai, būtu nepieciešams sagatavot, piemēram, digitālu CA un katastrofas pārvaldīšanas kursu, lai nodarbinātais savlaicīgi pārzinātu sistēmu, kā arī savus pienākumus, uzdevumus un tiesības.

Pēc apmācībām dalībnieku zināšanas netiek pārbaudītas. Gan saskaņā ar labo praksi, gan intervijās norādīto, arī teorētiskajās apmācībās ir svarīgi ieviest iegūto zināšanu pārbaudi, kas palīdz ne tikai novērtēt apmācību dalībniekus, bet arī norāda uz potenciālām pilnveides iespējām apmācību materiālos, kā arī jomām, kurām varbūt ir nepieciešamas papildus apmācības nodarbināto profesionālās pilnveides ietvaros.

3: Uzraudzība

MK nosaka minimālās prasības attiecībā uz CA kursu saturu, tomēr nekur normatīvajos aktos nav definēti sasniedzamie rezultāti attiecībā uz apmācību dalībnieku zināšanām un prasmēm, to dziļums.

Saskaņā ar Valsts kontroles revīziju⁸⁹, **CA vadošo iestāžu – lekslietu ministrijas un VUGD – rīcībā nav pilnīgas informācijas par to, kādas CA mācības un apmācības valstī ir plānotas un kādas ir veiktas.** Nepietiekami tiek veikta arī uzraudzība pār valsts CA mācībās konstatēto trūkumu novēršanu un sniegto ieteikumu izpildi, mācībās konstatēto atstājot bez pienācīgas uzmanības un neveicot vajadzīgos pilnveidojumus CA sistēmā.

Šobrīd fragmentāri notiek secinājumu apkopošana pēc katrām apmācībām vai arī lielākām krīzēm. Būtu svarīgi skaidri noteikt sistēmu, kā tiek apkopoti secinājumi un kā tālāk nodrošināta to ieviešana.

Saskaņā ar VUGD sniegto informāciju, kā arī Valsts kontroles ziņojumu, **šobrīd netiek uzkrāti dati un informācija par veiktajām apmācībām un to efektivitāti.** Arī normatīvie akti nenosaka, vai un kādā veidā būtu jāpārlicinās par apmācību efektivitāti, un vai un kādā veidā jāintegrē atgriezeniskā saite. Kā norādīja VUGD pārstāvji, šobrīd nav ieviests mehānisms, kur būtu definēti apmācību sistēmas rezultatīvie rādītāji, vai arī kur visas CA un katastrofas pārvaldīšanā

⁸⁸ Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta 2018. gada publiskais pārskats, Rīga, 2019

⁸⁹ Latvijas Republikas Valsts kontroles ziņojums "Valsts civilās aizsardzības sistēmas plānošana un gatavība", Rīga, 2022

iesaistītās puses sniegtu informāciju atbildīgajām iestādēm par veiktajām apmācībām, izņemot to informāciju, kuru saņem, veicot CA pārbaudes MK noteikumos noteiktajā kārtībā.

2.3.2. Sabiedrības izglītošana

Gan normatīvajā regulējumā, gan arī politikas plānošanas dokumentos ir paredzēts, ka **būtiska loma CA un katastrofas pārvaldīšanas sistēmā ir sabiedrības izglītošanai**. Esošā pieredze no nesējamiem apdraudējumiem liecina par to, ka sabiedrība no valsts un pašvaldības institūcijām **sagaida daudz detalizētāku informāciju** par apdraudējumiem, to iespējamām sekām, iespējamo rīcību un sagatavotību krīzes situācijām. Tāpēc svarīga ir **regulāra un profesionāla komunikācija** ar sabiedrību, lai nodrošinātu uzticamu informāciju no katastrofas pārvaldīšanas institūcijām. Un būtu svarīgi, lai **sabiedrības izglītošana arī praksē būtu viena no valsts prioritātēm, paredzot tai gan atbilstošu finansējumu, gan arī cilvēkresursus**.

Jau šobrīd ir izstrādāts sabiedrības drošības buklets “Vai tu zini, kā rīkoties ārkārtas gadījumos?”, kas nodrošina informāciju vizuālā un rakstiskā formātā. Tomēr minēto bukletu būtu nepieciešams aktualizēt, kā arī izvērtēt citus potenciālos informācijas izplatīšanas kanālus un tehnoloģiskos risinājumus, ņemot vērā dažādas mērķauditoriju vajadzības. Piemēram, VUGD esošā pieredze sabiedrības izglītošanas un prevencijas pasākumos liecina, ka jaunieši plaši izmanto **moderno tehnoloģiju** (viedierīču, sociālo tīklu u.c. tehnoloģisko rīku) iespējas informācijas iegūšanai. Uz to norāda arī secinājumi no pēc VUGD pasūtījuma SIA “Latvijas fakti” 2021. gadā veiktās aptaujas “Latvijas sabiedrības izpratne par rīcību ārkārtas, katastrofu vai to draudu situācijās”, kas attiecas arī uz šā pētījuma tēmu (skatīt zemāk).

Informācijas par VUGD izstrādātajiem drošības padomiem izplatība sabiedrībā ir ļoti zema.

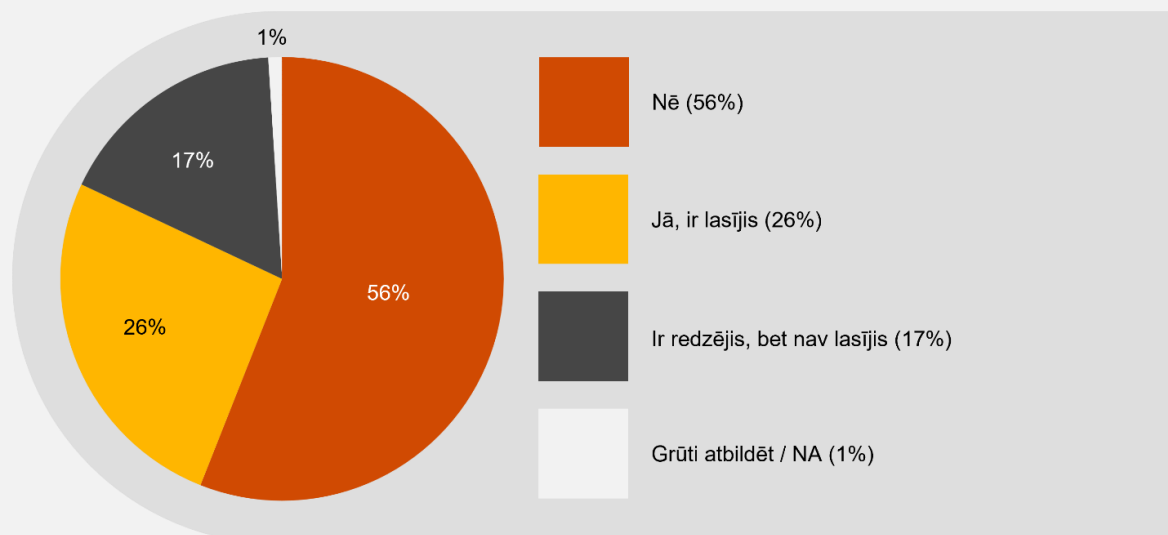
Pēc VUGD pasūtījuma SIA “Latvijas fakti” 2021. gadā veiktajā aptaujā “Latvijas sabiedrības izpratne par rīcību ārkārtas, katastrofu vai to draudu situācijās” tika analizēti vairāki jautājumi, kas attiecas arī uz šī pētījuma tēmu.

Atbildot uz jautājumu “Domājot par pēdējiem 2 gadiem, kādas VUGD informatīvās aktivitātes esat pamanījis?” tikai 9% respondentu norādīja, ka ir pamanījuši aktivitātes par rīcību ārkārtas gadījumos (drošības padomus). Turklāt no tiem respondentiem, kas bija apmeklējuši VUGD mājaslapu, tikai 2% to bija izmantojuši, lai meklētu informāciju par rīcību apdraudējumu gadījumos, un 56% norādīja, ka nebija pamanījuši sadaļu “Drošības padomi”.

VUGD bukletā sabiedrībai “Vai Tu zini, kā rīkoties ārkārtas gadījumos?” iekļautā informācija nav sasniegusi plašu auditoriju.

Atbildot uz jautājumu “Vai Jūs esat redzējis, lasījis VUGD sagatavoto informatīvo bukletu sabiedrībai “Vai tu zini, kā rīkoties ārkārtas gadījumos?”, tikai 26% aptaujas respondentu norādīja, ka ir to lasījuši, bet 17% – ka ir redzējuši, bet nav lasījuši (skatīt 14. attēlā). Visbiežāk bukletu ir redzējuši un lasījuši gados jaunākie respondenti vecumā līdz 34 gadiem, skolēni un studenti, kas, iespējams, noticis mācību procesa ietvaros.

Attēls 14. Respondentu atbilžu uz jautājumu "Vai Jūs esat redzējis, lasījis VUGD sagatavoto informatīvo bukletu sabiedrībai "Vai tu zini, kā rīkoties ārkārtas gadījumos?" sadalījums.

Kopumā liela iedzīvotāju daļa nav saskārušies ar informāciju par rīcību ārkārtas gadījumos, turklāt komunikācijas kanāli atšķiras dažādām mērķa grupām.

Vairāk nekā puse respondentu (55%) atbildēja noliedzoši uz jautājumu "Vai pēdējo 2 gadu laikā Jūs esat saskāries (lasījis, redzējis, dzirdējis) ar kādu informāciju par rīcību ārkārtas gadījumos?". Ar informāciju par iespējamo rīcību ārkārtas gadījumos visbiežāk bija sastapušies respondenti ar augstāko izglītību, kā arī skolēni, studenti. Kā galvenie informācijas avoti, atbildot uz jautājumu "Kur Jūs saskārāties (lasījis, dzirdējis, redzējis) ar informāciju par rīcību ārkārtas gadījumos?"⁹⁰, tika norādīti:

- interneta ziņu portāli (42%) – it īpaši ekonomiski aktīvākā sabiedrības daļa (25–54 gadi), respondenti ar augstāko izglītību, skaitliski lielāku ģimeņu pārstāvji;
- televīzija (40%) – it īpaši respondenti vecumā virs 35 gadiem;
- darba vieta (29%);
- radio (24%) – it īpaši respondenti vecumā virs 35 gadiem.

Tikai 15% respondentu minēja bukletu "Vai tu zini kā rīkoties ārkārtas gadījumos?".

Iedzīvotāji savu gatavību krīzes gadījumiem vērtē viduvēji, taču rādītāji atšķiras starp dažādām iedzīvotāju grupām.

Novērtējot savu gatavību jautājumā "Kā Jūs kopumā novērtētu savu gatavību dažādiem krīzes/ārkārtas gadījumiem?", 76% atbilžu bija kategorijās "viduvēji" vai "drīzāk labi" (starp 5 un 8 ballēm 10 ballu skalā). Salīdzinoši rezervētāk savu gatavību dažādiem krīzes/ārkārtas gadījumiem vērtēja lauku teritoriju iedzīvotāji, cilvēki bez augstākās izglītības, sievietes, kā arī vecāka gadagājuma cilvēki.

Vienlaicīgi esošā prakse norāda arī uz vairākām **nepilnībām informācijas pieejamībā atsevišķām sabiedrības grupām**, piemēram:

- Drošības padomi nav nodrošināti personām **ar invaliditāti** (atsevišķa riska grupām) pieejamā formā, līdz ar to netiek nodrošinātas vienādas tiesības un iespējas saņemt nepieciešamo informāciju gan izglītošanas vajadzībām, gan rīcībai apdraudējuma situācijās.
- Apdraudējuma situācijās, kad tiek izplatīta informācija par notikumu un sagaidāmo rīcību, Latvijā nav sagatavota drošības padomu informācija, kas tiktu nodrošināta **citā valodā**, lai sasniegtu ārzemniekus (piemēram, augstākās izglītības iestādēs studējošos) vai tūristus, kas uzturas Latvijā.

Esošās situācijas analīze arī norāda, ka šobrīd:

- **Nepietiekami bieži tiek organizēti sabiedrības informatīvie pasākumi (piemēram, kampaņas) tieši ar mērķi popularizēt preventīvos CA un katastrofas pārvaldīšanas pasākumus un rīcību ārkārtas situācijās**, tādējādi mazinot risku, ka apdraudējums vispār varētu iestāties. Piemēram, ja

⁹⁰ Jautājums uzdots tiem respondentiem, kuri bija saskārušies ar informāciju par rīcību ārkārtas gadījumos.

ugunsdrošības jomā zināmā mērā šādi pasākumi jau notiek, tad citiem apdraudējumiem to būtu nepieciešams izvērst.

- Intervētie pārstāvji arī norādīja, ka pastāv **liels potenciāls sabiedrības tālākai izglītošanai, izvērstot plašākus pasākumus pirmsskolas un vispārējās izglītības iestādēs**. Šī jautājuma risināšanai gan vajadzētu paplašināt sadarbību ar Izglītības un zinātnes ministriju.
- Nepieciešams pārskatīt VUGD mājas lapā un citur pieejamo informāciju, lai pārliecinātos, ka iedzīvotājam visa nepieciešamā informācija ir ātri atrodamā un ar to iespējams dalīties ārkārtas situācijā (pretējā gadījumā visiem ir pieejams valsts vai pašvaldības CAP, kas ir pārāk apjomīgs, lai adekvāti izmantotu krīzes situācijās).
- **Nepietiekami skaidri ir noteikts sadarbības mehānisms starp komunikācijas ar sabiedrību atbildīgajiem pārstāvjiem un CA un katastrofas pārvaldīšanas speciālistiem**. Līdzšinējā prakse rāda, ka abi strādā lielā mērā atsevišķi, komunikāciju pārstāvjiem jau saņemot gatavu informāciju, kas rada risku, ka tā nav pietiekami saprotama ne pašam pārstāvim, ne arī pēc tam iedzīvotājiem. Iesaistot atbildīgo pārstāvi jau krīzes risināšanā, minētos jautājumus varētu aktualizēt procesa gaitā, pielāgojot maksimāli atbilstošu vēstījumu arī sabiedrības vajadzībām.
- **Nav deleģēts viens atbildīgais katrā apdraudējuma jomā par komunikāciju ar sabiedrību**. Uz to norādīja gan VUGD, gan veselības nozares pārstāvji (veselības nozarē nav deleģēta atbildīgā iestāde/struktūrvienība sabiedrības informēšanai, piemēram, par pirmo palīdzību).

3. Ārvalstu pieredze un labā prakse CA un katastrofas pārvaldīšanas jomā

Lai apzinātu esošo praksi CA un katastrofas pārvaldīšanas jomā Eiropā, tika izvēlētas piecas ES dalībvalstis, kuru pieredze un pieeja padziļināti apskatīta tālāk šajā ziņojumā.

Tabula 5. Atlasīto ārvalstu pieredzes CA un katastrofas pārvaldīšanas sistēmas ietvars.

Kritērijs	 Latvija	 Somija	 Vācija	 Portugāle	 Igaunija	 Itālija
Eiropas reģions	Ziemeļeiropa	Ziemeļeiropa	Centrāleiropa	Dienvideiropa	Ziemeļeiropa	Dienvideiropa
Iedzīvotāju skaits, milj.⁹¹	1,9	5,6	84,4	10,5	1,4	58,9
Pasaules Riska Indekss⁹² (vieta sarakstā) un noteikti rādītāji:	2,74 (130.)	1,43 (165.)	4,30 (94.)	5,32 (82.)	1,84 (158.)	9,97 (52.)
Pakļautība riskiem	0,79	0,49	1,99	1,09	0,43	8,69
Pielāgošanās spēju trūkums (tostarp izglītības un pētniecības attīstība, sagatavotība katastrofām).	40,13	26,53	35,42	67,72	37,87	35,77
EC INFORM Riska vadības indekss: kapacitātes trūkuma Katastrofu riska samazināšanas (DRR) komponente ⁹³	-	2,2	2,7	2,6	-	2,4
Vispārējie valdības izdevumi pa funkcijām: civilā drošība (2021), milj. EUR ⁹⁴	7,3	163,0	0,0	-	0,0	26,0

Vienlaikus ārvalstu pieredzes piemēri ir izvēlēti pietiekami atšķirīgi, lai varētu izpētīt dažādas pieejas CA un katastrofas pārvaldīšanas apmācību plānošanā, nodrošināšanā un uzraudzībā. Tika izvēlētas gan valstis ar augstāku riska profilu kā Vācija, Portugāle un Itālija, gan valstis ar zemāku pakļautību riskiem, kas tik un tā veikušas nozīmīgus ieguldījumus pielāgošanās spējās un preventīvajos pasākumos. Detalizētāk šie un citi CA apmācības ietekmējošie aspekti aprakstīti turpmākajās nodaļās.

⁹¹ ES mājaslapa, Fakti un skaitļi par dzīvi Eiropas Savienībā, 2023

⁹² Pasaules riska ziņojums, Vācija, 2023,

⁹³ EK mājaslapa, Valsts riska profils, 2023

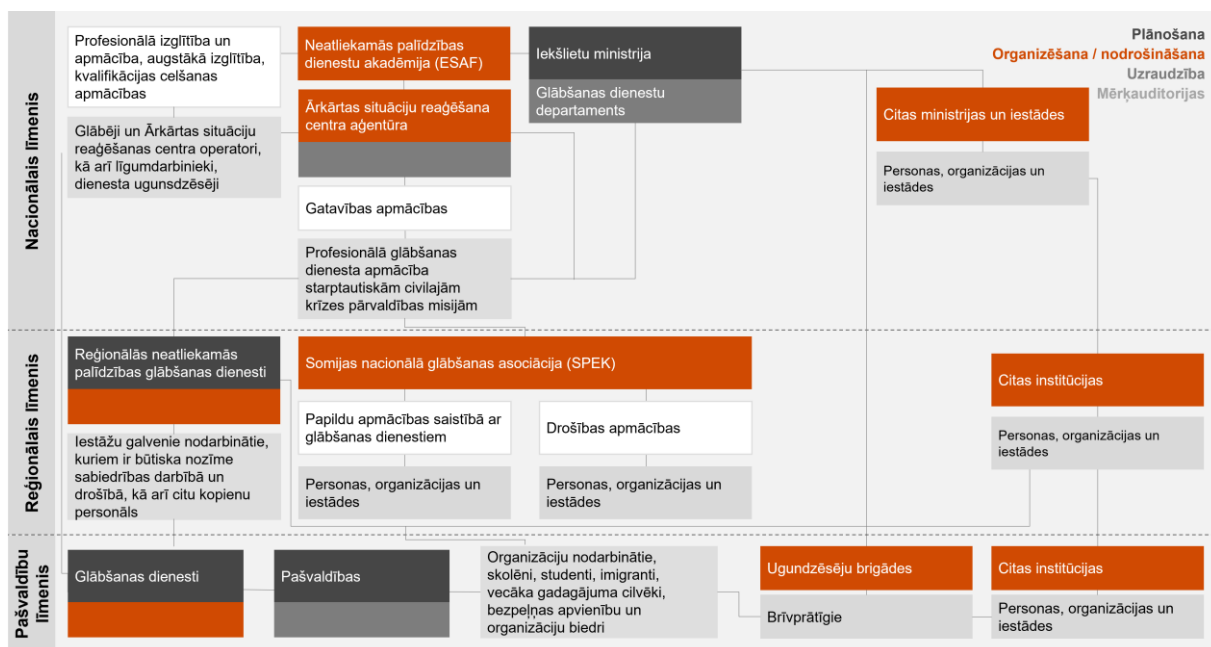
⁹⁴ EUROSTAT Vispārējās valdības izdevumi pa funkcijām, 2023

3.1. Somija: CA apmācību prakse

3.1.1. Apmācību nodrošināšanas sistēma

Somijā galvenā atbildīgā iestāde CA jomā ir Iekšlietu ministrija un tās pakļautībā esošais Glābšanas dienestu departaments. Reģionālās valsts administratīvās aģentūras (valsts iestādes) atbild par dažādu preventīvu līdzekļu piemērošanu un plānošanu, kā arī glābšanas darbiem. Pašvaldības ir atbildīgas par operatīvo dienestu darbību sadarbības teritorijās.⁹⁵ Papildus tam Somijā ir izveidota Drošības komiteja, kas palīdz valdībai visaptverošā drošības sagatavoībā un tās koordinēšanā.⁹⁶ Augsta līmeņa sadarbības mehānisms starp dažādām iestādēm CA izglītības jomā skatāms 15. attēlā.

Attēls 15. Somijas CA apmācību institucionālā sistēma.

Galvenās mācību iestādes

Galvenā mācību nodrošināšanas iestāde ir Somijas neatliekamās palīdzības dienestu akadēmija (ESAF). Tā ir Somijas tiešās valsts pārvaldes iestāde ar mērķi nodrošināt neatliekamās palīdzības ugunsdzēsēju līgumdarbnieku apmācības sistēmu, kā arī personāla apmācību, komplektēšanu un izvietojumu starptautiskajās CA operācijās. Akadēmija koordinē glābšanas dienestu pētniecības, attīstības un inovācijas aktivitātes un uztur glābšanas dienestu centrālo bibliotēku. Papildus CA speciālistiem, ESAF veic arī valsts un pašvaldību iestāžu darbinieku apmācības.

Apmācību norise centralizēti

Somijā ESAF (Policijas universitātes koledžas pakļautībā) centralizēti īsteno CA apmācības valsts un pašvaldības iestāžu, kā arī operatīvo dienestu darbiniekiem. Tādējādi ir noteikta viena atbildīgā iestāde par apmācību nodrošināšanu, kas sniedz iespēju iestādēm vērsties pie vienas organizācijas apmācību kontekstā.

Valsts iestāžu darbiniekiem CA apmācības ir obligātas

Saskaņā ar Ārkārtas gatavības likumu valsts un pašvaldību iestādēs, kā arī valsts uzņēmumos strādājošajiem ir jānodrošina pēc iespējas labāka darba norise arī ārkārtas apstākļos. ESAF nodrošinātās sagatavoības mācības atbalsta likumā noteiktā sagatavoības pienākuma īstenošanu.

⁹⁵ Eiropas reģionu komiteja, Somijas civilā aizsardzība, 2023

⁹⁶ Somijas valdības rezolūcija, Somijas Drošības stratēģija sabiedrībai, Helsinki, 2017

Mācību organizēšanas sloga samazināšana

Efektivitātes un aktualitātes nolūkos visas iestādes, kam ESAF nodrošina CA apmācības, katru gadu sagatavo prezentāciju par informāciju, ko vēlētos apgūt apmācībās.

Lai gan ESAF nodrošina CA pamatapmācības, **reģionālās valsts pārvaldes iestādes (pašvaldības) ir atbildīgas par dalībnieku sagatavotības koordinēšanu savos reģionos, apmācību un sagatavotības vingrinājumu organizēšanu, kā arī atbalsta gatavības plānošanu pašvaldībās.** Piemēram, neatliekamās palīdzības glābšanas dienesti nodrošina savu nodarbināto tālākas apmācības.

Faktiski reģionālajā līmenī brīvprātīgajiem ugunsdzēsējiem un citiem glābšanas darbos iesaistītajiem apmācības nodrošina Somijas nacionālā glābšanas asociācija (turpmāk - SPEK), kas ir 13 reģionālo neatliekamās palīdzības glābšanas dienestu apvienība.⁹⁷ Tomēr jānorāda, ka, balstoties uz intervijā pausto viedokli, ne visos reģionos operatīvie darbinieki (piemēram, ugunsdzēsēji) pēc ESAF pamatapmācību beigšanas saņem pietiekami regulāras apmācības zināšanu atjaunošanai. SPEK nodrošina apmācības arī privātpersonām (tai skaitā 72 stundu apmācības, par kurām detalizētāk izklāstīts nākamajā apakšnodalā), organizācijām un valsts iestādēm, kā arī veic pētniecību un drošības saziņu un piedalās publiskajās apspriedēs. Papildus jānorāda, ka **brīvprātīgos apmāca arī tādas iestādes kā Somijas sarkanais krusts.**

Tabula 6. Galvenās iestādes, kas nodrošina CA apmācības.

Atbildīgā iestāde	Galvenās mērķgrupas	Galvenie mācību mērķi / kompetences
Avārijas dienestu akadēmija (Policijas universitātes koledžas pakļautībā)⁹⁸	Ugunsdzēsēji, glābēji, pašvaldību, reģionālā un valsts līmeņa valdības, kapitālsabiedrību darbinieki, CA jomas speciālisti	Nodrošina gatavību krīzes situācijām; kursi ir pielāgoti reģionu specifikai
Helsinki Glābšanas skola (Avārijas dienestu akadēmijas pakļautībā)⁹⁹	Helsinki glābšanas dienesta darbinieki	Nodrošina līdzīgas mācības, kā Avārijas dienestu akadēmijā, taču ar fokusu uz darbu Helsinkos (t.i., lielākajā pilsētā)
SPEK¹⁰⁰	Glābšanas darbu brīvprātīgo un līgumdarbinieku apmācības nodotas Avārijas dienestu akadēmijas pārziņā. Nodrošina '72 stundu' instruktoru apmācības	Nodrošina kvalifikāciju organizēt 72 stundu koncepta apmācības
Somijas Sarkanais krusts¹⁰¹	Organizācijas brīvprātīgie	Nodrošina gatavību brīvprātīgajam darbam, tai skaitā glābšanas darbos, praktiskās mācības, sadarbība ar iestādēm, vadība

3.1.2. Sabiedrības izglītošana

Somijas Iekšlietu ministrija ir izstrādājusi Drošības stratēģiju sabiedrībai¹⁰², kurā norādīts, ka iedzīvotāju sagatavotības veicināšanai nepieciešama sistemātiska informācijas izplatīšana. Tomēr jānorāda, ka nozīmīgākās iniciatīvas sabiedrības izglītošanai ir tieši NVO izstrādātas un popularizētas.

⁹⁷ Somijas valdības rezolūcija, Somijas Drošības stratēģija sabiedrībai, Helsinki, 2017

⁹⁸ Avārijas dienestu akadēmijas mājaslapa, Somija

⁹⁹ Helsinki Glābšanas skolas mājaslapa, Somija

¹⁰⁰ Somijas nacionālās glābšanas asociācijas mājaslapa, Somija

¹⁰¹ Somija Sarkanā krusta mājaslapa, Somija

¹⁰² Somijas valdības rezolūcija, Somijas Drošības stratēģija sabiedrībai, Helsinki, 2017

Drošības padomu buklets un mājaslapa

Attēls 16. "72 stundu mājas gatavības buklets"¹⁰⁵

Somija veiksmīgi ir realizējusi sabiedrības izglītošanas kampaņas, izplatot informatīvos bukletus. Galvenais no šādiem bukletiem ir SPEK veidotais 72 stundu mājas gatavības buklets, ar ko saistībā īpaši jāatzīmē radošais komiksu grāmatu stils dizains, lai veicinātu interesi arī bērnu un jauniešu vidū. Bukletā iekļauti arī dažādi aktuāli draudi sabiedrībai kā kibernetikas drošība, dezinformācija un garīgā veselība. Līdzīgā stilā ir veidota arī 72 stundu mājaslapa, kurā, cita starpā, pieejams kontrolsaraksts ar uzdevumiem, lai sagatavotos dažāda veida draudiem.¹⁰³

72 stundu gatavības semināri un to vadītāju apmācības

Balstoties uz 72 stundu drošības padomiem, tiek organizēti arī dažādi vebināri un semināri visā Somijā. Tie ir brīvi pieejami un aptuveni 1 līdz 2 stundas gari, tajos tiek skaidroti mājas drošības sagatavošanās pamati, piemēram, kā sagatavoties ilgstošam elektroenerģijas padeves pārtraukumam vai ūdens piegādes traucējumiem. Apmācību sistēmu un materiālus par šo tēmu ir izstrādājuši Somijas mājas drošības sagatavošanas organizācijas komiteja (KOVA), ko koordinē SPEK.¹⁰⁴

CA semināru vadītāji tiek atbilstoši apmācīti

72 stundu semināru vadītāji ir pabeiguši SPEK organizēto 72 stundu sagatavošanās instruktoru kursu, kas piešķir viņiem tiesības vadīt gan publiskās apmācības, gan maksas apmācības uzņēmumiem.

Citas aktivitātes

Somijas Sarkanais krusts ir vēl viena NVO, kas nodrošina dažādas aktivitātes sabiedrības izglītošanai, īpaši jaunākajām paaudzēm. Organizācija to veic, īstenojot dažādas spēles par CA. Vēl Sarkanais krusts rīko nometnes gados jaunākiem iedzīvotājiem, lai sniegtu informāciju par rīcību ārkārtas situācijās.¹⁰⁶ Šīs nometnes tiek rīkotas dažādās pilsētās un informācija par tām tiek izplatīta, izmantojot publisku pasākumu kalendāru.¹⁰⁷

3.2. Vācija: CA apmācību prakse

3.2.1. Apmācību nodrošināšanas sistēma

Vācijas CA organizācija norit dažādos līmeņos, informējot iedzīvotājus par notiekošo, lai tie efektīvāk varētu vērsties pēc palīdzības nepieciešamības gadījumā. Saskaņā ar Vācijas konstitūciju **valdība ir atbildīga par CA nodrošināšanu militārās aizsardzības vai terorisma gadījumos. Turpretim federālās zemes ir atbildīgas par dabas negadījumu aizsardzību reģionos** un to pakļautībā esošo iestāžu iesaisti reaģēšanas pasākumos atbilstoši reģionālajam regulējumam.¹⁰⁸ Saskaņā ar Konstitūcijas 35 un 87a apakšnodaļām valsts var sniegt palīdzību katastrofas gadījumos, un īpaši bīstamās situācijās tās var pat dot norādījumus federālajām zemēm, ja Federālā padome neizsaka iebildumus.

¹⁰³ Somijas nacionālā glābšanas asociācija, 72 stundu koncept, 2023

¹⁰⁴ Somijas nacionālā glābšanas asociācija, 72 stundu koncepta mājaslapa

¹⁰⁵ Somijas nacionālā glābšanas asociācija, 72 stundu koncepts, 2023

¹⁰⁶ Somijas sarkanais krusts, atbalsts un pasākumi bērniem un jauniešiem, 2023

¹⁰⁷ Somijas sarkanais krusts, mācību mājaslapa, 2023

¹⁰⁸ Vācijas federālās republikas satversme, Berlīne, 1949 l

Par valdības palīdzību atbildīgā iestāde ir **Federālais civilās aizsardzības un ārkārtas gadījumu birojs (turpmāk – BBK)**.¹⁰⁹ Šī biroja uzdevumus reglamentē federālais civilās aizsardzības un ārkārtas gadījumu likums.¹¹⁰ Birojs iesaistās arī CA preventīvas pasākumos, piemēram, izstrādā informatīvos materiālus un veic apmācības. Paredzams, ka nākotnē birojs varētu funkcionēt kā CA kompetenču centrs.

Vācijas CA izglītības un citu preventīvo pasākumu organizatoriskais mehānisms reģionālā līmenī lielā mērā ir atkarīgs arī no federālo zemju likumdošanas. Saskaņā ar nacionālajiem un reģionālajiem CA likumiem Vācijā CA apmācības nodrošina 61 iestāde, taču to mērķgrupas katrā no federālajām zemēm atšķiras. Katrai no šīm iestādēm ir savi regulējošie iekšējie normatīvie akti, kā arī izmantoti dažādi pedagoģiskie koncepti, kas regulē konkrētās iestādes darbību.¹¹¹ Augsta līmeņa sadarbības mehānisms starp dažādām iestādēm nacionālā, reģionālā un pašvaldību līmenī skatāms 17. attēlā.

Attēls 17. Vācijas CA apmācību institucionālā sistēma.

Galvenās mācību iestādes

BBK piedāvā izglītības CA jomā Krīzes vadības, ārkārtas situāciju plānošanas un CA akadēmijā. Biroja sniegtās izglītības pamatā ir uz darbību un kompetencēm orientēti mācību modeļi un uz praktisku pieredzi orientēta mācīšanās. Katru gadu birojs piedāvā aptuveni 450 pasākumus. Kursus vada 22 docētāji un papildus vieslektori, un kopumā gadā var apmācīt aptuveni 10 000 izglītojamo.¹¹²

Otra nozīmīgākā iestāde federālā līmenī, kas nodrošina CA apmācības, ir **Federālā tehniskās palīdzības aģentūra, tās pakļautībā ir sekojošie mācību centri:**

- **Hoya mācību centrs**, kas darbojas ar mērķi nodrošināt esošos un potenciālos CA darbiniekus un brīvprātīgos ar pieredzi un zināšanām par CA pienākumu veikšanu.

¹⁰⁹ Likums par Federālā biroja izveidi Civilās aizsardzības un katastrofu palīdzības federālo biroju, Vācija, 2020

¹¹⁰ Federālais Civilās aizsardzības un katastrofu seku likvidēšanas likums, Tieslietu ministrija, Vācija, 2020

¹¹¹ Civilās aizsardzības un katastrofu seku likvidēšanas likums, Pedagoģiskais koncepts civilai aizsardzībai, Vācija, 2015

¹¹² Federālais civilās aizsardzības un katastrofu seku likvidēšanas birojs, "Izglītība civilajā aizsardzībā / 2. daļa: Apmācības strukturālās un didaktiskās iezīmes un civilās aizsardzības vadītāju tālākizglītība", Vācija, 2020

- **Neuhauzenas mācību centrs**, kas pilda līdzīgas funkcijas, taču papildus piedāvā dažādus e-mācību pakalpojumus, kā arī iespēju izmantot tās sadarbības partneres Kaseles universitātes simulācijas platformu KATIE.
- **Brandenburgas mācību centrs**, kura galvenā atbildība ir brīvprātīgo apmācības.¹¹³

Ņemot vērā augsto brīvprātīgo iesaistes līmeni Vācijā (apmēram 90% no visiem CA operāciju dalībniekiem), apmēram 1,7 miljoni aktīvu brīvprātīgo dalībnieku iziet apmācības CA jomā.¹¹⁴ Galvenokārt šādu sagatavošanos nodrošina reģionālās ugunsdzēsēju skolas. Cita starpā, atkarībā no federālās zemes normatīvā regulējuma, arī reģionālās valdības pārstāvjiem var būt pienākums šajās skolās apgūt CA pamatzināšanas. CA izglītību saviem brīvprātīgajiem sniedz arī tādas iestādes kā Strādnieku Samariešu federācija, Vācijas Glābēju biedrība, Vācijas Sarkanais krusts un citas, kas detalizētāk izklāstītas 7. tabulā.

Tabula 7. Galvenās iestādes, kas nodrošina CA apmācības

Atbildīgā iestāde	Galvenās mērķgrupas	Galvenie mācību mērķi / kompetences
Federālais civilās aizsardzības un katastrofu seku likvidēšanas birojs (Bundesamt für Bevölkerungsschutz und Katastrophenhilfe) ¹¹⁵	Valsts/reģionālo/pašvaldības iestāžu darbinieki; CA un katastrofas pārvaldīšanas, kā arī nacionālās drošības procesos iesaistītie.	Krīzes vadība, atbilstošie temati CA, CA procesi un struktūra, rīcības nepieciešamības izvērtējums.
Tehniskās palīdzības federālā aģentūra (Bundesanstalt Technisches Hilfswerk) ¹¹⁶	Aģentūras brīvprātīgie.	Aģentūras vienību vadība, mācību vadīšana.
Reģionālās ugunsdzēsēju skolas (Landesfeuerweherschulen) ¹¹⁷	Attiecīgās federālās zemes ugunsdzēsēji, dažās federālajās zemēs arī reģionālās valdības pārstāvji, kas saistīti ar CA jomu.	Ugunsdzēsēju brigāžu u.c. vienību vadība, reģionālo draudu izpratne, rīkošanās to gadījumā.
Strādnieku Samariešu federācija (Arbeiter-Samariter-Bund) ¹¹⁸	Glābēji, pirmās palīdzības sniedzēji, katastrofas pārvaldīšanā iesaistītie darbinieki.	Reaģēšana ārkārtas/katastrofu situācijās, vienību vadība.
Vācijas Glābēju biedrība (Deutsche Lebens-Rettungs-Gesellschaft) ¹¹⁹	Organizācijas dalībnieki/brīvprātīgie.	Reaģēšana ārkārtas/katastrofu situācijās, vienību vadība, normatīvais ietvars.
Vācijas Sarkanais krusts (Deutsches Rotes Kreuz) ¹²⁰	Organizācijas dalībnieki/brīvprātīgie, kā arī CA jomas ierēdņi.	Reaģēšana ārkārtas/katastrofu situācijās, vienību vadība, kā arī vadība CA iestādēs, CA sistēma, normatīvais ietvars.
Johanniter Palīdzība nelaimes gadījumos (Johanniter-UnfallHilfe) ¹²¹	Izglītojāmie, kas ieinteresēti tālākizglītibā CA jomā.	Reaģēšana ārkārtas situācijās, vienību vadība.

¹¹³ Turpat.

¹¹⁴ Adventistu attīstības un palīdzības aģentūras Vācijas biroja mājaslapa, ziņojums "Katastrofu novēršana: profilakse ir labāka nekā ārstēšana", Vācijā, 2022

¹¹⁵ Federālā civilās aizsardzības un katastrofu seku likvidēšanas biroja mājaslapa, Vācija

¹¹⁶ Tehniskās palīdzības federālās aģentūras mājaslapa, Vācija

¹¹⁷ Reģionālās ugunsdzēsēju skolas mājaslapa, Vācija

¹¹⁸ Strādnieku Samariešu federācijas mājaslapa, Vācija

¹¹⁹ Vācijas Glābēju biedrības mājaslapa, Vācija

¹²⁰ Vācijas Sarkanā krusta mājaslapa, Vācija

¹²¹ Brīvprātīgās humanitārās organizācijas "Johanniter Palīdzība nelaimes gadījumos" mājaslapa, Vācija

Atbildīgā iestāde	Galvenās mērķgrupas	Galvenie mācību mērķi / kompetences
Malteser International (Malteser Hilfsdienst) ¹²²	Dažādu organizāciju darbinieki/brīvprātīgie, kas iesaistīti glābšanas darbos.	Reaģēšana ārkārtas situācijās, vienību vadība.

Plašs apmācību pasniedzēju un subjektu loks

Vācijā CA un katastrofas pārvaldīšanas apmācības sniedz 61 izglītības iestāde 8 atbildīgo iestāžu pakļautībā, kuru mērķauditorija ir aptuveni 1,7 miljoni cilvēku, lielākoties brīvprātīgie.¹²³

3.2.2. Sabiedrības izglītošana

Vācijā sabiedrības izglītošana tiek organizēta jau no sākumskolas vecuma, piemēram, organizējot interaktīvas mācību aktivitātes izglītības iestādēs, vai izplatot elektroniskos bukletus izglītojamajiem.

Interaktīvas mācību aktivitātes izglītības iestādēs

Izglītības iestādes īsteno dažādas **interaktīvas mācību aktivitātes izglītojamajiem līdz pat vidusskolas vecumam**. CA mācību materiāli tiek pielāgoti atbilstoši izglītības līmenim, piemēram, sākumskolā tos iekļaujot ģeogrāfijas stundās. Vairākos Vācijas reģionos 6. klasēm tiek realizēta īpaša stunda – ievada stunda katastrofu novēršanā. Tās mērķis ir sniegt zināšanas par katastrofu pamatkompetencēm, nodrošinot, ka izglītojamie pārzina katastrofas definīcijas un pamatdarbības, kuras nepieciešams veikt, lai aizsargātu sevi no nelaimes gadījumiem.

Elektroniskie bukleti

No 2023. gada visu līmeņu izglītības iestādēs Vācijā tiek izplatīti elektroniskie bukleti izglītojamajiem, lai pedagogi varētu tos izsniegt jebkurā laikā. Materiāli un informācija pieejama skolu kvalitātes un pedagogu apmācības centra mājaslapā un valsts izglītības mājaslapā. Tie tiek papildināti ar īsfilmu klipiem, kuru pamatā ir nodarbības saturs. Filmas klipu veidošanu pēc Iekšlietu ministrijas pasūtījuma veic Ludvigsburgas Kinoakadēmija. Tā kā materiāli ir veidoti atbilstoši vecuma grupām un papildināti ar īsfilmu klipiem, tas nodrošina izglītības nodrošinātājiem iespējas pielāgot apmācības konkrētajai izglītojamo vecuma grupai.¹²⁴

Kampaņas

Vācija īsteno dažādas **kampaņas, lai veiktu sabiedrības izglītošanu viegli uztveramā veidā**. Viens no veidiem sabiedrības iesaistei ir **darba un diskusiju ziņojumu publicēšana**. Tos izplata Katastrofu izpētes centrs ar mērķi sniegt plašāku informāciju par tendencēm CA jomā Vācijā un veicināt diskusiju procesu.¹²⁵ Ziņojums apkopo secinājumus no pētnieku perspektīvas par dažādām katastrofām.

Modernās tehnoloģijas iedzīvotāju izglītošanai, tajā skaitā e-apmācības

Vācija izmanto dažādas modernās tehnoloģijas, lai CA nozari padarītu uzskatāmāku un vieglāk uztveramu iedzīvotājiem. Piemēram, mācību programma BABZ tiek īstenota ar mērķi izveidot interaktīvas apmācības e-mācību platformā ILIAS. BABZ ļauj ikvienam izvēlēties apmācību tēmas, kas nodrošina katram iespēju atsvaidzināt zināšanas tieši tajā CA nozarē, kur tas nepieciešams. BABZ platformā tiek nodrošinātas apmācības tiešraidē, lai veicinātu aktīvu iesaisti diskusijās, vingrinājumos darbā ar scenārijiem. Atsevišķos gadījumos tiek realizēti pasākumi 3D mācību vidē, imitējot atrašanos klātienē klasē.¹²⁶

Arī dažādas **Vācijas pašvaldību organizācijas piedāvā CA e-apmācības**, kurās var piedalīties no jebkuras vietas Vācijā, piemēram, tīmekļa vietnēs kā AKNZ. Līdzīgas tīmekļa vietnes uztur arī Bavārijas

¹²² Starptautiskās katoļu palīdzības organizācijas "Malteser palīdzības dienesta" mājaslapa, Vācija

¹²³ Federālais civilās aizsardzības un katastrofu seku likvidēšanas birojs, "Izglītība civilajā aizsardzībā / 2. daļa: Apmācības strukturālās un didaktiskās iezīmes un civilās aizsardzības vadītāju tālākizglītība", Vācija, 2020

¹²⁴ Bādenes-Virtembergas mājaslapa, "Civilā aizsardzība skolās", Vācija, 2023

¹²⁵ Berlīnes Universitāte, Prof. Dr. Martin Voss, Stāvoklis un nākotne civilās aizsardzības jomā Vācijā, Berlīne, 2022

¹²⁶ Civilās aizsardzības un katastrofu seku likvidēšanas birojs, 2024 gada programma, Vācija, 2023

ugunsdzēsēju skola, Hamburgas ugunsdzēsības akadēmija un citi. Šīs iestādes veicina mācību norisi tiešsaistes platformā, lai vienkāršotu iedzīvotāju piekļuvi CA kursiem.

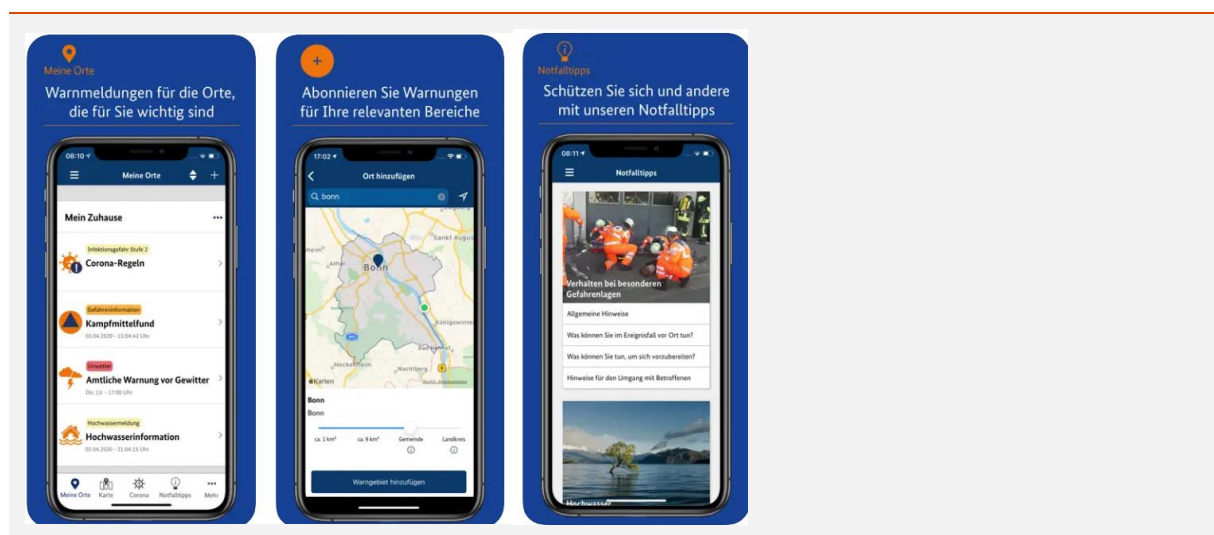
Plaša tehnoloģiju iesaiste

Aptuveni puse no visām izglītības iestādēm CA piedāvā mācību kursus neklātienē, un to ietvaros tiek izmantotas simulācijas un virtuālās realitātes (turpmāk – VR) tehnoloģijas.

Ārkārtas situāciju informācijas un ziņu lietotne

BBK ir izveidojis ārkārtas situāciju informācijas un ziņu lietotni NINA. Tajā ir iespējams saņemt brīdinājumus par dažādām bīstamām situācijām, piemēram, bīstamu vielu izplatīšanos vai lielu ugunsgrēku, kā arī drošības padomus atbilstoši situācijai. Lietotnē ir integrēti Vācijas meteoroloģiskā dienesta brīdinājumi par laikapstākļiem un informācija par plūdiem, ko sniedz attiecīgās federālo zemju iestādes. Lietotnei ir funkcija automātiski brīdināt par negadījumiem, balstoties uz lietotāja atrašanās vai citu izvēlētu vietu.

Attēls 18. Brīdinājumi un drošības padomi lietotnē NINA. ¹²⁷

3.3. Portugāle: CA apmācību prakse

3.3.1. Apmācību nodrošināšanas sistēma

Civilā aizsardzība Portugālē aptver visas sabiedrības jomas. To attīsta valsts, autonomie reģioni, pašvaldības, valsts un privātās struktūras un iedzīvotāji. Tās galvenie mērķi ir novērst riskus un sagatavoties tiem, kā arī reaģēt un novērst sekas nopietnu negadījumu vai katastrofu gadījumā. CA darbības tiek veiktas visā valsts teritorijā. Autonomajos reģionos civilās aizsardzības politika un rīcība ir reģionālo pašvaldību kompetencē. Portugālē **Valsts ārkārtas situāciju un civilās aizsardzības dienests (turpmāk – ANEPC)** ir galvenā atbildīgā iestāde par Portugāles ārkārtas situāciju un CA politiku¹²⁸. Dienests atrodas Iekšlietu ministrijas pakļautībā un sastāv no Nacionālās pavēlniecības, 5 reģionālām pavēlniecībām un 24 apakšreģionālām pavēlniecībām.

ANEPC nodrošina dažādas sākotnējās un specializētas apmācības CA darbiniekiem dažādos operatīvās darbības līmeņos – pašvaldību, apgabalu, reģionālajā un valsts līmenī¹²⁹. Portugālē CA darbinieki ir ugunsdzēsēji, drošības dienesti, bruņotie spēki, Valsts jūrniecības iestādes, Valsts CA iestāde, Integrētā neatliekamās medicīniskās palīdzības sistēma un citi veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēji, meža ugunsdzēsēji, Portugāles Sarkanais krusts. ANEPC atbild par ikgadēju mācību un

¹²⁷ Apple lietotājveidņu veikals, NINA aplikācija Pieejama :<https://apps.apple.com/de/app/nina/id949360949>

¹²⁸ Valsts ārkārtas situāciju un civilās aizsardzības dienesta mājaslapa, Nacionālā autoritāte, Portugāle, 2023

¹²⁹ EK mājaslapa, Portugāles informācija, 2018

apmācību izstrādāšanu CA darbiniekiem sadarbībā ar **Valsts ugunsdzēsēju skolu (turpmāk – ENB)**, kas atbild par apmācību organizēšanu un vadīšanu.

Pašvaldību civilās aizsardzības dienesti (turpmāk – SMPC) atbild par pašvaldību dienestu apmācībām. CA apmācību un mācību aktivitātes atšķiras pašvaldību starpā, jo to ietekmē pašvaldības mēra noteiktās prioritātes, kā arī pašvaldības iespējas un kapacitāte¹³⁰. Valdības dekrēts No. 44/2019¹³¹ par Pašvaldību CA nosaka pašvaldību lomu. SMPC apmācību programmas saturu nosaka valdības locekļi, kas atbild par CA jomu, un pašvaldību iestādes pēc saskaņošanas ar Nacionālo Portugāles pašvaldību asociāciju. Tāpat iepriekš minētais tiesību akts nosaka, ka pašvaldības loma CA jomā ietver tās iedzīvotāju informēšanu un apmācību. Mērķis ir pilnveidot sabiedrības izpratni par paš aizsardzību, kā arī par iedzīvotāju sadarbību ar valsts iestādēm. Papildus var minēt, ka **valsts un apgabalu līmenī Portugālē neregulāri tiek nodrošinātas mēru un pagastu vadītāju apmācības, veicinot CA zināšanu apguvi, kas ir neierasts, bet nozīmīgs risinājums**¹³². Visas CA apmācību nodrošināšanā iesaistītās puses un mērķa grupas apkopotas 19. attēlā.

Attēls 19. Portugāles CA apmācību institucionālā sistēma.

Galvenās mācību iestādes

Portugālē galvenā iestāde, kas atbild par CA apmācībām operatīvajiem darbiniekiem, ir ANEPC. ANEPC sastāvā ir arī CA īpašie spēki, kuru pienākumos ir specializētas un akreditētas apmācības CA jomā¹³³.

ANEPC minētās apmācības organizē ciešā sadarbībā ar **ENB**, kura ir dienesta asociētais partneris¹³⁴. ENB attīsta kvalifikāciju un specializācijas ugunsdzēsējiem, kā arī citu aizsardzības un glābšanas dienestu darbiniekiem, tajā skaitā arī ENB nodrošina ugunsdzēsēju un pašvaldības darbinieku apmācības. Papildus ENB caur izveidoto pakalpojumu centru iestādēm un uzņēmumiem nodrošina arī apmācības iedzīvotājiem, kā arī valsts un privātajām struktūrām¹³⁵. Šajā pakalpojumu centrā ENB piedāvā apmācības, kas paredzētas organizācijas ietvaros darbinieku grupai vai atvērtas grupas dažādu organizāciju pārstāvjiem un individuāliem interesentiem. Mācības ir par dažādām tēmām, piemēram, pirmā palīdzība, ugunsgrēki ēkās, ugunsdzēsība un citas.

¹³⁰ Eiropas Savienība Civilā aizsardzības birojs, ziņojums Portugāle 2019 gadā, 2020

¹³¹ Portugāles valdības rīkojums nr. 44/2019 par Pašvaldību civilo aizsardzību, Lisabonā, 2019

¹³² Eiropas Savienība Civilā aizsardzības birojs, ziņojums Portugāle 2019 gadā, 2020

¹³³ Valsts ārkārtas situāciju un civilās aizsardzības dienesta mājaslapa, civilās aizsardzības īpašie spēki, Portugāle, 2023

¹³⁴ ES mājaslapa, UCP Zināšanu tīkls, Valsts ugunsdzēsēju skola, Brisele

¹³⁵ Valsts ugunsdzēsēju skola, Pakalpojumu centrs, Portugāle

Papildus ANEPC un ENB, kuras primāri fokusējas uz valsts un pašvaldību institūciju darbiniekiem, Portugālē darbojas arī virkne **augstākās un profesionālās izglītības iestādes**, kas nodrošina izglītību CA jomā. Mērķauditorija programmām ir izglītojamie, kas ir ieinteresēti karjerā CA jomā. Piemēram, Algarves Universitātē ir programma, kas nodrošina zināšanas CA jomā¹³⁶, savukārt Minho Universitātē ir programma, kas vērsta uz zināšanām CA un teritoriālās pārvaldības jomā¹³⁷. Portugālē ir salīdzinoši plašs augstākās izglītības klāsts, kas sagatavo jaunus profesionāļus CA jomā. Papildus informācija par programmu saturu izglītības iestādēs ir apkopota tabulā.

Tabula 8. Galvenās iestādes, kas nodrošina CA apmācības.

Atbildīgā iestāde	Galvenās mērķgrupas	Galvenie mācību mērķi / kompetences
ANEPC sadarbībā ar ENB¹³⁸	CA nodarbinātie dažādos operatīvās darbības līmeņos (pašvaldību, apgabalu, reģionālajā un valsts līmenī), ugunsdzēsēji (profesionāli un brīvprātīgie)	Drošības un CA jomas zināšanas, sākotnējās apmācības, kā arī vairākas CA specializācijas
Informācijas zinātņu un administrācijas institūts¹³⁹	Esošie un topošie CA nodarbinātie	Drošības un CA jomas zināšanas, risku novērtēšana, rīcības izvērtēšana, CA mācību sagatavošana un organizēšana
Izglītības un zinātnes institūts¹⁴⁰	Izglītojamie, kas ieinteresēti karjerā CA jomā	Reaģēšana ārkārtas/katastrofu situācijā, ārkārtas/ katastrofu situāciju rīcības plānu izstrāde, risku novērtēšana, sabiedrības apmācības/informēšanas pasākumu izstrāde un īstenošana
Rietumu pakalpojumu un tirdzniecības skola¹⁴¹	Izglītojamie, kas ieinteresēti karjerā CA jomā	Dabas katastrofu un tehnoloģisko risku novērtēšana un novēršana, sabiedrības apmācības/informēšanas pasākumu izstrāde un īstenošana, ārkārtas/katastrofu situāciju rīcības plānu izstrāde
Minho Universitāte¹⁴²	Izglītojamie, kas ieinteresēti karjerā CA jomā	CA un teritoriālās pārvaldības jomas zināšanas, reaģēšana ārkārtas/katastrofu situācijā
Algarves Universitāte¹⁴³	Izglītojamie, kas ieinteresēti karjerā CA jomā	CA jomas zināšanas, ārkārtas/katastrofu situāciju rīcības plānu izstrāde
Nacionālais skautu korpus¹⁴⁴	Skauti	CA jomas zināšana, reaģēšana ārkārtas/katastrofu situācijā

3.3.2. Sabiedrības izglītošana

Interaktīvas mācību aktivitātes izglītības iestādēs

¹³⁶ Algarves Universitāte, civilā aizsardzība, Portugāle Algarve, 2023

¹³⁷ Minho Universitāte, grāda civilajā aizsardzībā un teritoriālajā pārvaldībā iegūšanas nosacījumi, Minho, 2023

¹³⁸ Valsts ārkārtas situāciju un civilās aizsardzības dienesta mājaslapa, Portugāle

¹³⁹ Informācijas zinātņu un administrācijas institūta mājaslapa, Portugāle

¹⁴⁰ Izglītības un zinātnes institūta mājaslapa, Portugāle

¹⁴¹ Rietumu pakalpojumu un tirdzniecības skolas mājaslapa, Portugāle

¹⁴² Minho Universitātes mājaslapa, Portugāle

¹⁴³ Algarves Universitātes mājaslapa, Portugāle

¹⁴⁴ Nacionālā skautu korpusa mājaslapa, Portugāle

Sabiedrības izglītošanas pasākumi un aktivitātes Portugālē primāri ir vērstas uz jauniešiem un bērniem, īstenojot pasākumus izglītības iestādēs. Gan pašvaldību, gan valsts līmenī tiek īstenoti dažādi projekti un programmas, kas piedāvā informatīvus un mācību materiālus. To mērķis ir veicināt zināšanas un apgūt prasmes CA jomā. Portugālē nacionālā līmenī ir izstrādāta virkne materiālu un resursu izglītojamajiem dažādos vecumos. Piemēram, ANEPC CA klubs pamatskolām piedāvā informatīvu un mācību materiālu kopumu¹⁴⁵.

Sadarbībā ar Portugāles Izglītības un zinātnes ministriju ir izstrādātas **Riska izglītības sistēmas (RERísico) vadlīnijas** dažādām vecuma grupām no pirmsskolas līdz vidusskolai¹⁴⁶. Vadlīniju mērķis ir veicināt sabiedrības izpratni par riska izglītības nozīmi. Sabiedrības izglītošana pamatā tiek organizēta pašvaldības līmenī. Piemēram, vairākas pašvaldībās tiek īstenotas programmas un projekti, kā mērķis ir nodrošināt CA un risku izglītību skolās.

Portugālē ir izstrādāti arī **interaktīvi un iesaistoši risinājumi jauniešu izglītošanai.** Santo Tirso pašvaldība Portugālē ir izgatavojusi CA galda spēli bērniem¹⁴⁷. Turklāt, risinājums, ko izmanto Madeiras CA dienests, ir 3D VR spēles¹⁴⁸. Dienests īsteno sabiedrības informētības kampaņu “Saglabā drošību!”, kuras ietvaros tiek izmantotas VR brilles. Kampaņas mērķauditorija ir izglītojamie vecuma grupā no 12 līdz 18 gadiem. Balstoties uz spēli, tika izveidoti interaktīvi video. Virtuālās realitātes spēles un video tagad arī ir pieejami reģionālajām un valsts aizsardzības struktūrām, kā arī skolām citviet Portugālē.

VR risinājumu izmantošana

Madeiras CA dienests izmanto VR spēles, lai izzinātu dažādas ārkārtas situācijas. Spēlēs tiek atveidoti vairāki ārkārtas situāciju scenāriji, kas ietver pirmās palīdzības komplekta sagatavošanu, kā arī rīkošanos ugunsgrēku un plūdu gadījumā.

Speciāli izveidota mājas lapa

Lai veicinātu iedzīvotāju informētību un pilsonisko līdzdalību, **ANEPC** ir izveidojis ārkārtas situāciju plānošanas informācijas sistēmu.¹⁴⁹ Mājaslapā ir pieejama interaktīva karte, kur ikviens iedzīvotājs var atzīmēt konkrētu valsts apgabalu un apskatīt aktuālos pašvaldību, apgabalu un reģionālos CAP (Attēls X). Plāni ietver arī sadaļu, kur tiek iezīmēta rīcības plāna organizācija ārkārtas situācijas gadījumā.

Attēls 20. Ārkārtas situāciju plānošanas informācijas sistēma.¹⁵⁰

Kampaņas

Turklāt jāatzīmē, ka ANEPC arī izstrādā **kampaņas, kas pievērš uzmanību Portugālē aktuālām ārkārtas situācijām.** Sadarbībā ar pašvaldībām un pagastiem tiek īstenota kampaņa “Drošs ciems” un “Drošs cilvēks”. Tās mērķis ir izglītēt sabiedrību par meža ugunsgrēku risku un vairo zināšanas par veicamajiem paš aizsardzības pasākumiem šādas ārkārtas situācijas gadījumā. Kampaņas ietvaros ir

¹⁴⁵ Valsts ārkārtas situāciju un civilās aizsardzības dienesta mājaslapa, civilās aizsardzības klubs, Portugāle, 2017

¹⁴⁶ Valsts ārkārtas situāciju un civilās aizsardzības dienesta mājaslapa, ANEPC, Riska izglītības vadlīnijas, Portugāle, 2015

¹⁴⁷ Santo Tirso pašvaldība, Civilās aizsardzības slavas spēle, Santo Tirso Portugāle

¹⁴⁸ ES mājaslapa, UCP Zināšanu tīkls, Interaktīvās VR spēles, Brisele, 2023

¹⁴⁹ Valsts ārkārtas situāciju un civilās aizsardzības dienesta mājaslapa, ārkārtas situāciju plānošanas informāciju sistēma, Portugāle, 2024

¹⁵⁰ Turpat

izveidota mājaslapa ar soliem par nepieciešamo rīcību ugunsgrēka gadījumā un ir izveidoti pamācoši video, kas atspoguļo veicamās darbības.

Attēls 21. "Drošs ciems" un "Drošs cilvēks" kampaņas ietvaros veidoti video.¹⁵¹

3.4. Igaunija: CA apmācību prakse

3.4.1. Apmācību nodrošināšanas sistēma

Igaunijā galvenā iestāde CA jomā ir Glābšanas dienests, kas atrodas Iekšlietu ministrijas pakļautībā. Glābšanas dienests darbojas gan centrālā, gan reģionālā līmenī, sadarbojoties ar citām CA iesaistītajām pusēm, piemēram, krīzes komisijām. Kopumā Igaunijā ieguldījumi CA tiek pakāpeniski palielināti. 2023. gada februārī tika apstiprināti jaunākie Igaunijas drošības politikas pamati, kuros uzsvērtā nepieciešamība ikgadējos valsts budžetos nodrošināt pastāvīgu finansējumu ieguldījumiem CA¹⁵².

Arī par CA apmācību jomas koordinēšanu ir atbildīgs Glābšanas dienests, kas veic gan centralizētu apmācību plānošanu un materiālu sagatavošanu, gan apmācību nodrošināšanu, piemērojot to saturu reģionālajām vajadzībām. Lielākoties apmācības tiek nodrošinātas galvenajām CA iesaistītajām pusēm – krīzes komisijām, konkrētiem pārstāvjiem no valsts un pašvaldību iestādēm un uzņēmumiem. Vienlaicīgi ir arī paredzēta iespēja iestādēm pieteikties uz papildu apmācībām un semināriem. Tomēr jānorāda, ka citiem pašvaldību un valsts iestāžu darbiniekiem apmācības joprojām netiek organizētas centralizēti un formāli. Tāpēc vidējā termiņā tiek plānots noteikt krīzes vadības un aizsardzības apmācību par obligātu visiem valsts sektora (tostarp pašvaldību) darbiniekiem, kā arī paplašināt sadarbību ar privāto sektoru.¹⁵³

Attīstīta reģionālā kompetence

Ņemot vērā, ka Igaunijā ir ieviests arī reģionālais līmenis papildus nacionālajam un pašvaldības līmenim, Glābšanas dienesta reģionālās struktūrvienības nodrošina efektīvāku sadarbību ar citām CA iesaistītajām pusēm, piemēram, krīzes komisijām. Turklāt mācību saturs var tikt pielāgots katra reģiona vajadzībām.

Pamazām CA izglītības piedāvājums tiek vērsts arī uz vispārējo sabiedrību. Saskaņā ar Igaunijas Iekšlietu ministrijas informāciju līdz 2027. gadam Glābšanas dienesta mērķis ir apmācīt vismaz 40% Igaunijas pieaugušo iedzīvotāju par CA un rīcību krīzes situācijās. Turklāt Iekšlietu ministrija izstrādā CA

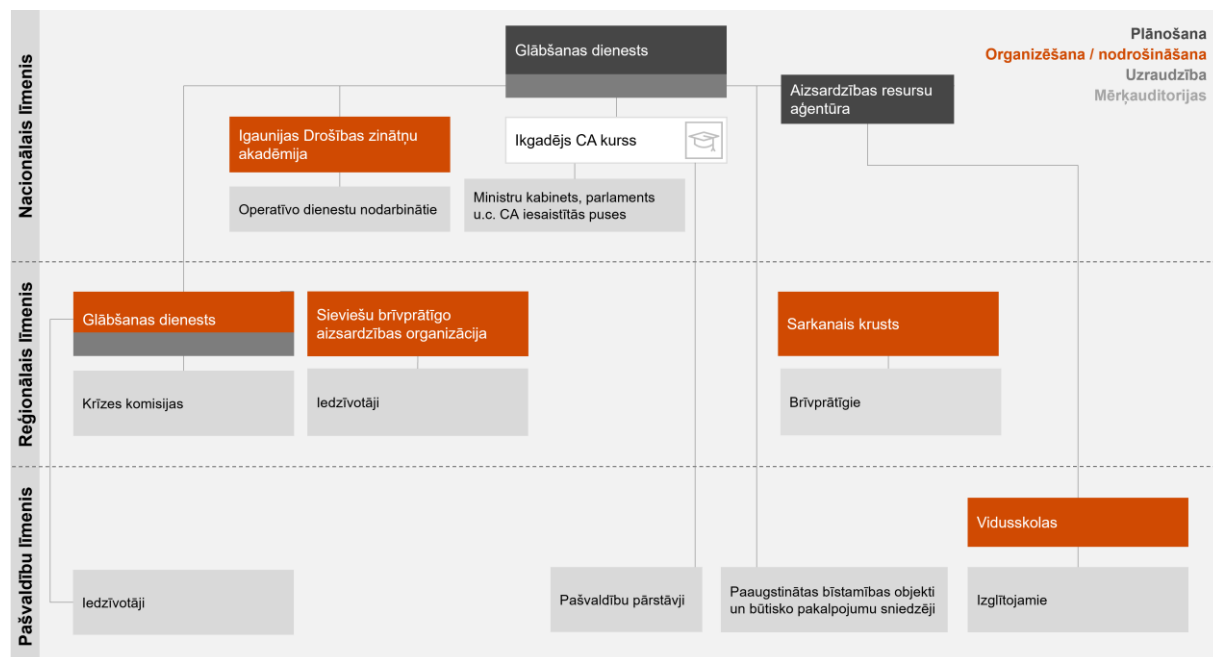
¹⁵¹ "Drošs ciems" un "Drošs cilvēks" mājaslapa, paš aizsardzības pasākumi, Portugāle, 2024

¹⁵² Igaunijas parlamenta lēmums, Igaunijas drošības politika kopējās drošības politikas pamati, Tallina, 2023

¹⁵³ Igaunijas Iekšlietu ministrija, raksts "iedzīvotāju aizsardzības un iekšzemes drošības mērķi jāīsteno ātri un bez izņēmumiem", Tallina, 2024

mācību programmu obligātai izglītības programmai visos izglītības sistēmas līmeņos. Esošais organizatoriskais modelis skatāms 22. attēlā.

Attēls 22. Igaunijas CA apmācību institucionālā sistēma.

Galvenās mācību iestādes

Igaunijā apgūt CA kā specializāciju vēl nav iespējams. Tomēr **Glābšanas dienests** nodrošina dažāda veida apmācību kursus. Visnozīmīgākais ir **ikgadējais CA kurss augsta līmeņa CA iesaistītajām pusēm** (aptuveni 50 dalībniekiem), kas tiek organizēts kā vairāku dienu seminārs ar lielākoties teorētiskām lekcijām. Taču, lai veicinātu valsts un pašvaldību iestāžu sadarbību, plānots attīstīt arī kursa praktisko mācību komponenti. Glābšanas dienests organizē arī reģionāla līmeņa apmācības par konkrētām tēmām un sniedz apmācības pēc iestāžu lūguma.¹⁵⁴

Ņemot vērā mērķi apmācīt 40% iedzīvotāju par CA un rīcību krīzes situācijās, **Glābšanas dienests organizē kursus interesentiem**. Lai sasniegtu plašāku iedzīvotāju auditoriju, mācības tiek vadītas, piemēram, daudzdzīvokļu māju asociāciju dalībniekiem. Apmācības vada galvenokārt vietējo ugunsdzēsēju iecirkņu vadītāji un brīvprātīgie, kas absolvējuši Glābšanas dienesta organizēto kursu. Apmācību vadītājiem kā pamata materiāls jāizmanto dienesta sagatavota prezentācija, ko viņiem ieteicams saīsināt, izvēloties aktuālos tematus atbilstoši mērķa grupai. Prezentācijas pieejamas igauņu, angļu un krievu valodā, un tajās izmantoti foto un videomateriāli. Taču, balstoties uz vadītāju pieredzi, visefektīvākās metodes ir praktiski uzdevumi. Papildus sabiedrības izglītošanā iesaistās arī **Sieviešu brīvprātīgo aizsardzības organizācija un Sarkanais krusts**.

Apmācību vadītāju kursi, lai stiprinātu spējas mācīt pieaugušajiem

Lai veiksmīgi vadītu CA apmācības, to vadītājiem 12 dienu kursa ietvaros ir jāapgūst noteiktas pamatprasmes. Galvenās tēmas ietver (1) labo praksi pedagoģijā un pieaugušo apmācībā, (2) krīzes gatavību un (3) pirmo palīdzību. Kurša beigās zināšanas tiek pārbaudītas ar uzdevumu izveidot prezentāciju, un pēc katra kursa noslēguma rezultāti tiek izmantoti, lai uzlabotu to saturu.

Sākot ar 2023. gadu, **izglītojamajiem vidusskolās obligāti jāapgūst 70 stundu civilās drošības kurss, ko pārvalda Aizsardzības resursu aģentūra**, iesaistot Glābšanas dienesta materiālu izstrādē.¹⁵⁵ 2024. gadā plānots, ka Glābšanas dienests izstrādās metodoloģiju kompetenču izglītībai un

¹⁵⁴ Balstoties uz interviju ar Glābšanas dienesta pārstāvjiem.

¹⁵⁵ Aizsardzības resursu aģentūra, valsts aizsardzības mācību programma, Igaunija, 2023

pedagoģiskos materiālus, lai iekļautu CA elementus visos izglītības līmeņos no pirmsskolas līdz augstākās izglītības iestādei. Apmācību īstenošana tiks nodota izglītības iestāžu kompetencē.

Igaunijas Drošības zinātņu akadēmija piedāvā izglītības iespējas operatīvo dienestu darbiniekiem. Lai gan akadēmijā nav iespējams specializēties CA, visiem tās studējošajiem ir jāapgūst obligātais iekšējās drošības un krīzes vadības pamatkurss; ir pieejami arī vairāki izvēles kursi kā krīzes gatavība, prevencija, riska vadība un komunikācija, ģeoinformācija CA un citi.¹⁵⁶

Tabula 9. Galvenās iestādes, kas nodrošina CA apmācības.

Atbildīgā iestāde	Galvenās mērķgrupas	Galvenie mācību mērķi / kompetences
Glābšanas dienests ¹⁵⁷	Pašvaldību un valsts līmeņa iestāžu un kapitālsabiedrību darbinieki, krīzes komisiju pārstāvji u.c. CA iesaistītie, iedzīvotāji.	Nodrošināt gatavību krīzes situācijām; kursi ir pielāgoti reģionu vajadzībām
Sieviešu brīvprātīgo aizsardzības organizācija ¹⁵⁸	Organizācijas dalībnieki, sabiedrība	Nodrošināt pamatzināšanas rīcībai krīzes situācijā
Sarkanais krusts ¹⁵⁹	Organizācijas dalībnieki, sabiedrība	Pamatzināšanas rīcībai krīzes situācijā, galvenokārt pirmās palīdzības sniegšana
Aizsardzības resursu aģentūra ¹⁶⁰	Izglītojamie vidusskolās	Pamatkurss par CA
Igaunijas Drošības zinātņu akadēmija ¹⁶¹	Izglītojamie drošības zinātņu jomā	Operatīvo darbinieku sagatavošana, kursi ar CA saistītos priekšmetos

3.4.2. Sabiedrības izglītošana

Sabiedrības izglītošana par riskiem ir CA pasākumu sastāvdaļa, kas veikta saskaņā ar Ārkārtas situāciju likuma 10. pantu.¹⁶² Riska komunikācija ietver sabiedrības informēšanu par draudiem, kas var izraisīt ārkārtas situāciju, un par to sekām, kā arī sagatavotības veicināšanu. Igaunijā ir izveidots ārkārtas situāciju saraksts, par kurām jānodrošina riska komunikācija, un noteiktas par tām atbildīgās iestādes.

Drošības padomu komunikācija

Viens no galvenajiem instrumentiem sabiedrības informēšanai ir veiksmīga drošības padomu komunikācija. Lai nodrošinātu pēc iespējas vairāku sabiedrības grupu sasniegšanu, Igaunijas Glābšanas dienests izmanto plašu klāstu ar komunikācijas kanāliem:

- **Bukletu izsūtīšana pastā** – 2022. gadā drošības padomi tika izsūtīti visām mājāsaimniecībām pa pastu.
- **Informācija tīmekļa vietnē** – tie ir pieejami digitālā formātā ar izdrukājamu kontrolsarakstu.¹⁶³
- **Videomateriāli** – viegli uztveramā formātā ar subtitriem angļiski.¹⁶⁴

¹⁵⁶ Igaunijas Aizsardzības akadēmija, Igaunija, 2023

¹⁵⁷ Glābšanas dienesta mājaslapa, Igaunija

¹⁵⁸ Sieviešu brīvprātīgo aizsardzības organizācijas mājaslapa, Igaunija

¹⁵⁹ Sarkanā krusta mājaslapa, Igaunija

¹⁶⁰ Aizsardzības resursu aģentūras mājaslapa, Igaunija

¹⁶¹ Igaunijas Drošības zinātņu akadēmijas mājaslapa, Igaunija

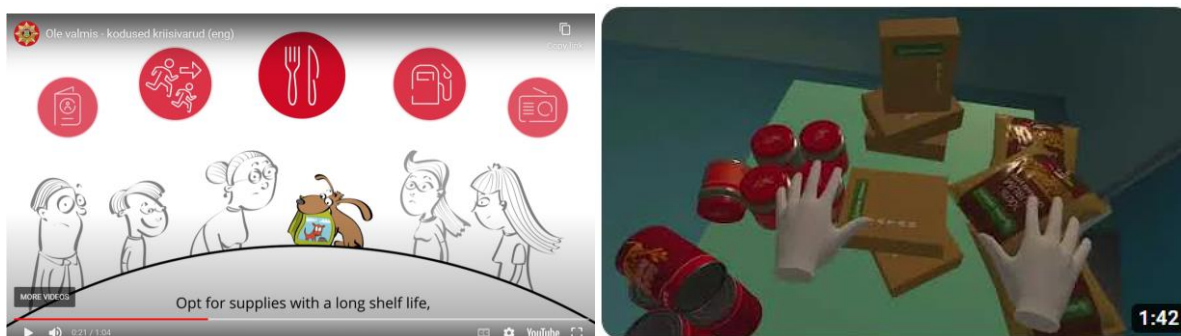
¹⁶² Ārkārtas situāciju likums, 10. pants, Igaunija

¹⁶³ Igaunijas glābšanas dienests, Rīcības kodekss krīzes situācijā, Igaunija

¹⁶⁴ Igaunijas glābšanas dienests, glābšanas VR, Igaunija, 2021

- **Padomi mobilajā lietotnē** – ērti pieejami drošības padomi ar nozīmīgu funkciju: pieejamību bez interneta pieslēguma.¹⁶⁵
- **Spēles VR formātā** – materiāli par gatavību krīzēm, drošību pie ūdens un patvēruma meklēšanu.¹⁶⁶

Attēls 23. Videomateriāli un VR spēle par CA.¹⁶⁷

Sagatavošanās ārkārtas gadījumiem tehnoloģiju jomā

Igaunijas CA drošības padomi iekļauj arī tādus aktuālus tematus kā kibernetikas drošība, informatīvais karš un pārtraukumi maksājumu pakalpojumu nodrošināšanā. Papildus tam jānorāda, ka padomi iekļauj arī garīgās veselības ieteikumus krīzes situācijās.¹⁶⁸

Komunikācija sociālajos tīklos

Glābšanas dienests aktīvi izmanto arī sociālos tīklus komunikācijai ar sabiedrību. Augstu popularitāti sabiedrībā ir iemantojuši dažādi dienesta organizētie konkursi un izlozes. Glābšanas dienesta eksperti uzskata, ka tieši *influenceru* jeb ietekmētāju iesaiste reklāmas kampaņās sociālajos tīklos (piemēram, TikTok) būtu efektīvs solis, lai sasniegtu jaunākās paaudzes.

3.5. Itālija: CA apmācību prakse

3.5.1. Apmācību nodrošināšanas sistēma

Itālijā CA tiek organizēta **CA nacionālā dienesta** ietvaros, kura sadarbības mehānisms attēlots 24. attēlā. Dienests funkcionē kā sadarbības sistēma, un tiek organizēts visos valdības līmeņos (skatīt – Komponentes), kā arī tajā tiek iesaistītas plaša spektra operacionālās struktūras. Īpaši jāuzsver Itālijas Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests kā CA pamatelements. Dažādos pasākumos ieguldījumu sniedz arī profesionālās biedrības un valdes, pētījumu centri, kā arī privātie uzņēmumi, jo īpaši tie, kas saistīti ar stratēģiskām nozarēm, piemēram, komunikāciju, transporta un būtisko pakalpojumu tīkliem.¹⁶⁹ Visiem CA nacionālā dienesta dalībniekiem ir jāapgūst noteiktas zināšanas CA atbilstoši viņu lomai, tai skaitā arī valdības pārstāvjiem.

¹⁶⁵ Igaunijas glābšanas dienests, Rīcības kodekss krīzes situācijā, Igaunija, 2023

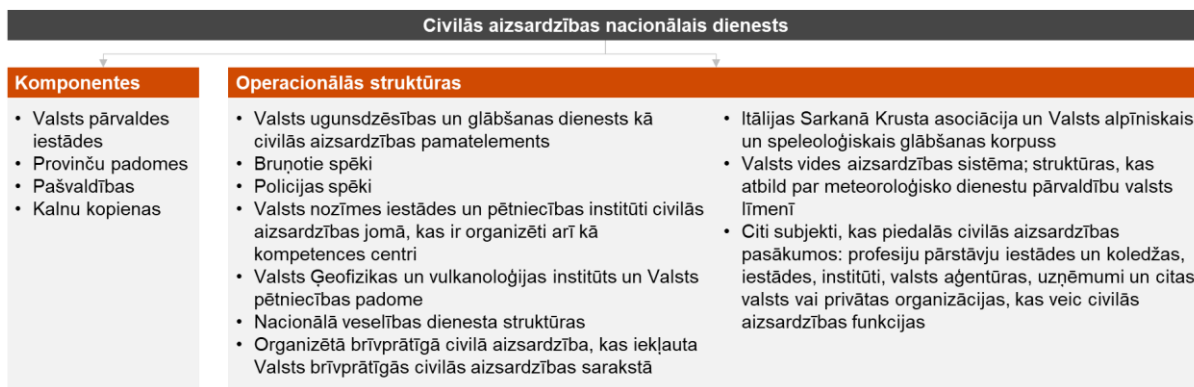
¹⁶⁶ Igaunijas glābšanas dienests, glābšanas VR, Igaunija, 2021

¹⁶⁷ Igaunijas glābšanas dienests, glābšanas VR, Igaunija, 2021

¹⁶⁸ Igaunijas glābšanas dienests, ziņojums – esi gatavs, Igaunija, 2022

¹⁶⁹ EK mājaslapa, Itālija, 2022

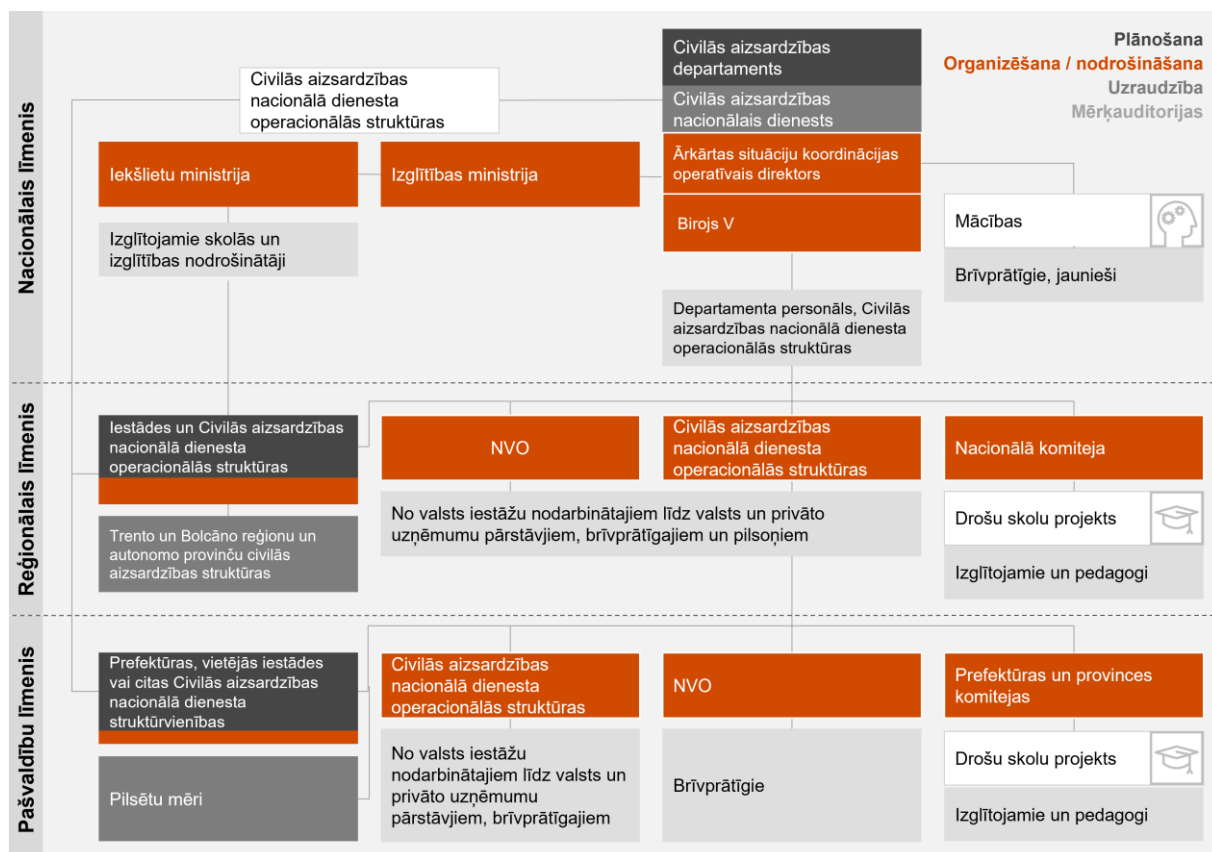
Attēls 24. CA sadarbības mehānisms.

Galvenā iestāde šajā nozarē ir **Civilās aizsardzības departaments**, kas atrodas Ministru kabineta pārvaldībā.¹⁷⁰ Uz apmācībām konkrētāk attiecināma tieši **Biroja V**, kas atbild par cilvēkresursiem un instrumentālajiem resursiem un vispārējiem pamatdarbības pakalpojumiem, kompetence. Biroja pienākumos ietilpst apmācību vadlīniju un modeļu izstrāde, kā arī nodrošināšana CA dalībniekiem dažādos operacionālos līmeņos.

Lai veicinātu CA kultūru un visas sabiedrības sagatavotību, **obligātās prasības noteiktas arī visiem izglītojamiem vidusskolās**, kam jāapgūst CA kurss. Turklāt augstā katastrofu riska dēļ Itālijā ir attīstīta brīvprātīgo darbība, un **NVO organizē CA apmācības**. Visas augstākminētās grupas un apmācību nodrošināšanā iesaistītās puses apkopotas 25. attēlā.

Attēls 25. Itālijas CA apmācību institucionālā sistēma.

Galvenās mācību iestādes

¹⁷⁰ Itālijas valdības, ministru padomes prezidijs, civilās aizsardzības departaments, "Aktivitātes", Itālija, 2018

Civilās aizsardzības departaments atbild ne tikai par tā darbinieku apmācībām, bet arī par vispārīgu apmācību modeļu plānošanu un to nodrošināšanu CA sistēmā iesaistītajiem. Papildus tam departamenta darbinieki var piedalīties citās apmācībās kā eksperti vai pasniedzēji.

Viena no mērķa grupām, kuru apmācībās iesaistās Civilās aizsardzības departaments ir **CA operacionālās struktūras**. Tomēr reģionālā līmenī operacionālajām iestādēm ir pašām jānodrošina apmācības to darbiniekiem un brīvprātīgajiem. Izglītība operacionālajām struktūrām var tikt organizēta dažādos veidos atbilstoši to kompetencei un reģiona īpašībām, piemēram:

- **Augstākās izglītības iestādēs** – iespējams apgūt gan specializētas CA mācību programmas, gan iegūstot citu, piemēram, ugunsdzēsēja kvalifikāciju¹⁷¹;
- **NVO, dienestu vai trešo pušu organizētās publiskās apmācībās unursos** (jānorāda, ka NVO mēdz organizēt apmācības arī valsts iestāžu darbiniekiem, ne tikai brīvprātīgajiem);
- **Dienestu organizētos specializētosursos to darbiniekiem attiecīgajā reģionā;**
- **Tiešsaistes informatīvosursos.**

Tiešsaistes kursi valdības pārstāvjiem

Lombardijas reģiona iestādes ir izveidojušas tiešsaistes kursus zināšanu atsvaidzināšanai par CA sistēmu. Lai gan tie ir paredzēti valdības pārstāvjiem, tie ir publiski pieejami visiem interesentiem.¹⁷²

Sākot no 2020.–2021. mācību gada, CA izglītība ir obligāta visiem izglītojamajiem. Tāpēc Itālijas valdība ir sagatavojusi apmācību materiālu, ko izmantot visiem pedagogiem un kas ir piemērots izglītojamajiem vecumā no 6 līdz 19 gadiem. Materiālos iekļauts detalizēts tematu klāsts, tostarp vēsturiski, tehniski, zinātniski, operatīvi un politikas plānošanas jautājumi. Lai atbalstītu citu ES dalībvalstu iesaisti CA izglītībā, materiāli pieejami arī angliski.¹⁷³

Tabula 10. Galvenās iestādes, kas nodrošina CA apmācības.

Atbildīgā iestāde	Galvenās mērķgrupas	Galvenie mērķi / kompetences
Civilās aizsardzības departaments 174	Departamenta un citi CA darbinieki un brīvprātīgie	<ul style="list-style-type: none"> • Apmācību modeļu plānošana un nodrošināšana CA dalībniekiem dažādos operacionālos līmeņos • Mācību plānošana un nodrošināšana Departamenta darbiniekiem • Piedalīšanās citu iestāžu mācībās kā ekspertiem vai pasniedzējiem
Civilās aizsardzības operacionālās struktūras	Attiecīgo iestāžu darbinieki, valsts sektora, kā arī publisko un privāto uzņēmumu darbinieki, brīvprātīgie un sabiedrība	<ul style="list-style-type: none"> • Attiecīgo iestāžu darbinieku sagatavošana rīcībai apdraudējuma gadījumā • Citu valsts iestāžu darbinieku, kā arī brīvprātīgo sagatavošana • Sabiedrības izglītošana • Universitātēs – arī CA topošie speciālisti
Izglītības iestādes	Izglītojamie	<ul style="list-style-type: none"> • CA pamatzināšanu pasniegšana
Nevalstiskās organizācijas	Attiecīgo iestāžu darbinieki, valsts sektora, kā arī publisko un privāto	<ul style="list-style-type: none"> • Gan iestāžu, gan sabiedrības (tai skaitā brīvprātīgo) apmācības par NVO specializācijas tematiem

¹⁷¹ Itālijas valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta mājaslapa, Itālija, 2023

¹⁷² Civilās aizsardzības koledžas mājaslapa, pamatinformācija, Itālija, 2018

¹⁷³ Nacionālā mācību programma, ziņojums "Civilā aizsardzība Itālijā, 2022

"https://www.protezionecivile.gov.it/static/f72430e2c68a27106bfa228b63010aa5/volume-pc-eng-14-09-2022-low_0.pdf

¹⁷⁴ Itālijas valdības, ministru padomes prezidijs, civilās aizsardzības departaments, "Aktivitātes", Itālija, 2018

uzņēmumu darbinieki,
brīvprātīgie un sabiedrība

3.5.2. Sabiedrības izglītošana

Itālijā CA tiek regulāri iesaistīta visa sabiedrība. Kā viens no galvenajiem mehānismiem sabiedrības sasniegšanai ir **plašā informācijas pieejamība**. Tā atrodama gan tradicionālā formātā kā ilustrēts buklets ar drošības padomiem visai ģimenei (iekļaujot arī palīdzību cilvēkiem ar invaliditāti)¹⁷⁵, gan dažādos citos formātos, piemēram, tīmekļa vietnēs un video platformā YouTube. Turklāt uzmanība šiem materiāliem tiek piesaistīta ar dažādām kampaņām.

Kampaņas

Kā veiksmīgs piemērs norādāma **kampaņa “Io Non Rischio” jeb “Es neriskēju”**, kas sākās kā informatīvs brīvprātīgo organizēts pasākums pilsētu laukumos, taču ir kļuvis par ikgadēju pasākumu, kas pēdējo gadu laikā ietver arī dažādus seminārus un plašu informatīvo materiālu klāstu. Kampaņas mājaslapā pieejami dažādi risku apraksti (piemēram, cunami, plūdi un meža ugunsgrēki), riska faktori un rīcība to gadījumos. Turklāt kampaņas bukleti ir veiksmīgi integrēti ar mājaslapu, izmantojot QR kodus.¹⁷⁶ Video par šīm tēmām pieejami arī kampaņas YouTube kanālā.¹⁷⁷

Attēls 26. QR kodi (no itāļu val. – Noskenē, lai uzzinātu vairāk) "Es neriskēju" bukletā.

Sabiedrības izglītošana ar aktivitātēm

Pēdējo gadu laikā “Es neriskēju” kampaņa izmanto VR u.c. moderno tehnoloģiju risinājumus, lai, piemēram, ļautu interesentiem piedzīvot zemestrīces simulāciju, kā arī organizētu seminārus tiešsaistē. Tomēr svarīgi norādīt, ka daudzi iniciatīvas pasākumi norit ar salīdzinoši zemiem ieguldījumiem, brīvprātīgajiem katru gadu pilsētu laukumos izveidojot dažādas spēles un aktivitātes, ar kuru palīdzību izglītot iedzīvotājus. Turklāt šādi tiek nodrošināts, ka riski atbilst reģionālajai specifikai. (Skatīt 27. attēlā.)

Attēls 27. Kampaņas “Es neriskēju” VR pasākumi un aktivitātes sabiedrības izglītošanai.¹⁷⁸

Interaktīvas mācību aktivitātes izglītības iestādēs

¹⁷⁵ Itālijas valdības, ministru padomes prezidijs, civilās aizsardzības departaments, “civilā aizsardzība ģimenēs”, Itālija, 2015

¹⁷⁶ Civilās aizsardzības birojs, ziņojums “vīsi riski”, Itālija, 2023 <https://www.iononrischio.gov.it/en/get-ready/all-risks/>

¹⁷⁷ Civilās aizsardzības birojs, youtube kanāla saite https://www.youtube.com/@io_non_rischio/playlists

¹⁷⁸ Pašvaldības civilās aizsardzības organizācija, sadaļa “stāsts”, Itālija, 2023

Papildus tam jānorāda, ka katrā Itālijas reģionā pieejami dažādi vietējo iestāžu izstrādāti materiāli. Piemēram, Lombardijas reģionā pieejami tiešsaistes kursi par CA, kas pieejami visiem interesentiem. Červijas pašvaldība ir publicējusi informatīvus video bērniem par CA un pat izveidojusi talismanu, lai piesaistītu uzmanību.¹⁷⁹

¹⁷⁹ Pašvaldības civilās aizsardzības organizācija, atbalstu materiālu apkopojums, Itālija, 2023

3.6. Normatīvā regulējuma un plānošanas dokumentu salīdzinošs izvērtējums

Tabulā ir apkopots nacionālā (N), reģionālā (R) un pašvaldību (P) līmeņa normatīvais regulējums un plānošanas dokumenti piecās pētījumā atlasītajās valstīs: Somijā, Portugālē, Vācijā, Igaunijā un Itālijā. Atsevišķos gadījumos, kad līdzīgs normatīvais regulējums vai ārkārtas situāciju plāni izstrādāti vairākiem reģioniem vai federālajām zemēm, pievienoti piemēri izlases kārtībā. Salīdzinošais izvērtējums un potenciāli labās prakses elementi, kuru pārņemšana būtu izskatāma arī Latvijas kontekstā, ir ietverta nākamajā nodaļā.

Somija 	Portugāle 	Vācija 	Igaunija 	Itālija
Likumi un tiesību akti				
<p>N: Ārkārtas gatavības likums; Grozījumi ārkārtas situāciju likumā Nosaka rīcību ārkārtas situācijās, tai skaitā iedzīvotāju obligāto iesaisti CA darbos. Paredz, ka valsts pārvaldes iestādēm, aģentūrām un citām pašvaldības iestādēm ir atbildība nodrošināt, ka to ārkārtas rīcību uzdevumi tiek veikti saskaņā ar izstrādātajiem ārkārtas rīcības plāniem, izņemot gadījumos, kur tas nav iespējams.</p> <p>---</p> <p>N: Likums par civiliedzīvotāju dalību krīžu pārvarēšanā Regulē civiliedzīvotāju iesaisti starptautiskās krīžu pārvarēšanas misijās, kā arī valsts spēju attīstīšanu šajā jomā.</p> <p>---</p> <p>N: Glābšanas likums Nosaka iesaistīto pušu (iedzīvotāju, uzņēmumu un citu personu) pienākumus nelaiemes gadījumu vai to risku situācijā, kā arī preventīvos pasākumus. Likums nosaka sekojošos pienākumus un prasības glābšanas dienestu apmācībām un mācībām: (1) valsts ir atbildīga par apmācību</p>	<p>N: Civilās aizsardzības pamatlikums Definē CA pamatprincipus, tai skaitā pilsoņu un iestāžu pienākumus un sadarbību. Nosaka, ka iedzīvotājiem ir tiesības uz informāciju par riskiem, un par to novēršanas pasākumiem. Sabiedrības informēšanas mērķis ir skaidrot iedzīvotājiem par CA būtību un mērķiem, veicināt izpratni par pienākumiem, par ko atbild katra iestāde un veicināt izpratni par pašaizsardzību. Paredz, ka izglītības programmās dažādās pakāpēs pilsoniskās apmācības jomā jāiekļauj CA jautājumi, lai izplatītu praktiskas zināšanas un rīcību, kas jāievēro nopietna nelaiemes gadījuma vai katastrofas gadījumā.</p> <p>---</p> <p>N: Valdības dekrēts No. 90-A/2022 par Integrēto aizsardzības un palīdzības operāciju sistēmu Apstiprina Integrēto aizsardzības un glābšanas operāciju sistēmu (turpmāk - SIOPS), pielāgojot to CA struktūras reģionālajiem un apakš-reģionālajiem līmeņiem. SIOPS mērķis ir izveidot integrētu sistēmu, lai nodrošinātu koordinētu CA darbinieku rīcību ārkārtas situāciju un katastrofu gadījumā.</p> <p>---</p> <p>N: Valdības dekrēts No. 43/2020 par Valsts civilās ārkārtas situāciju plānošanas sistēmu Nosaka Valsts civilās ārkārtas situāciju plānošanas sistēmu un apstiprina ANEPC organizāciju. Nosaka, ka Valsts civilās ārkārtas situāciju plānošanas padome (turpmāk - CNPCE) veicina sabiedrības izglītošanu CA ārkārtas situāciju plānošanas kontekstā.</p> <p>---</p> <p>N: Rīkojums No. 91/2017 par Civilās aizsardzības brīvprātīgo organizāciju darbības jomu, atzīšanas</p>	<p>N: Konstitūcija Definē valsts pamatlikumus un vērtības. Regulē organizāciju un privātpersonu darbības CA jomā un nosaka aktivitātes, kas jāveic iedzīvotājiem, lai nodrošinātu CA valstī. Jaunu organizāciju izveide pēc nepieciešamības, lai nodrošinātu CA, kā rezultātā tiek aizsargāta konstitūcija un sabiedrība.</p> <p>---</p> <p>N: Likums, ar ko izveido BBK Regulē CA un katastrofu palīdzības biroja izveidi, kā arī tā pakļautību Valsts lekslietu, būvniecības un sabiedrības ministrijai. Birojs veic uzdevumus CA jomā un nodrošina atbalstu ministrijai.</p> <p>---</p> <p>N: Federālais likums par civilo aizsardzību un katastrofu seku likvidēšanu Nosaka uzdevumus, kas jāveic CA un katastrofu seku novēršanai. Nosaka, ka CA un katastrofu likvidēšanas birojs ir atbildīgs par atbalstu CA plānošanā. Nosaka pašvaldību atbildību par iedzīvotāju informēšanu un pašaizsardzības attīstīšanu CA jomā. Tiek noteikta detalizētāka iedzīvotāju brīdināšanas kārtība CA gadījumos, tostarp informācijas apmaiņas kontekstā starp valdību un reģioniem.</p> <p>---</p> <p>N: Ugunsdrošības, palīdzības un civilās aizsardzības likums Mērķis ir reglamentēt</p>	<p>N: Ārkārtas situāciju likums Nosaka juridisko pamatu krīžu pārvaldībai, tostarp sagatavošanos ārkārtas situācijām un to risināšanu, kā arī svarīgu pakalpojumu nepārtrauktības nodrošināšanu. Reglamentē ārkārtas situācijas izsludināšanu, atrisināšanu un izbeigšanu, Aizsardzības spēku un Aizsardzības līgas iesaistīšanos, un valsts uzraudzību un atbildību.</p> <p>---</p> <p>N: To notikumu saraksts, kas var izraisīt ārkārtas situāciju, kurai jāizstrādā reaģēšanas plāns, plāna izstrādes prasības un kārtība un par tā sagatavošanu</p>	<p>N: Likums Nr. 225, kas reglamentē Valsts CA dienesta izveidi Šajā likumā ir noteikti Valsts CA dienesta mērķi un galvenās iesaistītās puses.</p> <p>---</p> <p>N: 2018. gada 2. janvāra likumdošanas dekrēts Nr. 1. Civilās aizsardzības kodekss. Regulē galvenos ar CA saistītos aspektus. Nosauc sekojošos nestrukturālos preventīvos pasākumus CA izglītības jomā, tai skaitā iesaistot kopienas: (1) zināšanu un CA kultūras izplatīšana; (2) mācību un izglītojošu pasākumu organizēšana; (3) CA nacionālā dienesta operacionālo struktūru profesionālo prasmju pilnveidošana. Nosaka prasības, lai veiktu CA apmācības, kā arī to, ka Trento un Bolcāno reģioni un autonomās provinces reglamentē apmācības savās teritorijās. Papildus tam tiek noteikts, ka CA nacionālais dienests veicina iniciatīvas, kuru mērķis ir nodrošināt zināšanu un CA kultūras izplatīšanu, tostarp ar profesionālo apmācību palīdzību. Dienesta pienākumos ietilpst arī sanāksmju organizēšana ar reģioniem un autonomajām provincēm, lai, cita starpā, veicinātu harmonizāciju brīvprātīgo organizāciju apmācību prasībās, norisē un regulējumā.</p> <p>---</p>

nodrošināšanu atbilstoši Neatliekamās palīdzības dienestu akadēmijas likumam, taču tā var autorizēt citas izglītības iestādes apmācību veikšanai, ja pasniedzējiem ir atbilstošās kvalifikācijas; (2) glābšanas dienesti ir atbildīgi par savu nodarbināto apmācībām. Tiek noteikts arī, ka valdība un pašvaldības ar to pakļautībā esošajām iestādēm ir atbildīgas par specializēto mācību nodrošināšanu glābšanas (seku likvidēšanas) operācijām. Glābšanas dienesti ir atbildīgi par izglītošanu, konsultāciju sniegšanu un uzraudzību savā kompetences jomā. Tie savu pienākumu veikšanā var iesaistīt brīvprātīgo organizācijas un personas, taču ne, piemēram, uzraudzības pienākumos. Šis likums arī konkrētāk nosaka vairākus aspektus, kas saistīti ar CA sagatavotību, cita starpā: (1) Glābšanas dienesti gatavojas savu darbību veikšanai ārkārtas apstākļos, apmācot personālu, CA vadītājus un īpašo CA personālu darbam ārkārtas apstākļos; (2) katra iestāde ir atbildīga par tai nepieciešamā personāla apmācību CA pienākumu veikšanai ārkārtas apstākļos, tas ietilpst nodarbināto darba pienākumos.

N: Neatliekamās palīdzības dienestu akadēmijas likums | Likums regulē Neatliekamās palīdzības dienestu akadēmijas darbību. Cita starpā, tā nodrošina profesionālo

kārtību un sadarbības veidu civilās aizsardzības pasākumos | Definē Civilās aizsardzības brīvprātīgo organizāciju (turpmāk - OPVDC) darbības jomu un sadarbības formas, veicot CA pasākumus. Nosaka, ka OPVDC veic iedzīvotāju informēšanu un apmācību par risku novēršanu un seku mazināšanu, uzlabojot izpratni par paš aizsardzību. Nosaka CA apmācību nepieciešamību brīvprātīgajiem.

P: Valdības dekrēts No. 44/2019 par Pašvaldību civilo aizsardzību | Definē pilnvaru deleģēšanu pašvaldības iestādēm CA jomā. Nosaka SMPC lomu sabiedrības informēšana un izglītošana CA jomā, kā arī pagasta padomju pienākumu sadarboties ar SMPC, veicinot sabiedrības informēšanu.

P: Likums No. 65/2007 | Nosaka CA institucionālo un operatīvo sistēmu pašvaldību līmenī, SMPC organizāciju un pašvaldības operatīvā komandiera pilnvaras. Definē pašvaldību lomu CA jomā, nosakot iedzīvotāju izglītošanu un apmācību kā vienu no pamatmērķiem. Likums nosaka, ka SMPC darbinieku apmācība tiek veikta pašvaldības vai valsts līmenī, pēc apstiprinātas programmas, pilnvarotās apmācību sniegšanas iestādēs.

R: Valdības dekrēts No. 16/2009/M par Madeiras autonomā reģiona civilās aizsardzības sistēmas regulējumu | Nosaka Madeiras autonomā reģiona CA sistēmas darbību un CA dienestu struktūru.

preventīvus un drošības uzdevumus sabiedrības aizsardzībai. Nosaka definīcijas ārkārtas situācijām un valsts ugunsdzēsību dienestu pamata uzdevumus. Nosaka, ka slimnīcām ir nepieciešams izveidot neatliekamu situāciju plānus CA nolūkos. Reģionu atbildībā ir sabiedrības informēšanas pasākumi, kā arī savstarpēja informācijas apmaiņa starp reģioniem.

R: Civilās aizsardzības likums | Regulē CA procesus Bādenes-Virtembergas federālajā zemē. Kā viens no procesa posmiem noteiktas sagatavošanās darbības, piemēram, nosakot, ka katastrofas pārvaldīšanas iestādes atbild par CA dienesta u.c. atbildīgo mācībām, kā arī nodrošina tām finansējumu.

R: Saksijas likums par ugunsdrošību, glābšanas dienestiem un katastrofu kontroli | Nosaka, kā Saksijas teritorijā tiks reorganizētas CA organizācijas, lai nodrošinātu uguns drošību, glābšanu un katastrofu kontroli Saksijas teritorijā. Likums ir ļoti aktuāls Saksijas teritorijas iedzīvotājiem, jo tas regulē teritorijas organizāciju darbību, kas CA apmācību kontekstā ir akūti nepieciešams.

atbildīgās iestādes, par ārkārtas situācijas vadību atbildīgās izpildiestādes, to ārkārtas situāciju saraksts, kurām tiek organizēta riska komunikācija, un par organizēšanu atbildīgās iestādes. | Nosauc augstākminētos un prasības.

N: Glābšanas likums | Nosaka glābšanas dienesta aģentūras funkcijas, organizāciju un tiesības, Aizsardzības spēku un Aizsardzības līgas iesaisti glābšanas dienesta aģentūras funkciju izpildē, kā arī to personu tiesības un pienākumus, kuras brīvprātīgi piedalās glābšanas dienesta aģentūras darbībā. Cita starpā tas regulē brīvprātīgo glābēju apmācības, kas sastāv no diviem posmiem – (1) pamatzināšanu un prasmju apguve (vismaz 16 stundas; noslēdzas ar

N: Direktīva par pastāvīgo vienoto operāciju telpu (SOUP) personāla apmācību un zināšanu standartizāciju | Sniedz CA nacionālā dienesta struktūrām norādes par pastāvīgo vienoto operāciju telpu personāla apmācību un zināšanu standartizāciju.

R: Reģionālais likums, 2003. gada 14. aprīlis, Nr. 7. Noteikumi par civilo aizsardzību | Regulē CA procesus un pienākumus reģionālajā līmenī. Nosaka pienākumus reģioniem CA apmācību un sabiedrības izglītošanas jomā: (1) veicināt un organizēt pastāvīgu informatīvo un izglītojošo darbību CA jomā, kas vēsta uz iedzīvotājiem, īpašu uzmanību pievēršot skolām; (2) veicināt apmācības, koordinējot ar provincēm mācību kursu īstenošanu visām CA sistēmas komponentēm, iesaistot ekspertus, specializētus institūtus un mācību centrus; (3) izdot noteikumus CA apgūšanai skolās, kas reglamentē to programmu izveides un darbības metodes un mācību kursu vadību.

R: Reģionālās padomes priekšsēdētāja 2012. gada 23. jūlija dekrēts Nr. 5/R Reģionālais regulējums par civilās aizsardzības brīvprātīgo darbību. | Regulē CA brīvprātīgo iesaisti reģionālajā līmenī. Nosaka uzdevumus, kas saistīti ar CA apmācībām: (1) Reģionālā brīvprātīgā darba koordinācijas komiteja sniedz konsultācijas par brīvprātīgo apmācību un ierosina vadlīnijas; (2) brīvprātīgie var iesaistīties preventīvos un apmācības CA pasākumos; (3) reģions veicina CA apmācības, savu

Somija

Portugāle

Vācija

Igaunija

Itālija

tālākizglītību, kas saistīta ar glābšanas operācijām un ārkārtas situāciju centru darbību, CA vadības un speciālā personāla apmācību saskaņā ar Glābšanas likumu un apmācību, kas veicina sagatavotību saskaņā ar Ārkārtas gatavības likumu. Likums nosaka arī nepieciešamo kvalifikāciju (grādu) un pieredzi pasniedzējiem.

N: Ārkārtas ziņojuma likums | Nosaka kārtību, kādā tiek ziņots par ārkārtas gadījumiem vai draudiem.

novērtēšanu) un (2) zināšanas un prasmes patstāvīgai uzdevumu veikšanai (vismaz 36 stundas; noslēdzas ar novērtēšanu).

N: Pamatskolu un vidusskolu likums | Reglamentē pamatskolu un vidusskolu mācību organizācijas pamatus. Valsts mācību programmā vidusskolām ir iekļautas arī valsts aizsardzības mācību programmas.

plānošanas, vadības un koordinācijas pienākumu ietvaros sagatavojot vadlīnijas brīvprātīgo apmācībai saskaņā ar spēkā esošajiem tiesību aktiem, kā arī noslēdzot līgumus ar valsts un privātām struktūrām.

R: Reģionālais likums, 2021. gada 29. decembris, Nr. 27. Reģionālie noteikumi par civilo aizsardzību | Regulē CA Lombardijas reģionā. Reģions veicina, organizē un vada CA kultūras apmācību un izplatīšanu visā reģiona teritorijā, tostarp, lai veicinātu jauniešu aktīvāku iesaistīšanos un līdzdalību. Nosaka, ka katrā provincē un Milānā tiek izveidota CA brīvprātīgo darba koordinācijas komiteja, kura ir centrālā struktūra organizēto brīvprātīgo apmācībai. Papildus noteikumos tiek norādīts, ka reģions garantē koordinētu apmācību sistēmu ar CA augstskolu.

Politikas plānošanas ietvars

N: Valdības rīkojums par glābšanas operācijām | Nosaka iesaistītās puses, kurām jābūt sagatavotiem ārkārtas situāciju plāniem.

N: Drošības stratēģija sabiedrībai | Norāda, ka iedzīvotāju sagatavotības veicināšanai nepieciešama sistemātiska informācijas izplatīšana un piemēroti mācību piedāvājumi, kā arī, ka valdības spēja reaģēt ir atkarīga no mācībām.

N: ESAF stratēģija 2023.–2026. gadam | Definē ESAF vidējā termiņa mērķus. Cita

N: Rezolūcija No. 112/2021 Nacionālā civilās aizsardzības stratēģija 2030 | Definē Portugāles stratēģiskos mērķus CA jomā. Stratēģija nosaka mērķus, kas ir saskaņoti ar ANO Sendai ietvarprogrammas prioritātēm. Nosaka iedzīvotāju iesaisti risku apzināšanā kā vienu no stratēģijas mērķiem.

N: Vācijas stratēģija noturības stiprināšanai pret katastrofām un katastrofu samazināšanas sistēmas īstenošana (2015–2030) | Nosaka uzdevumus un mērķus sabiedrības informēšanai un 2030. gadam CA un katastrofu jomā. Nosaka uzdevumus: riska novērtēšanu, CA mērķu definēšanu un bīstamības definīcijas noteikšanu dažādos līmeņos. Stratēģija izstrādāta ar mērķi informēt sabiedrību, ko sagaidīt nākamajos gados CA jomā.

N: Krīžu pārvarēšanas, ārkārtas plānošanas un civilās aizsardzības akadēmijas izglītības stratēģija 2025. gadam, ko publicējis BBK | Nosaka akadēmijas uzdevumus un jauninājumus CA kontekstā. Nosaka izglītības zinātnes izveidi,

N: Igaunijas glābšana tīkla stratēģija līdz 2025. gadam | Stratēģijas mērķis līdz 2025. gadam paaugstināt drošību līdz Ziemeļvalstu līmenim un labāk sagatavoties krīzēm. Viens no rīcības virzieniem ir vērsts uz atbalstu iedzīvotājiem, kopienām un, pirmkārt un galvenokārt, neaizsargātajām grupām, sniedzot

starpā, ESAF paredz apmācību pielāgošanu mainīgajām prasībām un pasniedzēju prasmju attīstīšanu.

kas ir saistīta ar CA. Nosaka jaunas mērķa grupas sabiedrības informēšanā un bēgļu un migrantu iekļaušanu mērķa grupas.

N: Valdības stratēģijas koncepts | Nosaka terminus un uzdevumus CA nodrošināšanai valstī. Definē to, kas sabiedrībai ir jāzina un jāprot, lai nodrošinātu CA ārkārtas gadījumos. Uzsver, ka jebkura ēka nepieciešamības gadījumā var tikt izmantota kā patvēruma katastrofu gadījumā, skaidrojot sabiedrības tiesības un nepieciešamo rīcību katastrofas gadījumā.

N: Nacionālā drošības stratēģija | Apraksta valdības prioritātes drošības pasākumu veikšanai ar mērķi uzlabot tieši sagatavošanās procesu CA nodrošināšanai. Nosaka mērķi aizsargāt CA biroju kā vienotu iestādi, kas var koordinēt CA valsts mērogā.

Citi dokumenti

R: Centrālās Somijas provinces drošības plāns 2021-2023 | Reģionālie drošības plāni, tai skaitā Centrālās Somijas provinces, izstrādāti, balstoties uz Drošības stratēģiju sabiedrībai un aptver dažādus operacionālus jautājumus, kas saistīti ar sabiedrības drošību.

P: Kuopio ārkārtas situāciju plāns | Plāns izveidots ar mērķi veicināt drošu vidi un nodrošināt pašvaldības darbību visos apstākļos, kā arī ārkārtas situāciju pārvarēšanu un seku novēršanu. Dokumentā iekļauts arī mācību plāns un atbildīgie par to nodrošināšanu.

N: Nacionālais CA ārkārtas situāciju plāns | Definē veicamās darbības ārkārtas situāciju vai katastrofas gadījumā, lai nodrošinātu vienotu un koordinētu reakciju. Nosaka iestāžu lomu, nodrošinot informāciju iedzīvotājiem ārkārtas situāciju gadījumā.

P: “Drošs ciems” un “Droši cilvēki” programmas īstenošanas rokasgrāmata pašvaldībām | Informē par pašvaldību un pagastu lomu sekmīgai programmas īstenošanai, iesaistot iedzīvotājus un izglītojot sabiedrību ar praktiskām zināšanām. Programmas mērķis ir veicināt iedzīvotāju zināšanas par ugunsgrēku risku un aizsardzības pasākumiem.

P: CA rokasgrāmata pagastu mēriem | Ietver vadlīnijas pagastu mēriem, kas nosaka pienākumus CA jomā un strukturē pasākumus, kas ir veicami vietējā līmenī. Vadlīnijas uzsver pagastu lomu sabiedrības informēšanā, sadarbojoties ar pašvaldībām.

R: Ziņojums par katastrofu aizsardzību skolās īstenošanu | Nosaka CA un katastrofu tematu integrēšanu skolās, lai bērniem iemācītu kā rīkoties ārkārtas situācijās. Ziņojums nosaka, ka 1-4 klasēs tiek īstenotas stundas, kuru temati saistās ar katastrofu novēršanu, kā arī tiek pieaicinātas NVO, kas vada debates par CA tēmām.

N: Civilās aizsardzības žurnāls | Informē par CA aktualitātēm, piemēram, civilās veselības aizsardzību. Norāda, ka lielās krīzēs nepieciešamas vienotas darbības sabiedrības informēšanai, kas novērstu lielus savainojumus. Sabiedrībai tas tieši ir aktuāli, jo tiek ievietota informācija par visām nozares apakštēmām, nevis aprakstīta CA vispārīgā kontekstā.

P: Brešas civilās aizsardzības plāns | Nosaka aktuālos draudus un pašvaldības rīcību to gadījumā. Cita starpā tiek noteikti arī tādi uzdevumi kā sabiedrības izglītošana un informēšana par CA pasākumiem.

4. Priekšlikumi CA un katastrofas pārvaldīšanas sistēmas pilnveidošanai un labās prakses pārņemšanai Latvijā

Balstoties uz iepriekšējās nodaļās veikto izpēti un labo praksi, šajā nodaļā ir ietverti priekšlikumi un rekomendācijas CA un katastrofas pārvaldīšanas sistēmas pilnveidošanai un labās prakses pārņemšanai Latvijā. Minētie priekšlikumi ir strukturēti vairākās sadaļās:

- Priekšlikumi institucionālā ietvara un normatīvā regulējuma stiprināšanai;
- Priekšlikumi apmācību sistēmas (plānošanas, nodrošināšanas, organizēšanas un vadīšanas, kā arī uzraudzības) pilnveidošanai;
- Priekšlikumi sabiedrības izglītošanai.

4.1. Priekšlikumi institucionālā ietvara un normatīvā regulējuma stiprināšanai

Nr.	Rekomendācija	Valsts						Skaidrojums
		Somija	Vācija	Portugāle	Igaunija	Itālija	Latvija	
1.	Izstrādāt visaptverošu stratēģiju CA izglītības un apmācību jomā		◀					Normatīvā regulējuma pilnveidei, kā arī mērķu noteikšanai CA izglītības jomā nozīmīgs solis būtu visaptverošas CA un katastrofas pārvaldīšanas sistēmas stratēģijas izstrāde. Valsts CAP CA apmācības un sabiedrības izglītošanas pasākumi nav plānoti pietiekamā detalizācijas pakāpē un iztrūkst nozīmīga informācija par to organizēšanu; nav skaidri definēti mērķi un sasniedzamie rezultāti. Turklāt, ņemot vērā šodienas mainīgo apdraudējuma vidi, ir būtiski nodrošināt un īstenot regulāru apmācību dažādos līmeņos. Stratēģija ļautu definēt dažādus sabiedrības izglītošanai un apmācību nodrošināšanai svarīgus aspektus, piemēram, līdzīgi kā Vācijas Krīžu pārvarēšanas, ārkārtas plānošanas un CA akadēmijas izglītības stratēģijā 2025. gadam. Tā nosaka tādas stratēģijas prioritāros virzienus kā budžets un finansējums, personāls, organizatoriskā struktūra, infrastruktūra, kvalitātes nodrošināšana, sadarbība ar federālo zemju iestādēm, mērķgrupas, pedagogija u.c.
2.	Izvērtēt iespēju ieviest "centrālo" koordinējošo iestādi CA un katastrofas							

	pārvaldīšanas izglītības jomā:						
2.1.	Izvērtēt iespēju noteikt normatīvajā regulējumā "centrālo" koordinējošo iestādi CA izglītības jomā, tās pienākumus, atvēlēto finansējumu u.c. aspektus tās darba nodrošināšanai	☑	☐	☐			Pirmsšķietami VUGD Civilās aizsardzības pārvaldei varētu tikt noteikta koordinējošās iestādes loma, paredzot tam arī atbilstošus resursus. Pārvalde jau izstrādā ieteicamos apmācību materiālus un pēc uzaicinājuma iespēju robežās vada apmācības citām iestādēm, taču tā (vai cita iestāde) nav noteikta normatīvajā regulējumā kā koordinējošā iestāde. Civilās aizsardzības pārvaldes pienākumu iekļaušana normatīvajā regulējumā varētu pozitīvi ietekmēt tās kapacitāti apmācību nodrošināšanā, kā arī nodrošināt nepieciešamo apmācību kvalitāti. Piemēram, Somijā normatīvajā regulējumā noteikts, ka ESAF nodrošina profesionālo tālākizglītību, kas saistīta ar glābšanas operācijām un ārkārtas situāciju centru darbību, CA vadības un speciālā personāla apmācību saskaņā ar Glābšanas likumu un apmācību, kas veicina sagatavotību saskaņā ar Ārkārtas gatavības likumu. Attiecīgi ESAF tiek piešķirti atbilstošie līdzekļi un tiesības savu pienākumu veikšanai.
2.2.	Izvērtēt nepieciešamību koordinējošās iestādes darbību organizēt arī reģionālā līmenī		☑	☑			VUGD Civilās aizsardzības pārvaldes kompetences tālākai attīstībai arī reģionālajā līmenī, to būtu nepieciešams sākotnēji izvērtēt un, ja attiecināms, atbilstoši nostiprināt normatīvajos aktos. Saskaņā ar intervijās pausto, apmācības nereti ir nepieciešamas reģionos un Civilās aizsardzības pārvaldes atbalstu ierobežo nepieciešamība pavadīt laiku ceļā uz apmācībām reģionos. Turklāt, ieviešot daļēji decentralizētu apmācību sistēmu, varētu nodrošināt apmācību satura pielāgošanu reģionālajām vajadzībām. Šāda sistēma ieviesta Igaunijā, kur katrā no četriem reģioniem darbojas Glābšanas dienesta struktūrvienības. Balstoties uz intervijā paustajiem viedokļiem, apmācību satura pielāgošana reģionālajām vajadzībām un ciešāka sadarbība ar vietējām Krīzes komisijām ir saistīta ar augstāku apmācību efektivitāti un to dalībnieku interesi. Līdzīgi arī Portugāles likumdošanā tiek definēta SMPC loma sabiedrības informēšanā un izglītošanā CA jomā.
2.3.	Koordinējošās iestādes kapacitātes paaugstināšanai izveidot nodaļu apmācībām un mācībām				☑		Civilās aizsardzības pārvaldes efektivitātes uzlabošanai ieteicams izveidot atsevišķu nodaļu apmācībām un mācībām. Šobrīd iestādē ir ierobežota kapacitāte pilnvērtīgai apmācību procesa nodrošināšanai, jo saskaņā ar intervijās pausto tās darbiniekiem apmācības nav vienīgie darba pienākumi. Nodrošinot apmācību nodaļu ar nepieciešamo personālu un resursiem, tās kapacitāte ievērojamie pieaugtu. Šāda organizatoriskā struktūra ieviesta arī Itālijā, kur CA departamenta pakļautībā ir Birojs V, kas atbild par cilvēkresursiem un instrumentālajiem resursiem un vispārējiem pamatdarbības pakalpojumiem. Biroja pienākumos ietilpst apmācību vadlīniju un moduļu izstrāde, kā arī pašu apmācību nodrošināšana CA dalībniekiem dažādos operacionālos līmeņos.
3.	Pārskatīt un pēc nepieciešamības precizēt normatīvo regulējumu, precizāk nosakot vismaz šādus aspektus:						
3.1.	Skaidri noteikt apmācību procesu un pušu iesaisti CA	☐	☐		☐	☐	Visiem CA subjektiem būtu nozīmīgi normatīvajā regulējumā noteikt gan apmācību īstenotājus, gan to nodrošināšanai nepieciešamos kritērijus. Šobrīd Latvijā normatīvie akti lielākoties neregulē apmācību plānošanas, nodrošināšanas, organizēšanas un vadīšanas, kā arī uzraudzības procesus. Līdz ar to par

	izglītības posmos, tai skaitā apmācību regularitāti, izpildes termiņus, atbildīgo sadalījumu, finansējuma avotus u.c.						visiem minētajiem jautājumiem var lemt attiecīgās mērķgrupas atbildīgie pārstāvji. Atbilstoša normatīvo aktu papildināšana nodrošinātu, ka visi subjekti saņem apmācības, tās ir kvalitatīvas un pietiekami regulāras. Papildus arī izvērtēt iespēju paredzēt, ka nozaru ministrijas izstrādā detalizētākus preventīvo un gatavības pasākumu plānus, tajās ietverot arī CA izglītības un apmācību aktivitātes.
3.2.	Definēt pušu iesaisti un atbildīgās iestādes sabiedrības informēšanai par CA		✓	✓		✓	Nepieciešams noteikt pienākumus sabiedrības informēšanai par CA un katastrofām, piemēram, atbildīgā iestāde katrā apdraudējuma jomā, kā arī komunikācijas mehānisms starp komunikācijas struktūrvienībām un CA un katastrofas pārvaldīšanas speciālistiem. Šobrīd Latvijas normatīvajos aktos šāds sadalījums netiek definēts. Tādējādi sabiedrība varētu saņemt pēc iespējas aktuālāku, pareizāku un saprotamāku informāciju gan krīzes situācijās, gan preventīvos nolūkos. Vairākās valstīs jau ir ieviests šāds normatīvais regulējums. Piemēram, Portugālē noteikti sabiedrības izglītošanas pienākumi trīs iestādēm – CNPCE, OPVDC un SMPC.
3.3.	Noteikt katru apmācību mērķgrupu un to apmācību vajadzības, mērķus un rezultātīvos rādītājus						Lai mērķtiecīgi nodrošinātu CA apmācības, ir nozīmīgi vispirms definēt to mērķus un sasniedzamos rezultātus. Sasniedzamie rezultāti šobrīd nav definēti nevienai mērķa grupai, izņemot Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūrā definētās programmas (piemēram, zināšanas, prasmes un kompetences UCAK programmai ar iegūstamo kvalifikāciju Ugunsdrošības un CA tehniks ¹⁸⁰). Sasniedzamo rezultātu definēšana uzlabotu arī apmācību izvērtēšanas procesu. Piemēram, saskaņā ar līdzšinējo apmācību pieredzi, MK locekļiem nepieciešamas plašākas zināšanas un izpratne par dažādu apdraudējumu katastrofas pārvaldīšanas jautājumiem, augstāko amatpersonu apziņošanu, esošajiem sadarbības mehānismiem gan nacionālā, gan starptautiskā kontekstā u.c. Savukārt pašvaldību sadarbības teritoriju CA komisijas locekļu apmācībai ir jābūt sistemātiskai un stratēģiskai, lai nostiprinātu kompetenci, kas nodrošina operatīvu un pareizu lēmumu pieņemšanu ārkārtas situācijās.
3.4.	Noteikt kvalifikācijas prasības apmācību nodrošinātājiem	✓					Apmācību nodrošinātājiem ieteicams noteikt nepieciešamo kvalifikāciju CA apmācību jomā, izvērtējot nepieciešamību regulārai zināšanu atjaunošanai (piemēram, reizi piecos gados jāiziet atkārtots CA kurss). Šobrīd Latvijā CA apmācību nodrošināšanai netiek noteiktas konkrētas kvalifikācijas prasības. Attiecīgi nav iespējams pārbaudīt, vai apmācību vadītājiem ir pietiekamas zināšanas, lai pasniegtu. Piemēram, Somijā noteikts, ka pasniedzējiem ESAF jābūt ar atbilstošu kvalifikāciju (grādu) un pieredzi noteiktajā jomā.
4.	Izvērtēt NVO/brīvprātīgo iesaistes potenciālu CA apmācību veikšanā, tai skaitā nepieciešamo kvalifikāciju	✓	✓	✓	✓	✓	Ieteicams izvērtēt NVO vai brīvprātīgo resursu iesaisti CA apmācību veikšanā, to atbilstoši regulējot arī normatīvajos aktos, piemēram, definējot kritērijus iestādēm un apmācību pasniedzējiem. Šobrīd NVO ir nepietiekami izmantots resurss CA apmācību nodrošināšanā. Tādu iestāžu iesaiste kā Sarkanais krusts, kas aktīvi iesaistās ar CA saistītās darbībās, atvieglotu slogu, it īpaši sabiedrības informēšanas jautājumos citām iestādēm. Tomēr šādai darbībai būtu jābūt regulētai, lai nodrošinātu apmācību kvalitāti un vienotu pieeju. Brīvprātīgo darbība CA un NVO iesaiste apmācību nodrošināšanā tiek regulēta visās valstīs, par kurām veikta labās prakses izpēte. Kā īpašs gadījums norādāma Vācija, kur lielākā daļa ugunsdzēsēju ir

¹⁸⁰ https://www.latvijaskvalifikacijas.lv/kvalifikacija/pirma-limena-profesionalas-augstakas-izglitiba-diploms-ar-profesionalo-kvalifikaciju-ugunsdroshibas-un-civilas-aizsardzibas-tehnikis/?doing_wp_cron=1702261916.5311670303344726562500

							brīvprātīgie, taču CA iesaistās arī Sarkanais krusts (Portugāle, Vācija, Somija, Igaunija) un pat skauti (Portugāle). Dažkārt NVO apmāca ne tikai savus dalībniekus, bet arī sabiedrību (72h sagatavošanas apmācības Somijā) un pat pašvaldību iestādes (Itālija).
--	--	--	--	--	--	--	--

4.2. Priekšlikumi apmācību sistēmas pilnveidošanai

Nr.	Rekomendācija	Valsts						Skaidrojums
		Somija	Vācija	Portugāle	Igaunija	Itālija	Latvija	
1.	Uzlabot apmācību materiālu izstrādes un aktualizēšanas procesu šādos aspektos:							
1.1.	Izstrādāt visaptverošu apmācību materiālu (vadlīnijas) un veikt regulāru tā atjaunošanu, ņemot vērā dalībnieku atgriezenisko saiti un secinājumus pēc krīzēm vai katastrofām, kā arī piemērojot tās aktuālajiem draudiem un reģionālajai specifikai	☑			☑		☑	<p>Balstoties uz intervijās izteiktajiem viedokļiem, Civilās aizsardzības pārvalde izstrādā materiālus, taču tie netiek atjaunoti ar pietiekamu regularitāti. Turklāt apmācību materiāli bieži tiek interpretēti dažādi atkarībā no to vadītāja kompetences. Turpretim Igaunijā, kur iedzīvotāju izglītošanā iesaistās arī brīvprātīgie, tiem tiek nodrošināta datne ar materiāliem, no kuriem izveidot prezentāciju. Tādējādi apmācību saturs ir standartizēts, taču iespējams uzsvērt apmācību subjektiem svarīgākos tematus. Kā labā prakse apmācību materiālu izstrādē uzskatāma arī Somija, kur ESAF katru gadu atjauno apmācību materiālus, balstoties uz atgriezenisko saiti.</p> <p>Gadījumos, kad Civilās aizsardzības pārvaldei nav pietiekamas kapacitātes vai citu iemeslu dēļ CA apmācības nodrošina cita puse, būtu nepieciešams sagatavot vienotu apmācību materiālu, ko izmantotu arī šie apmācību sniedzēji. Vienlaicīgi būtu arī jāiedibina materiālu aktualizācijas process, ņemot vērā esošās izmaiņas normatīvajos aktos, kā arī šodienas mainīgo apdraudējuma vidi, tajā skaitā klimata pārmaiņas, kritiskās infrastruktūras un kritisko pakalpojumu drošību, tehnoloģiskos riskus, ko izraisījušas dabas katastrofas (Natech), kā arī citus apdraudējumus un katastrofas, kas var notikt Latvijā un ārpus tās..</p>
1.2.	Gadījumā, ja apmācības nevada koordinējošā iestāde, izveidot vienotu materiālu (vadlīnijas) izmantošanai apmācībās				☑		☑	
1.3.	Ieviest apmācību vajadzību apzināšanas procesu, kur katrs subjekts var iesniegt vajadzību pieprasījumu mācību materiālu izstrādei, ko varētu izstrādāt viena atbildīgā iestāde	☑			☑			<p>Ieteicams izveidot sistēmu, kur CA apmācību subjekti (piemēram, valsts un pašvaldību iestādes) sagatavo pieprasījumu apmācību saturam. Šobrīd Latvijā šāds komunikācijas mehānisms nepastāv formālā līmenī, lai gan paredzams, ka tas varētu atvieglot koordinējošās iestādes slogu. Kā labās prakses piemērs jāmin Somija, kur tas tiek organizēts, katru gadu iestādēm sagatavojot prezentācijas par tām aktuālajiem tematiem, kas tiek integrēti ESAF organizētajās apmācībās.</p>

Nr.	Rekomendācija	Valsts						Skaidrojums
		Somija	Vācija	Portugāle	Igaunija	Itālija	Latvija	
1.4.	Veicināt iestāžu sadarbību satura izstrādē un dalīšanos ar labo praksi					▼		Kamēr Civilās aizsardzības pārvaldei ir ierobežota kapacitāte apmācību nodrošināšanai, nozīmīgi būtu palielināt iestāžu sadarbību satura izstrādē un dalīšanos ar materiāliem, kā arī ar labo praksi. Ņemot vērā intervijās pausto viedokli, iestādes savā starpā regulāri nedalās ar informāciju. Potenciāli dalīšanos ar informāciju veicinātu harmonizācija starp apmācību saturu dažādās iestādēs, tādējādi samazinot ieguldītos resursus jaunu apmācību materiālu un metodikas izstrādē. Piemēram, lai gan Itālijā pastāv koordinējošā iestāde – Civilās aizsardzības departaments, sadarbība starp CA operacionālajām struktūrām noris visos līmeņos.
1.5.	Izstrādāt un atjaunot apmācību materiālus (it īpaši CA kursam augstākās izglītības iestādēs) angļu valodā				▼		☾	CA apmācības ir nozīmīgas arī tiem iedzīvotājiem, kas nerunā latviski, piemēram, starptautiskajiem augstākās izglītības iestādēs studējošajiem. Šobrīd Latvijā ir ierobežota kapacitāte nodrošināt CA kursu angļiski, un VUGD izstrādātās vadlīnijas kursu saturam nav pieejamas citās valodās. Tomēr jānorāda uz atsevišķām iniciatīvām kā ESF projekts, kura ietvaros tiek digitalizēts "Civilās aizsardzības" kurss, tai skaitā izveidots tulkošanas rīks pasniedzējiem. ¹⁸¹ Turpretim Igaunijā CA apmācību materiāli tiek nodrošināti trīs valodās – igauņu, angļu un krievu.
2.	Nodrošināt, ka apmācības veicina CA un katastrofas pārvaldīšanas pienākumu pildīšanu ar sekojošo procesu ieviešanu vai uzlabošanu:							
2.1.	Izstrādāt tādu apmācību saturu, kas ir pietiekams subjektu pienākumu pildīšanai, kā arī sadarbības veicināšanai				▼			Gan apmācībām, gan vienotajiem apmācību materiāliem būtu jābūt pielāgojamiem izglītojamo vajadzībām dažādos operacionālos līmeņos un dažādās iestādēs. To saturam jābūt praktiski piemērojamam subjektu pienākumiem. Piemēram, pašvaldības ir atbildīgas par savu CAP izstrādi, tādēļ būtu būtiski veicināt zināšanu un izpratnes celšanu par apdraudējumiem administratīvajā teritorijā un nepieciešamajiem katastrofas pārvaldīšanas pasākumiem. Turklāt iestādēm būtu jāpārzina sadarbības mehānismi CA jomā. Ne visi katastrofu subjekti šobrīd saņem nepieciešamās apmācības tādā detalizācijas pakāpē, kas ievērojami uzlabotu to spēju rīkoties, tādējādi arī samazinot nepieciešamo VUGD iesaistes līmeni dažādu krīžu gadījumos. Turklāt stratēģisko lēmumu pieņēmējiem un operacionālā līmeņa darbiniekiem būtu jāapgūst tēmas atšķirīgā detalizācijas pakāpē. Intervijās tika minēts, ka šādas neatbilstības dēļ ir grūti noturēt izglītojamo uzmanību, kā arī pastāv risks, ka krīzes situācijā nebūs skaidrs rīcības protokols

¹⁸¹ <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/28.11.2023-piecas-latvijas-augstskolas-digitalizets-kurss-par-civilo-aizsardzibu.a533334/>

Nr.	Rekomendācija	Valsts						Skaidrojums
		Somija	Vācija	Portugāle	Igaunija	Itālija	Latvija	
								dažādos līmeņos. Piemēram, Igaunijā galvenajiem lēmumu pieņēmējiem katru gadu tiek organizētas kopīgas apmācības, kas veicina iestāžu sadarbību un praktiski pielietojamu zināšanu apguvi tieši stratēģiskajā līmenī.
2.2.	Ieviest zināšanu pārneses procesu iestādēs							Ņemot vērā salīdzinoši lielo nodarbināto mainību iestādēs, ir būtiski nodrošināt zināšanu pārneses procesu. Jāņem vērā, ka apmācību grafiks ne vienmēr var sakrist ar izmaiņām nodarbināto sastāvā, tādēļ apmācību sistēmai jābūt pielāgotai šādiem gadījumiem. Šobrīd Latvijā šāds zināšanu pārneses mehānisms pastāv, tikai balstoties uz attiecīgās iestādes atbildīgo iniciatīvu. Procesa formalizēšanas rezultātā samazinātos zināšanu aizplūšana no iestādēm.
2.3.	Izveidot zināšanu pārbaudes pieeju CA un katastrofas pārvaldīšanas subjektiem							Ieteicams definēt zināšanas un prasmes, kas nepieciešamas CA un katastrofas pārvaldīšanas subjektiem, un tās pārbaudīt ar noteiktu regularitāti. Turklāt zināšanu pārbaude būtu nepieciešama arī pēc apmācību pabeigšanas. Intervijās kā viens no iespējamajiem risinājumiem tika pieminēts tiešsaistes testa formāts. Šobrīd Latvijā zināšanu pārbaude notiek netiešā veidā, piemēram, pārbaudot subjektu prasmes mācībās. Kā izņēmums norādāmas augstākās izglītības iestādes, kur zināšanu pārbaude ir pasniedzēju kompetencē. Gan subjektiem, gan augstākās izglītības iestāžu izglītojamo gadījumā efektīvākai iztrūkstošo zināšanu konstatēšanai būtu nepieciešams šo procesu formalizēt.
3.	Apmācīt mācību vadītājus (<i>train the trainer</i>) un nodrošināt iespējas zināšanu papildināšanai	✓			✓			Kvalitatīvu apmācību nodrošināšanai liela nozīme ir to pasniedzējiem. Pirmkārt, nepieciešams nodrošināt, ka pasniedzējiem ir atbilstošas zināšanas CA un katastrofas pārvaldīšanas jomā. Tādēļ nozīmīgi būtu attīstīt iespējas CA speciālistiem un topošajiem profesionāļiem pilnveidot zināšanas dažādos kursos un izglītības programmās. Otrkārt, nepieciešams nodrošināt, ka apmācību pasniedzējiem ir pietiekamas pedagoģiskās prasmes. Iespējams, ka nākotnē lietderīgi būtu veidot lielāku sadarbību ar CA kursa pasniedzējiem izglītības iestādēs, kas potenciāli varētu iesaistīties arī apmācību nodrošināšanā valsts un pašvaldību iestādēm. Tomēr jānorāda, ka esošajā situācijā pedagogu ierobežotā kapacitāte var būt nepietiekama šādiem pasākumiem. Iespējams, ka arī lietderīgi būtu veidot lielāku kapacitāti reģionālajos centros, kur varētu ieviest amata pozīciju nodarbinātajam, kas strādā ar visām reģiona pašvaldībām, tajā skaitā nodrošina apmācības. Piemēram, šobrīd Igaunijā tiek attīstīta programma, lai sagatavotu pasniedzējus, kas izglītos vispārējo sabiedrību par CA, par efektīvām apmācību metodēm.
4.	Pakāpeniski nodrošināt piekļuvi CA un katastrofas pārvaldīšanas apmācībām plašākam sabiedrības lokam sekojošajos veidos:							

Nr.	Rekomendācija	Valsts						Skaidrojums
		Somija	Vācija	Portugāle	Igaunija	Itālija	Latvija	
4.1.	Apmācīt plašāku valsts un pašvaldības iestāžu darbinieku (piemēram, bibliotekāri) loku zināšanu pārneses veicināšanai				▼			Vēlams apmācīt plašāku valsts un pašvaldības iestāžu darbinieku loku, kas varētu veicināt zināšanu pārnesi plašākai sabiedrībai. Šobrīd Latvijas iestādēs apmācības tiek nodrošinātas primāri tiem, kuru darba pienākumu veikšanai tas ir nepieciešams. Tomēr apmācību saņēmēju loka paplašināšana ļautu tālāk sasniegt dažādākas sabiedrības grupas. Pēc šāda principa apmācības plānots organizēt, piemēram, Igaunijā.
4.2.	Izveidot tiešsaistes CA pamatzināšanu apmācību kursu		▼			▼	☾	CA pamatzināšanu apmācību kurss būtu piemērots vairākām mērķgrupām – gan interesentiem, gan subjektiem, kas varētu apgūt pamatzināšanas priekšmērķus padziļinātākām apmācībām klātienē. Šobrīd Latvijā ESF projekta ietvaros tiek digitalizēts "Civilās aizsardzības" kurss, kuru testa režīmā apgūst Latvijas Universitātē, Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātē, Vidzemes Augstskolā, Biznesa, mākslas un tehnoloģiju augstskolā RISEBĀ un Transporta un sakaru institūtā. ¹⁸² Tomēr šis kurss nebūs plaši pieejams vispārējai sabiedrībai, kas varētu uzlabot sagatavotības līmeni arī personām, kas nav izglītojamie augstākās izglītības iestādēs. Šādi kursi ir izstrādāti, piemēram, Vācijā un Itālijas Lombardijas reģionā.
5.	Izmantot modernās tehnoloģijas CA apmācību nodrošināšanā	▼	▼	▼		▼	☾	Apmācību saturu (kur tas atbilst mērķgrupu vajadzībām) ieteicams papildināt ar dažādiem moderno tehnoloģiju risinājumiem – VR, paplašināto realitāti, simulācijām, viedajām tāfelēm, mākslīgā intelekta risinājumiem, videomateriāliem, spēlēm, tiešsaistes zināšanu pārbaudi u.tml. Lai gan arī Latvijā pamazām tiek ieviestas šādas iniciatīvas (piemēram, augstākminētais kurss, kā arī videomateriāli un spēles UCAK atbilstoši tēmām), balstoties uz intervijās pausto informāciju, lielākoties apmācību nodrošināšanā tiek izmantotas prezentācijas. To papildināšana ar cita formāta materiāliem nodrošinātu augstāku izglītojamo iesaistes līmeni apmācību procesā. Īpaši nozīmīgi būtu izmantot mūsdienīgus apmācību risinājumus UCAK un RTU programmā "Ugunsdrošība un civilā aizsardzība", kurā tiek sagatavoti topošie CA speciālisti. Vairākas valstis jau ievieš šādus risinājumus, piemēram, videomateriālu izmantošana, VR un spēles, kas attēlo dažādas krīzes situācijas.
6.	Izveidot apmācību uzraudzības sistēmu, t.sk. nodrošināt datu uzkrāšanu un apkopošanu par veiktajām mācībām							CA jomā būtu nozīmīgi izveidot uzraudzības sistēmu, t.sk. arī apmācību reģistru, kurā tiktu atzīmēta informācija par veiktajām apmācībām. Šobrīd CA apmācību jomā neviena iestāde neveic centralizētu datu uzkrāšanu, taču kā labās prakses piemērs minama VM, kas apkopo informāciju par apmācībām medicīnas iestādēs. Apmācību reģistrs būtu efektīvs rīks, kā pārliecināties par normatīvo aktu (t.sk. paredzēto termiņu) ievērošanu, kā arī par mācību efektivitāti, izmantojot zināšanu pārbaudes rezultātus.

¹⁸² <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/28.11.2023-piecas-latvijas-augstskolas-digitalizets-kurss-par-civilo-aizsardzibu.a533334/>

4.3. Priekšlikumi sabiedrības izglītošanai

Nr.	Rekomendācija	Valsts						Skaidrojums
		Somija	Vācija	Portugāle	Igaunija	Itālija	Latvija	
1.	Modernizēt komunikāciju par drošības padomiem:							Drošības padomu publicēšanai nepieciešams pielietot vairākus inovatīvus risinājumus, lai sasniegtu dažādas sabiedrības grupas. Jau šobrīd ir izstrādāts sabiedrības drošības buklets “Vai tu zini, kā rīkoties ārkārtas gadījumos?”, kas nodrošina informāciju vizuālā un rakstiskā formātā. Tomēr minēto bukletu būtu nepieciešams aktualizēt, kā arī izvērtēt citus potenciālos informācijas izplatīšanas kanālus un tehnoloģiskos risinājumus, ņemot vērā dažādās mērķauditoriju vajadzības. Zemāk apkopoti galvenie labās prakses piemēri no ārvalstīm un to pozitīvie aspekti.
1.1.	Atjaunot drošības bukleta saturu	☑			☑			Drošības bukletam būtu jāatspoguļo aktuālie draudi, lai nodrošinātu iedzīvotāju gatavību tiem. Piemēram, Igaunijā un Somijā drošības bukletos ietvertas tādas tēmas kā dezinformācija, kibernetiskie uzbrukumi un traucējumi maksājumu pakalpojumu jomā.
1.2.	Veicināt drošības padomu pieejamību	☑			☑	☑		Vēlams, ka drošības padomi ir pieejami pēc iespējas plašākai sabiedrības daļai. Viena šāda grupa ir personas ar invaliditāti, kam būtu piemērojams gan iekļaujošs bukleta dizains, gan saturs par rīcību krīzes situācijās. Šobrīd šāds saturs ieviests Itālijas izstrādātajā bukletā. Papildus tam ieteicams nodrošināt bukletu vairākās valodās, kā tas tiek darīts Somijā un Igaunijā.
1.3.	Uzlabot drošības bukleta dizainu	☑			☑	☑		Bukletu dizains ir nozīmīgs veids, kā piesaistīt sabiedrības uzmanību. Tāpēc Somijā, Igaunijā un Itālijā tiek izmantoti dažādi grafiskā dizaina stili (piemēram, komiksu grāmatu stils) un citi vizuālie risinājumi, lai ieinteresētu lasītājus.
1.4.	Atjaunot drošības padomus mobilajā lietotnē		☑		☑			Plašākas sabiedrības, it īpaši jaunāko paaudžu, sasniegšanai ieteicams drošības padomus publicēt arī mobilajā lietotnē. Šobrīd Latvijā izveidota lietotne “112 Latvija” ¹⁸³ , taču būtu ieteicams tās saturu un funkcionalitāti atjaunot, kad tiks atjaunots drošības buklets, kā arī veicināt informētību par lietotni. Iespējams apsvērt arī papildu funkcionalitāti. Kā piemēram, Vācijā mobilajā lietotnē drošības padomi ir pakārtoti tās galvenajai funkcijai – brīdināšanas sistēmai. Igaunijā drošības padomi lietotnē pieejami arī tad, ja nav pieejams interneta savienojums.
1.5.	Izstrādāt interaktīvu tīmekļa vietni drošības padomu publicēšanai	☑			☑	☑		Kā papildus komunikācijas kanāls mobilajai lietotnei būtu tīmekļa vietne ar drošības padomiem. Tādas ir izveidotas Somijā, Igaunijā un Itālijā, kur iespējams, piemēram, atzīmēt ārkārtas gadījumu somas saturu kontrolosarakstā.

¹⁸³ Apple lietotājveidņu veikals, lietotne “112 Latvija”

Nr.	Rekomendācija	Valsts						Skaidrojums
		Somija	Vācija	Portugāle	Igaunija	Itālija	Latvija	
1.6.	Izmantot video formātu drošības padomu publicēšanai	✓	✓	✓	✓	✓		Video formāts ir vēl viens potenciāls risinājums, kā piesaistīt sabiedrības uzmanību un nodrošināt informāciju viegli uztveramā formātā. Visās no apskatītajām ārvalstīm ir publicēti videomateriāli sabiedrības izglītošanai – tie mēdz būt gan animēti, gan krīzes situāciju ieraksti. Vēl viens nozīmīgs aspekts videomateriālu pieejamībai ir subtitri, vēlams vairākās valodās.
1.7.	Izsūtīt drošības bukletu pa pastu un e-pastā				✓			Lai sasniegtu sabiedrības grupas, kas regulāri neizmanto citus augstākminētos komunikāciju kanālus, drošības padomus iespējams izsūtīt arī pastā un e-pastā, kā tas ticis darīts Igaunijā.
1.8.	Izstrādāt citus inovatīvus risinājumus drošības padomu popularizēšanai							Iespējams izskatīt arī citus inovatīvus risinājumus drošības padomu popularizēšanai, piemēram, Portugālē izveidota galda spēle, lai par CA un drošības padomiem raisītu interesi arī bērnos.
2.	Organizēt kampaņas CA kultūras veicināšanai, piemēram:							
2.1.	Piedalīties un/vai organizēt publiskos pasākumus ar mērķi informēt sabiedrību par CA					✓		Publiski pasākumi ir viens no galvenajiem veidiem, kā piesaistīt sabiedrības uzmanību CA jautājumiem. Šobrīd Latvijā Civilās aizsardzības pārvalde ierobežotās kapacitātes dēļ aktīvi neiesaistās šādos pasākumos. Tomēr paredzams, ka šādi varētu sasniegt plašāku auditoriju. Kā veiksmīgs piemērs jānorāda Itālijas iniciatīva katru gadu organizēt CA dienu "Es neriskēju" kampaņas ietvaros, kur pilsētu laukumos atbildīgie dienesti un brīvprātīgie rāda dažādas demonstrācijas par CA. Norādāms, ka šādi pasākumi īstenojami arī ar salīdzinoši nelieliem ieguldījumiem.
2.2.	Izmantot modernās tehnoloģijas komunikācijā ar sabiedrību			✓		✓		Vēl viens veids, kā pasākumos piesaistīt sabiedrības uzmanību, ir modernās tehnoloģijas, piemēram, VR tehnoloģijas. Latvijā šādas metodes CA jomā komunikācijas ar sabiedrību vēl nav pielietotas, taču tās varētu piesaistīt interesentu uzmanību, it īpaši ļaujot sasniegt jaunākās paaudzes. Tās ir tikušas izmantotas arī augstākminētajā CA dienā Itālijā, kā arī Portugālē, ļaujot interesentiem "piedzīvot" simulētu krīzes situāciju un pārbaudīt savu sagatavotību.
2.3.	Aktīvi organizēt kampaņas sociālajos tīklos				✓			Reklāmas kampaņas, konkursi un influenceru jeb "ietekmētāju" izmantošana sociālajos tīklos ir vēl viena alternatīva jaunāko paaudžu informēšanai par CA. Lai gan VUGD ir konti sociālajos tīklos, to saturs ir vairāk informatīvs nekā izklaidējoši izglītojošs. Pāreja uz kampaņām, kas piesaista sabiedrības uzmanību, nodrošinātu arī jaunāko demogrāfisko grupu iesaisti CA jautājumos. Viens no veiksmīgākajiem piemēriem šajā jomā ir Igaunijas Glābšanas dienests, kura veidotās kampaņas bieži izraisa augstu atsaučības līmeni.

Nr.	Rekomendācija	Valsts						Skaidrojums
		Somija	Vācija	Portugāle	Igaunija	Itālija	Latvija	
2.4.	Organizēt publiskus seminārus un/vai vebinārus par CA tēmām	✓	✓		✓	✓		Publiski semināri un vebināri ir veids, kā ļaut sabiedrībai iesaistīties diskusijās par CA, kā arī uzdot jautājumus, lai labāk izprastu nepieciešamo rīcību krīzes situācijās. Latvijā dažkārt tiek organizētas konferences CA jautājumos, taču par to norisi plašāka sabiedrība netiek aktīvi informēta. Ņemot vērā, ka CA kurss augstākās izglītības iestādēs ieviests salīdzinoši nesen, Latvijā liela sabiedrības daļa nav apmeklējusi CA kursu augstākās izglītības iestādēs, tāpēc šāda iespēja būtu nozīmīga tās izglītošanai. Turklāt šādi semināri (pielāgojot to saturu mērķgrupai) varētu tikt izmantoti arī citās izglītības iestādēs, lai izglītojamajos veicinātu interesi par CA un katastrofas pārvaldīšanu. Dažādos formātos (gan par vispārīgām tēmām, gan zināšanu paplašināšanai) semināri un/vai vebināri tiek organizēti gandrīz visās no Pētījumā aplūkotajām valstīm. Kā lielākā mēroga iniciatīva jānorāda Igaunijas mērķis apmācīt 40% sabiedrības par CA un rīcību krīzes situācijās līdz 2027. gadam.
3.	Veikt socioloģiskās aptaujas par zināšanām CA jomā						✓	Lai noskaidrotu ieviesto metožu efektivitāti un ietekmi uz sabiedrības informētību CA jautājumos, vēlams ar noteiktu regularitāti (piemēram, reizi trijos gados) veikt socioloģisko aptauju. Šāda aptauja tika veikta (VUGD pasūtītā SIA "Latvijas fakti" 2021. gadā veiktā aptauja "Latvijas sabiedrības izpratne par rīcību ārkārtas, katastrofu vai to draudu situācijās"), taču tās saturu būtu nepieciešams regulāri atjaunot, atbilstoši aktuālākajiem draudiem un specifiskajām konkrētās aptaujas vajadzībām un mērķiem.

Pielikumi

Pielikums 1. Valsts civilās aizsardzības plānā iekļautā informācija par apmācībām un sabiedrības informēšanu (2020.-2027.gads)

Apdraudējums	Pasākuma nosaukums	Lēmuma pieņēmējs	Par izpildi atbildīgā institūcija	Izpildītāji
Visi	Pašvaldību sadarbības teritoriju civilās aizsardzības komisiju apmācības plānošana un organizēšana (organizē pēc nepieciešamības)	PS CAK	VUGD PS CAK	VUGD PS CAK
Zemestrīces u.c. dabas katastrofas	Prevencijas un sabiedrības informēšanas pasākumi par zemestrīcēm, dabas katastrofām to sekām, sagatavotību un sagaidāmo rīcību, tai skaitā sadarbības veidošana ar oficiālo izdevumu "Latvijas Vēstnesis", oficiālo izdevēju un tā nodrošināto oficiālās informācijas kanālu – portālu "Cilvēks. Valsts. Likums." (www.lvportals.lv)	VARAM IEM	VUGD	VUGD LVĢMC Oficiālais izdevējs - VSIA "Latvijas Vēstnesis"
Epidēmija, pandēmija	Prevencijas un iedzīvotāju un profesionāļu informēšanas pasākumi par infekcijas slimībām, vakcinācijas nozīmi, sagatavotību un sagaidāmo rīcību epidēmijas un pandēmijas gadījumā, tai skaitā sadarbības veidošana ar oficiālo izdevumu "Latvijas Vēstnesis", oficiālo izdevēju un tā nodrošināto oficiālās informācijas kanālu - portālu "Cilvēks. Valsts. Likums." (www.lvportals.lv)	VM	SPKC NMPD	SPKC NMPD Ārstniecības iestādes Oficiālais izdevējs - VSIA "Latvijas Vēstnesis"
Epizootijas	Prevencijas un sabiedrības informēšanas pasākumi par katastrofām, to sekām, sagatavotību un sagaidāmo rīcību, tai skaitā sadarbības veidošana ar oficiālo izdevumu "Latvijas Vēstnesis", oficiālo izdevēju un tā nodrošināto oficiālās informācijas kanālu – portālu "Cilvēks. Valsts. Likums." (www.lvportals.lv)	ZM	ZM PVD	PVD Oficiālais izdevējs – VSIA "Latvijas Vēstnesis"
Epifitotijas	Prevencijas un sabiedrības informēšanas pasākumi par katastrofām, to sekām, sagatavotību un sagaidāmo rīcību, tai skaitā sadarbības veidošana ar oficiālo izdevumu "Latvijas Vēstnesis", oficiālo izdevēju un tā nodrošināto oficiālās informācijas kanālu – portālu "Cilvēks. Valsts. Likums." (www.lvportals.lv)	ZM VAAD	VAAD	VAAD Oficiālais izdevējs – VSIA "Latvijas Vēstnesis"

Apdraudējums	Pasākuma nosaukums	Lēmuma pieņēmējs	Par izpildi atbildīgā institūcija	Izpildītāji
Epifitotijas	Prevencijas un sabiedrības informēšanas pasākumi par kukaiņu masveida savairošanos, par sekām un sagaidāmo rīcību	ZM	LVMI Silava	VMD LCMI Silava
Bīstamo ķīmisko vielu noplūde objektā	Prevencijas un sabiedrības informēšanas pasākumi par katastrofām, to sekām, sagatavotību un sagaidāmo rīcību, tai skaitā sadarbības veidošana ar oficiālo izdevumu "Latvijas Vēstnesis", oficiālo izdevēju un tā nodrošināto oficiālās informācijas kanālu – portālu "Cilvēks. Valsts. Likums." (www.lvportals.lv)	VARAM IEM	Paaugstinātas bīstamības objekta īpašnieki vai tiesiskie valdītāji VVD VUGD NMPD VI	Pašvaldības Paaugstinātas bīstamības objekta īpašnieki vai tiesiskie valdītāji VVD VUGD NMPD VI Oficiālais izdevējs – VSIA "Latvijas Vēstnesis"
Avārija naftas cauruļvada transporta infrastruktūrā	Prevencijas un sabiedrības informēšanas pasākumi par katastrofām, to sekām, sagatavotību un sagaidāmo rīcību, tai skaitā sadarbības veidošana ar oficiālo izdevumu "Latvijas Vēstnesis", oficiālo izdevēju un tā nodrošināto oficiālās informācijas kanālu – portālu "Cilvēks. Valsts. Likums." (www.lvportals.lv)	SM IEM VARAM	SIA "LatRosTrans" VUGD VVD	SIA "LatRosTrans" VUGD VVD Pašvaldības Oficiālais izdevējs – VSIA "Latvijas Vēstnesis"
Radiācijas avārijas	Prevencijas un sabiedrības informēšanas pasākumi par radiācijas avārijas iespējamību, veselības aizsardzības pasākumiem, sagatavotību un rīcību radiācijas avārijas gadījumā, tai skaitā sadarbības veidošana ar oficiālo izdevumu "Latvijas Vēstnesis", oficiālo izdevēju un tā nodrošināto oficiālās informācijas kanālu – portālu "Cilvēks. Valsts. Likums." (www.lvportals.lv) (pastāvīgi)	VUGD	VUGD VD RDC	VUGD VD RDC Pašvaldības NMPD Ārstniecības iestādes Oficiālais izdevējs – VSIA "Latvijas Vēstnesis"
Bioloģisko vielu negadījumi	Prevencijas un sabiedrības, kā arī profesionāļu (ārstniecības personu) informēšanas pasākumi par bioloģisko vielu negadījumu iespējamību, veselības aizsardzības pasākumiem, sagatavotību un rīcību, tai skaitā sadarbības veidošana ar oficiālo izdevumu "Latvijas Vēstnesis", oficiālo izdevēju un tā nodrošināto oficiālās informācijas kanālu – portālu "Cilvēks. Valsts. Likums." (www.lvportals.lv)	VDI SPKC NMPD VI	VDI SPKC NMPD VI	VDI SPKC NMPD VI Oficiālais izdevējs – VSIA "Latvijas Vēstnesis"
Ugunsgrēki	Prevencijas un sabiedrības informēšanas pasākumi par ugunsdrošības jautājumiem, to	IEM VARAM	VUGD VARAM	VUGD VARAM

Apdraudējums	Pasākuma nosaukums	Lēmuma pieņēmējs	Par izpildi atbildīgā institūcija	Izpildītāji
	sekām, ietekmi uz klimatu pārmaiņām, sagatavotību un sagaidāmo rīcību, tai skaitā sadarbības veidošana ar oficiālo izdevumu "Latvijas Vēstnesis", oficiālo izdevēju un tā nodrošināto oficiālās informācijas kanālu – portālu "Cilvēks. Valsts. Likums." (www.lvportals.lv)		LVĢMC	LVĢMC Oficiālais izdevējs – VSIA "Latvijas Vēstnesis"
Avārijas vai negadījumi ostu un jūras hidrotehniskajās būvēs	Prevencijas un sabiedrības informēšanas pasākumi par iespējamām avārijām vai negadījumiem ostās un jūras hidrotehniskajās inženierbūvēs, to sekām, ietekmi uz klimatu pārmaiņām, sagatavotību un sagaidāmo rīcību, tai skaitā sadarbības veidošana ar oficiālo izdevumu "Latvijas Vēstnesis", oficiālo izdevēju un tā nodrošināto oficiālās informācijas kanālu – portālu "Cilvēks. Valsts. Likums." (www.lvportals.lv)	Ostas pārvalde JA	Ostas pārvalde JA	Ostas pārvalde JA Oficiālais izdevējs – VSIA "Latvijas Vēstnesis"
Dambju un citu hidrotehnisko būvju pārrāvumi, Daugavas hidroelektrostaciju kaskādes hidrobūve	Prevencijas un sabiedrības informēšanas pasākumi par katastrofām, to sekām, sagatavotību un sagaidāmo rīcību, tai skaitā sadarbības veidošana ar oficiālo izdevumu "Latvijas Vēstnesis", oficiālo izdevēju un tā nodrošināto oficiālās informācijas kanālu - portālu "Cilvēks. Valsts. Likums." (www.lvportals.lv)	EM VARAM IEM	EM LVĢMC VUGD	AS "Latvenergo" LVĢMC VUGD Pašvaldības Oficiālais izdevējs - VSIA "Latvijas Vēstnesis"
Pārvades un sadales elektroīklu bojājumi	Prevencijas un sabiedrības informēšanas pasākumi par katastrofām, to sekām, sagatavotību un sagaidāmo rīcību, tai skaitā sadarbības veidošana ar oficiālo izdevumu "Latvijas Vēstnesis", oficiālo izdevēju un tā nodrošināto oficiālās informācijas kanālu – portālu "Cilvēks. Valsts. Likums." (www.lvportals.lv)	EM VARAM IEM	Infrastrukturāras īpašnieks vai tiesiskais valdītājs Sistēmas lietotāji LVĢMC VUGD	AS "Augstsprieguma tīkls" AS "Sadales tīkls" Infrastrukturāras īpašnieks vai tiesiskais valdītājs LVĢMC VUGD Oficiālais izdevējs – VSIA "Latvijas Vēstnesis"
Būvju sabrukums	Prevencijas un sabiedrības informēšanas pasākumi par drošību ēkās un būvēs, katastrofām, to sekām, cēloņiem, sagatavotību un sagaidāmo rīcību, tai skaitā sadarbības veidošana ar oficiālo izdevumu "Latvijas Vēstnesis", oficiālo izdevēju un tā nodrošināto oficiālās informācijas kanālu –	IEM EM	VUGD BVKB	VUGD BVKB Apsaimniekotājs vai tiesiskais valdītājs Oficiālais izdevējs - VSIA

Apdraudējums	Pasākuma nosaukums	Lēmuma pieņēmējs	Par izpildi atbildīgā institūcija	Izpildītāji
	portālu "Cilvēks. Valsts. Likums." (www.lvportals.lv)			"Latvijas Vēstnesis"
Bīstamo ķīmisko vielu noplūde no kuģiem, kuģa uzskriešana uz sēkļa, kuģu sadursme, pasažieru kuģu negadījums	Prevencijas un sabiedrības informēšanas pasākumi par negadījumiem jūrā un piesārņojumu piekrastē, to sekām, sagatavoību un sagaidāmo rīcību, tai skaitā sadarbības veidošana ar oficiālo izdevumu "Latvijas Vēstnesis", oficiālo izdevēju un tā nodrošināto oficiālās informācijas kanālu – portālu "Cilvēks. Valsts. Likums." (www.lvportals.lv)	AiM VARAM IEM VM	NBS JS KAD VVD DAP VUGD VI	NBS JS KAD VVD DAP VUGD VI Pašvaldības Oficiālais izdevējs – VSIA "Latvijas Vēstnesis"
Autotransporta avārijas	Prevencijas un sabiedrības informēšanas pasākumi par autotransporta avārijām un katastrofām, to sekām, sagatavoību un sagaidāmo rīcību, tai skaitā sadarbības veidošana ar oficiālo izdevumu "Latvijas Vēstnesis", oficiālo izdevēju un tā nodrošināto oficiālās informācijas kanālu – portālu "Cilvēks. Valsts. Likums." (www.lvportals.lv)	SM IEM VM	VP CSDD LVC VUGD NMPD	VP CSDD LVC VUGD NMPD Oficiālais izdevējs – VSIA "Latvijas Vēstnesis"
Aviācijas nelaimes gadījums ar gaisa kuģi	Prevencijas un sabiedrības informēšanas pasākumi par nelaimes gadījumiem ar gaisa kuģi, to sekām, sagatavoību un sagaidāmo rīcību, tai skaitā sadarbības veidošana ar oficiālo izdevumu "Latvijas Vēstnesis", oficiālo izdevēju un tā nodrošināto oficiālās informācijas kanālu – portālu "Cilvēks. Valsts. Likums." (www.lvportals.lv)	SM IEM AIM	VRS VUGD NBS VA "Civilās aviācijas aģentūra"	VRS VUGD NBS VA "Civilās aviācijas aģentūra" Oficiālais izdevējs – VSIA "Latvijas Vēstnesis"
Dzelzceļa transporta katastrofa	Prevencijas un sabiedrības informēšanas pasākumi par nelaimes gadījumiem uz dzelzceļa, to sekām, sagatavoību un sagaidāmo rīcību, tai skaitā sadarbības veidošana ar oficiālo izdevumu "Latvijas Vēstnesis", oficiālo izdevēju un tā nodrošināto oficiālās informācijas kanālu – portālu "Cilvēks. Valsts. Likums." (www.lvportals.lv)	VAS "Latvijas dzelzceļš"	VAS "Latvijas dzelzceļš"	VAS "Latvijas dzelzceļš" VUGD NMPD Pašvaldības Oficiālais izdevējs – VSIA "Latvijas Vēstnesis"
Sabiedriskās nekārtības, iekšējie nemieri	Prevencijas pasākumu ieviešana, lai paaugstinātu iesaistīto pušu izpratni un informētību par iespējamām drošības riskiem un nepieciešamo rīcību sabiedriskās drošības apdraudējuma gadījumos, tai skaitā sadarbības veidošana ar oficiālo izdevumu "Latvijas Vēstnesis", oficiālo izdevēju un tā nodrošināto oficiālās informācijas kanālu –	IEM VP	VP	VP Oficiālais izdevējs – VSIA "Latvijas Vēstnesis"

Apdraudējums	Pasākuma nosaukums	Lēmuma pieņēmējs	Par izpildi atbildīgā institūcija	Izpildītāji
	portālu "Cilvēks. Valsts. Likums." (www.lvportals.lv)			
Terora akti	Prevencijas un sabiedrības informēšanas pasākumi par terora aktiem, to sekām, sagatavotību un sagaidāmo rīcību, tai skaitā sadarbības veidošana ar oficiālo izdevumu "Latvijas Vēstnesis", oficiālo izdevēju un tā nodrošināto oficiālās informācijas kanālu – portālu "Cilvēks. Valsts. Likums." (www.lvportals.lv)	IEM	VDD VP VUGD	VDD VP VUGD Oficiālais izdevējs – VSIA "Latvijas Vēstnesis"
Bioloģisko vielu negadījumi	Apzināt zināšanu un spēju trūkumus bioloģisko vielu negadījumu seku likvidēšanai	NMPD VI Objekta īpašnieks vai tiesiskais valdītājs	NMPD VI Objekta īpašnieks vai tiesiskais valdītājs	NMPD VI Objekta īpašnieks vai tiesiskais valdītājs
Avārija dabasgāzes apgādes sistēmā	Plānot un organizēt darbinieku un iesaistīto līgumorganizāciju apmācību par apdraudējumiem objektā, apziņošanas kārtību un aprikojumu izmantošanu avāriju likvidācijas novēršanai (patstāvīgi)	AS "Conexus Baltic Grid" AS "Gasco"	AS "Conexus Baltic Grid" AS "Gasco"	AS "Conexus Baltic Grid" AS "Gasco" Komersanti
Avārija dabasgāzes apgādes sistēmā	Darbinieku apmācība darba aizsardzības, ugunsdrošības, CA un ekspluatācijas jautājumos (pastāvīgi)	AS "Conexus Baltic Grid" AS "Gasco"	AS "Conexus Baltic Grid" AS "Gasco"	AS "Conexus Baltic Grid" AS "Gasco" Komersanti
Avārija dabasgāzes apgādes sistēmā	Pretavāriju un ugunsdzēsības teorētiskās un praktiskās mācības (ne retāk kā reizi 3 mēnešos)	AS "Conexus Baltic Grid"	AS "Conexus Baltic Grid"	AS "Conexus Baltic Grid" Komersanti
Ugunsgrēki	Organizēt un veikt atbildīgo personu nozīmēšanu un apmācību par ugunsdrošības jautājumiem (pastāvīgi)	Objekta atbildīgā persona, īpašnieks vai tiesiskais valdītājs	Objekta atbildīgā persona, īpašnieks vai tiesiskais valdītājs	Objekta atbildīgā persona, īpašnieks vai tiesiskais valdītājs
Ugunsgrēki	Iedzīvotāju izglītošana CA jautājumos, izmantojot plašsaziņas līdzekļus un elektroniskos plašsaziņas līdzekļus, kā arī izplatot informatīvos materiālus, atbilstoši savai darbības jomai un kompetencei.	Valsts un pašvaldību institūcijas, kā arī juridiskās personas.	Valsts un pašvaldību institūcijas, kā arī juridiskās un personas.	Valsts un pašvaldību institūcijas, kā arī juridiskās personas.
Ugunsgrēki	Nodrošināt konsultācijas pieejamību juridiskām un fiziskām personām par ugunsdrošības jautājumiem (pastāvīgi)	VUGD	VUGD	VUGD
Ugunsgrēki un CA prasības	Ugunsdrošības un CA prasību ievērošanas plānotās un neplānotās pārbaudes organizēšana un veikšana (pastāvīgi)	VUGD	VUGD	VUGD

Apdraudējums	Pasākuma nosaukums	Lēmuma pieņēmējs	Par izpildi atbildīgā institūcija	Izpildītāji
Bīstamo ķīmisko vielu noplūde objektā (patstāvīgi, ne retāk kā reizi 5 gados)	Informatīvā materiāla sagatavošana iedzīvotājiem, norādot rīcību rūpnieciskās avārijas gadījumā un paredzamos aizsardzības pasākumus	Objekta atbildīgā persona	Objekta atbildīgā persona	Objekta atbildīgā persona
Visi (2021. gadā)	Valsts vai reģionāla līmeņa CA un katastrofas pārvaldīšanas mācību plānošana un organizēšana	VUGD	VUGD Ministrijas un padotības iestādes Pašvaldības Komersanti	VUGD Ministrijas un padotības iestādes Pašvaldības Komersanti
Visi (pēc nepieciešamības)	CA operacionālā vadības centra darbības nodrošināšana un apmācības organizēšana	IEM	IEM VUGD NVA IEM IC	IEM VUGD NVA IEM IC Ministrijas un padotības iestādes Komersanti
Visi (organizē pastāvīgi)	Cilvēkdrošības mācību kursa ieviešana vispārējās izglītības sistēmā, tajā iekļaujot klimata pārmaiņu jautājumus un iespējamās darbības, lai pielāgotos klimata pārmaiņu negatīvajām sekām	IEM IEM VUGD	IEM IEM VUGD	vispārējās izglītības iestādes
Visi (organizē pēc nepieciešamības)	Pašvaldību sadarbības teritoriju civilās aizsardzības komisiju apmācības plānošana un organizēšana	PS CAK	VUGD PS CAK	VUGD PS CAK
Pali, plūdi, vējuzplūdi	Iedzīvotāju informēšana un ieteikumu par rīcību sniegšana	VUGD LVĢMC Pašvaldības AS "Latvenergo"	LVĢMC VUGD Pašvaldības AS "Latvenergo"	VUGD Valsts un pašvaldību institūcijas Elektroniskie plašsaziņas līdzekļi Raidorganizācija s un elektronisko sakaru komersanti
Vētra, viesuļi, krasas vēja brāzmas; meža un kūdras purva ugunsgrēki, avārija naftas cauruļvada transporta infrastruktūrā, avārija dabasgāzes apgādes sistēmā,	VUGD mācību poligona izveide un nodrošināšana, personāla apmācība ar jaunāko tehnoloģisko sasniegumu integrēšanu, taktisko iemaņu pilnveidošana, tehnikas un aprīkojuma apgūšanu, klimatu pārmaiņu un ietekmes uz vidi radīto seku likvidēšanai	IEM	IEM NVA VUGD	VUGD NVA

Apdraudējums	Pasākuma nosaukums	Lēmuma pieņēmējs	Par izpildi atbildīgā institūcija	Izpildītāji
radiācijas avārijas, ugunsgrēki				
Bīstamo ķīmisko vielu noplūde objektā	Objekta CAP, ārpusobjekta CAP un citu katastrofas pārvaldīšanas plānošanas dokumentu pārbaude mācībās (Patstāvīgi, ne retāk kā reizi 3 gados)	Objekta atbildīgā persona VUGD	Objekta atbildīgā persona VUGD	Objekta atbildīgā persona VUGD VVD VPVB NMPD VDI PTAC Pašvaldības
Radiācijas avārijas	Radiācijas drošības padomes darba organizēšana un ieteikumu sagatavošana (pēc nepieciešamības)	VARAM	VARAM Padomes darba locekļi	Ministrijas, to padotības institūcijas
Radiācijas avārijas	Organizēt dažāda veida tematiskās mācības dažādu scenāriju radiācijas avāriju gadījumos	VVD RDC	VVD RDC VUGD Ministrijas, to padotības institūcijas	VVD RDC VUGD Pašvaldības Ministrijas, to padotības institūcijas
Avārijas vai negadījumi ostu un jūras hidrotehniskajās inženierbūvēs	Ikgadējo mācību organizēšana par pasākumiem katastrofas vai katastrofas draudu gadījumā (Pastāvīgi)	Ostas pārvalde	Ostas pārvalde	Ostas pārvalde
Bīstamo ķīmisko vielu noplūde no kuģiem, kuģa uzskriešana uz skļa, kuģu sadursme, pasažieru kuģu negadījums	Apmācības ar kuģu un prāmju līniju kompānijām par rīcībām avārijas situācijās	NBS JS KAD	NBS JS KAD	NBS JS KAD JA
Sabiedriskās nekārtības, iekšējie nemieri	Teorētiskās un praktiskās mācības tiesībsargājošām iestādēm un operatīvajiem dienestiem šādu notikumu pārvaldībā un lokalizācijā	VP	VP	VP VDD Pašvaldības policija VUGD NMPD NBS
Karš, militārs iebrukums vai tā draudi	Nav informēšanas vai mācību pasākumu iedzīvotājiem			
Apzīmējumi:				
AIM – Aizsardzības ministrija	LVMi Silava – Latvijas Valsts mežzinātnes institūts "Silava"		VDD – Valsts drošības dienests	
AS "Conexus Baltic Grid" – AS "Conexus Baltic Grid" dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas operators	NBS – Nacionālie bruņotie spēki		VDI – Valsts darba inspekcija	

AS "Gas-o" – AS "Gas-o" dabasgāzes sadales sistēmas operators	NBS JS KAD – Nacionālo bruņoto spēku Jūras spēku Krasta apsardzes dienests	VI – Veselības inspekcija
BVKB – Būvniecības valsts kontroles birojs	NMPD – Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests	VM – Veselības ministrija
CSDD – VAS "Ceļu satiksmes drošības direkcija"	NVA – Nodrošinājuma valsts aģentūra	VMD – Valsts meža dienests
DAP – Dabas aizsardzības pārvalde	PS CAK – pašvaldību sadarbības civilās aizsardzības komisija	VP – Valsts policija
EM – Ekonomikas ministrija	PTAC – Patērētāju tiesību aizsardzības centrs	VPVB – Vides pārraudzības valsts birojs
IEM – Iekšlietu ministrija	PVD – Pārtikas un veterinārais dienests	VRS – Valsts robežsardze
IEM IC – Iekšlietu ministrijas Informācijas centrs	SM – Satiksmes ministrija	VUGD – Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests
Izm – Izglītības un zinātnes ministrija	SPKC – Slimību profilakses un kontroles centrs	VVD – Valsts vides dienests
JA – VSIA "Latvijas Jūras administrācija"	VAAD – Valsts augu aizsardzības dienests	VVD RDC – Valsts vides dienesta Radiācijas drošības centrs
LVC – VAS "Latvijas Valsts ceļi"	VARAM – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija	ZM – Zemkopības ministrija
LVGMC – VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs"		

Pielikums 2. Analizēto datu un dokumentu saraksts

Nr.	Dokumenta nosaukums
Likumi un tiesību akti	
1.	Apvienoto Nāciju Organizācija, ziņojums "pārveidojot mūsu pasauli: programma 2030. gadam ilgtspējīga attīstība", Ņujorka, 2015 https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf
2.	Ārkārtas gatavības likums; https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20111552
3.	Ārkārtas situāciju likums https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20111552
4.	Ārkārtas situāciju likums, 10. pants, Igaunija https://www.riigiteataja.ee/akt/117052020003
5.	Ārkārtas ziņojuma likums https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120466?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=466
6.	Ārkārtas ziņojuma likums https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120466?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=466
7.	Bādene-Virtembergas ziņnesis, Likums par katastrofu kontroli, Bādene-Virtembergas, 1999 https://www.landesrecht-bw.de/bsbw/document/jlr-KatSchGBW1999rahmen/part/R
8.	Civīlās aizsardzības likums https://www.landesrecht-bw.de/jportal/?quelle=jlink&query=KatSchG+BW&psml=bsbauweprod.psml&max=true&aiz=true
9.	Civīlās aizsardzības pamatlikums https://www.ccdr-alg.pt/site/sites/ccdr-alg.pt/files/AdmLocal/CoopTecFin/lei_27-2006.pdf
10.	Civīlās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums, LR Saeima, Rīga, 2016, https://likumi.lv/ta/id/282333
11.	Federālais Civīlās aizsardzības un katastrofu seku likvidēšanas likums, Tieslietu ministrija, Vācija, 2020 https://www.gesetze-im-internet.de/zsg/
12.	Federālais likums par civilo aizsardzību un katastrofu seku likvidēšanu https://www.gesetze-im-internet.de/zsg/
13.	Glābšanas koledžas likums https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060607
14.	Glābšanas koledžas likums https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060607
15.	Glābšanas likums https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110379
16.	Grozījumi ārkārtas situāciju likumā https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2022/20220706
17.	Igaunijas Glābšanas dienests, Igaunijas glābšanas tīkla stratēģija līdz 2025. gadam, Talinna, 2021 https://www.rescue.ee/files/dokumentid/estonian-rescue-network-strategy-up-to-2025-eng.pdf
18.	Igaunijas parlaments, Igaunijas ārkārtas likums, Talinna, 2017 https://www.riigiteataja.ee/en/eli/526072023006/consolide
19.	Igaunijas parlaments, Ārkārtas situāciju notikumu saraksts, Talinna, 2021 https://www.riigiteataja.ee/akt/121072022007
20.	Igaunijas parlamenta lēmums, Igaunijas drošības politika kopējās drošības politikas pamati, Talinna, 2023 https://s3.documentcloud.org/documents/23584600/julgeolekupoliitika_alused.pdf in English: https://dhs.riigikantselei.ee/avalikteave.nsf/documents/NT003B6B36/\$file/Eesti%20julgeolekupoliitika%20alused_eng_22.02.2023.pdf
21.	Jūrlietu pārvaldes un jūras drošības likums, LR Saeima, Rīga, 2002, https://likumi.lv/ta/id/68491-jurlietu-parvaldes-un-juras-drosibas-likums
22.	Vācijas Federatīvās Republikas konstitūcija https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gg/englisch_gg.html
19.	Ķīmisko vielu likums. https://likumi.lv/ta/id/47839
23.	Lēmums Nr. 1313/2013/ES par Savienības civīlās aizsardzības mehānismu, EP, Brisele, 2013, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=celex%3A32013D1313
24.	Likums "Par Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Parizes nolīgumu", LR Saeima, 2017, Rīga, https://likumi.lv/ta/id/288575
25.	Likums "Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli". https://likumi.lv/ta/id/255713
26.	Likums No. 65/2007 https://diariodarepublica.pt/dr/detalhe/lei/65-2007-629393
27.	Likums par civiliedzīvotāju dalību krīžu pārvarēšanā https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20041287
28.	Likums par Federālā biroja izveidi Civīlās aizsardzības un katastrofu palīdzības federālo biroju, Vācija, 2020 https://www-bbk-bund-de.translate.google.com/SharedDocs/Downloads/DE/Rechtsgrundlagen/bbkg.pdf?__blob=publicationFile&v=3&_x_tr_sl=de&_x_tr_tl=en&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=wapp
29.	Likums, ar ko izveido Federālo civīlās aizsardzības un katastrofu palīdzības biroju https://www-bbk-bund-de.translate.google.com/SharedDocs/Downloads/DE/Rechtsgrundlagen/bbkg.pdf?__blob=publicationFile&v=3&_x_tr_sl=de&_x_tr_tl=en&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=wapp
30.	Nacionālās drošības likums, LR Saeima, 2000 https://likumi.lv/ta/id/14011-nacionalas-drosibas-likums
31.	Portugāles valdības rīkojums nr. 44/2019 par Pašvaldību civilo aizsardzību, Lisabonā, 2019 http://www.ivar.azores.gov.pt/legislacao/Documents/2019_DL_44_Concretiza%20o%20quadro%20de%20transfer%C

Nr.	Dokumenta nosaukums
	3%AAncia%20de%20compet%C3%Aancias%20para%20os%20C3%B3rg%C3%A3os%20municipais%20no%20do m%C3%ADnio%20da%20prote%C3%A7%C3%A3o%20civil.pdf
32.	Privātās apsardzes pakalpojumu likums http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2002/en20020282.pdf
33.	Rīkojums No. 91/2017 par Civilās aizsardzības brīvprātīgo organizāciju darbības jomu, atzīšanas kārtību un sadarbības veidu civilās aizsardzības pasākumos https://diariodarepublica.pt/dr/detalhe/portaria/91-2017-106542303
34.	Saksijas likums par ugunsdrošību, glābšanas dienestiem un katastrofu kontroli https://www.revosax.sachsen.de/vorschrift/4911-SaechsBRKG
35.	Somijas Iekšlietu ministrijas rīkojums par darba pieņemšanas nosacījumiem civiliedzīvotājiem ārkārtas situācijās http://finlex.fi/alkup/2018/20181388
36.	Tiesību akts glābšanas dienestiem https://pelastustoimi.fi/en/rescue-services/legislation
37.	Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likums, LR Saeima, Rīga, 2002, https://likumi.lv/ta/id/68293-ugunsdzesibas-un-ugunsdzesibas-likums
38.	Ugunsdrošības, palīdzības un civilās aizsardzības likums https://recht.nrw.de/lmi/owa/br_bes_text?print=1&anw_nr=2&gld_nr=%202&ugl_nr=213&val=33324&ver=0&aufgehoben=N&keyword=&bes_id=33324&show_preview=1
39.	Valdības dekrēts No. 16/2009/M par Madeiras autonomā reģiona civilās aizsardzības sistēmas regulējumu https://diariodarepublica.pt/dr/detalhe/decreto-legislativo-regional/16-2009-491931
40.	Valdības dekrēts No. 43/2020 par Valsts civilās ārkārtas situāciju plānošanas sistēmu Valdības dekrēts No. 43/2020 par Valsts civilās ārkārtas situāciju plānošanas sistēmu https://files.dre.pt/1s/2020/07/14000/0001700024.pdf
41.	Valdības dekrēts No. 44/2019 par Pašvaldību civilo aizsardzību Valdības dekrēts No. 44/2019 par Pašvaldību civilo aizsardzību https://files.diariodarepublica.pt/1s/2022/12/25101/0000800022.pdf
42.	Valdības dekrēts No. 90-A/2022 par Integrēto aizsardzības un palīdzības operāciju sistēmu https://files.diariodarepublica.pt/1s/2022/12/25101/0000800022.pdf
41.	Valsts meža dienesta likums. https://likumi.lv/ta/id/14594
43.	Vācijas federālās republikas satversme, Berlīne, 1949 https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gg/englisch_gg.html
Normatīvie un politikas plānošanas dokumenti	
44.	Centrālās Somijas provinces drošības plāns 2021-2023 https://pelastustoimi.fi/documents/25266713/0/keski-suomen_maakunnallinen_turvallisuussuunnitelma_2021_2023a.pdf/f3c8500a-a779-9117-edc6-5ccb64c22e67/keski-suomen_maakunnallinen_turvallisuussuunnitelma_2021_2023a.pdf?t=1665482012443
45.	Civilās aizsardzības un katastrofu seku likvidēšanas birojs, Pedagoģiskais koncepts civilai aizsardzībai, Vācija, 2015 https://www.bbk.bund.de/SharedDocs/Downloads/DE/BABZ/P%C3%A4dagogischesKonzept.pdf?__blob=publicationFile&v=2
46.	Deklarācija par Evikas Siliņas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību, MK, 2023, https://www.mk.gov.lv/lv/ministru-kabineta-evikas-silinas-valdibas-deklaracija
47.	Drošības stratēģija sabiedrībai https://turvallisuuskomitea.fi/wp-content/uploads/2018/04/YTS_2017_english.pdf
48.	Iekšlietu ministrija, Krīzes vadība Latvijā. 2020, Pieejams: https://www.sisekaitse.ee/sites/default/files/inline-files/3.%20Dimitrijs%20Trofimovs%203.12%20presentatsioon.pdf
49.	Katastrofu medicīnas plāns, https://www.nmpd.gov.lv/lv/media/769/download
50.	Komunikācijas paziņojums "Veidojot pret klimata pārmaiņām noturīgu Eiropu - jaunā ES stratēģija par pielāgošanos klimata pārmaiņām", EP, ES, Brisele, 2021, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2021:82:FIN
51.	Krīzes vadības padomes nolikums 1.punkts, MK, 2011, https://likumi.lv/ta/id/224553-krizes-vadibas-padomes-nolikums
52.	Krīžu pārvarēšanas, ārkārtas plānošanas un civilās aizsardzības akadēmijas izglītības stratēģija 2025. gadam, ko publicējis Federālais civilās aizsardzības un katastrofu palīdzības birojs. https://www.bbk.bund.de/SharedDocs/Downloads/DE/BABZ/Bildungsstrategie2025BABZ.pdf?__blob=publicationFile&v=4
53.	Latvijas Nacionālās attīstības plāns 2021. - 2027. gadam, https://pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/NAP2027_apstiprin%C4%81ts%20Saeim%C4%81_1.pdf
54.	Latvijas Republikas Valsts kontroles ziņojums "Valsts civilās aizsardzības sistēmas plānošana un gatavība", Rīga 2022, https://lrk.gov.lv/lv/getrevisionsfile/29552-BEB0L79wVBRtl5z947s2p5IODAW3jqJh.pdf
55.	MK 2006. gada 14. februāra noteikumi Nr. 118 "Kārtība, kādā valsts un pašvaldību institūcijas iesaistās mežu ugunsgrēku ierobežošanā". https://likumi.lv/ta/id/128377
56.	MK 2008. gada 10. jūnija noteikumi Nr. 420 "Noteikumi par meža ugunsdzēsības darbiem un Valsts meža dienesta un Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta sadarbības kārtību, veicot meža ugunsgrēku ierobežošanas un likvidācijas darbus". https://likumi.lv/ta/id/176779
57.	MK 2010. gada 27. aprīļa noteikumi Nr. 398 "Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta nolikums". https://likumi.lv/ta/id/209089
58.	MK 2011. gada 18. janvāra noteikumi Nr. 42 "Krīzes vadības padomes nolikums". https://likumi.lv/ta/id/224553

Nr.	Dokumenta nosaukums
59.	MK 2011. gada 13. decembra noteikumi Nr. 948 "Katastrofu medicīnas sistēmas organizēšanas noteikumi". https://likumi.lv/ta/id/241413
60.	MK 2013. gada 30. jūlija noteikumi Nr. 449 "Valsts meža dienesta nolikums". https://likumi.lv/ta/id/25867
61.	MK 2016. gada 19. aprīļa noteikumi Nr. 238 "Ugunsdrošības noteikumi". https://likumi.lv/ta/id/281646
62.	MK 2017. gada 20. jūnija noteikumi Nr. 341 "Noteikumi par civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas mācību veidiem un organizēšanas kārtību". https://likumi.lv/ta/id/291706
63.	MK 2017. gada 19. septembra noteikumi Nr. 563 "Paaugstinātas bīstamības objektu apzināšanas un noteikšanas, kā arī civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas plānošanas un īstenošanas kārtība". https://likumi.lv/ta/id/293660
64.	MK 2017. gada 26. septembra noteikumi Nr. 582 "Noteikumi par pašvaldību sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijām". https://likumi.lv/ta/id/293820
65.	MK 2017. gada 7. novembra noteikumi Nr. 658 "Noteikumi par civilās aizsardzības plānu struktūru un tajos iekļaujamo informāciju". https://likumi.lv/ta/id/294938
66.	MK 2017. gada 5. decembra noteikumi Nr. 716 "Minimālās prasības obligātā civilās aizsardzības kursa saturam un nodarbināto civilās aizsardzības apmācības saturam". https://likumi.lv/ta/id/295896
67.	MK 2017. gada 12. decembra noteikumi Nr. 723 "Valsts civilās aizsardzības kontaktpunkta noteikumi". https://likumi.lv/ta/id/295780
68.	MK 2020. gada 26. augusta rīkojums Nr. 476 "Par Valsts civilās aizsardzības plānu". https://likumi.lv/ta/id/317006
69.	Nacionālā drošības stratēģija https://www.nationalesicherheitsstrategie.de/National-Security-Strategy-EN.pdf
70.	Nacionālās drošības koncepcija, LR Saeima, 2023, https://likumi.lv/ta/id/345911-par-nacionalas-drosibas-koncepcijas-apstiprinasanu
71.	Noteikumi nr. 131 Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi, MK, Rīga, 2016, https://likumi.lv/ta/id/280652-rupniecisko-avariju-riska-novertes-anas-kartiba-un-riska-samazinanas-pasakumi
72.	Noteikumi nr. 723 4.8. par atsevišķu bīstamu ķīmisku vielu lietošanas ierobežojumiem elektriskajās un elektroniskajās iekārtās, MK, Rīga, 2013, https://likumi.lv/ta/id/255230-noteikumi-par-atsevisku-kimisku-velu-lietosanas-ierobezojumiem-elektriskajās-un-elektroniskajās-iekārtās
73.	Noteikumi nr.716, par valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijām un pirmsskolas izglītības programmu paraugiem, MK, Rīga, 2018, https://likumi.lv/ta/id/303371
74.	Paaugstinātas bīstamības objektu apzināšanas un noteikšanas, kā arī civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas plānošanas un īstenošanas kārtība, 7.1. punkts, MK, Rīga, 2017, https://likumi.lv/ta/id/293660-paaugstinatas-bistamibas-objektu-apzinanas-un-noteikšanas-ka-ari-civilas-aizsardzibas-un-katastrofas-parvaldisanas-planosanas...
75.	Par Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu laika posmam līdz 2030. gadam, MK, 2019, https://likumi.lv/ta/id/308330-par-latvijas-pielagosanas-klimata-parmainam-planu-laika-posmam-lidz-2030-gadam
76.	Rezolūcija No. 112/2021 Nacionālā civilās aizsardzības stratēģija 2030 https://diariodarepublica.pt/dr/detalhe/resolucao-conselho-ministros/112-2021-169418566
77.	Rezolūcija par regulējumu Eiropas sadarbībai jaunatnes jomā: Eiropas Savienības jaunatnes stratēģija 2019.–2027. gadam, ES MP, Brisele, 2018, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A42018Y1218%2801%29
78.	Rīkojums Nr. 476 "Par Valsts civilās aizsardzības plānu", MK, Rīga, 2020, https://likumi.lv/ta/id/317006
79.	Somijas gatavības vadlīnijas starptautiskām ārkārtas situācijām https://disasterlaw.ifrc.org/sites/default/files/media/disaster_law/2020-09/HNSG_EN_FINLAND%202014.pdf
80.	Starptautiskais līgums "Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām", ANO, LR Saeima, 2008, Ņujorka, https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1630
81.	Valdības rīkojums par glābšanas operācijām https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110407
82.	Valdības rīkojums par glābšanas operācijām https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110407
83.	Valdības stratēģijas koncepts https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/downloads/DE/veroeffentlichungen/themen/bevoelkerungsschutz/konzeption-zivile-verteidigung.pdf?__blob=publicationFile&v=2
84.	Valsts aizsardzības koncepcija, LR Saeima, Rīga, 2001, https://likumi.lv/ta/id/224770-par-valsts-aizsardzibas-koncepciju
85.	Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta nolikums, MK, 2010, https://likumi.lv/ta/id/209089-valsts-ugunsdzesibas-un-glabsanas-dienesta-nolikums
86.	Vācijas stratēģija noturības stiprināšanai pret katastrofām un katastrofu samazināšanas sistēmas īstenošana (2015–2030) https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/downloads/DE/publikationen/themen/bevoelkerungsschutz/BMI2017-resilienz-katastrophen.pdf;jsessionid=C7172C992B800DC0303F34E264AA7BF2.2_cid505?__blob=publicationFile&v=2

Citi informācijas avoti

Nr.	Dokumenta nosaukums
87.	Adventistu attīstības un palīdzības aģentūras Vācijas biroja mājaslapa, ziņojums "Katastrofu novēršana: profilakse ir labāka nekā ārstēšana", Vācijā, 2022 https://adra.de/thema/katastrophenvorsorge-vorsorge-ist-besser-als-nachsorge-2/
88.	Aizsardzības resursu aģentūras mājaslapa, Igaunija https://kra.ee/en/s
89.	Aizsardzības resursu aģentūra, valsts aizsardzības mācību programma, Igaunija, 2023 https://kra.ee/riigikaitseopetus/riigikaitseopetuse-ainekevast/
90.	Algarves Universitātes mājaslapa, Portugāle https://www.ualg.pt/en
91.	Algarves Universitāte, civilā aizsardzība, Portugāle Algarve, 2023 https://www.ualg.pt/curso/1934
92.	Apple lietotājveidņu veikals, NINA aplikācija, https://apps.apple.com/de/app/nina/id949360949
93.	Apple lietotājveidņu veikals, NINA aplikācija https://apps.apple.com/de/app/112-latvija/id1609918381
94.	Ārkārtas situāciju plāni https://www.kempele.fi/media/tiedostot/kunta-ja-hallinto/saannot-ja-suunnitelmat/kempeleen-kunnan-valmiussuunnitelma-2021.pdf
95.	Avārijas dienestu akadēmijas mājaslapa, Somija https://www.pelastusopisto.fi/en/
96.	Bādenes-Virtembergas mājaslapa, "Civilā aizsardzība skolās", Vācija, 2023 https://www.baden-wuerttemberg.de/de/service/presse/pressemitteilung/pid/katastrophenschutz-an-schulen-3
97.	Berlīnes Universitāte, Prof. Dr. Martin Voss, Stāvoklis un nākotne civilās aizsardzības jomā Vācijā, Berlīne, 2022 https://www.geo.fu-berlin.de/geog/fachrichtungen/anthrogeog/katastrophenforschung/publikationen/Lessons_to_learn_2022.pdf
98.	Brīvprātīgās humanitārās organizācijas "Johanniter Palīdzība nelaimes gadījumos" mājaslapa, Vācija https://www.johanniter.de/johanniter-unfall-hilfe/
99.	Civilās aizsardzības birojs, ziņojums "visi riski", Itālija, 2023 https://www.iononrischio.gov.it/en/get-ready/all-risks/
100.	Civilās aizsardzības koledžas mājaslapa, pamatinformācija, Itālija, 2018 https://www.ancilab.it/area-riservata/vidolezioni/
101.	Civilās aizsardzības rokasgrāmata pagastu mēriem, https://prociv.gov.pt/media/opwhj1e/ct-prociv-31_manual_de_prote%C3%A7%C3%A3o_civil_para_autarcas-de_freguesia.pdf
102.	Civilās aizsardzības un katastrofu seku likvidēšanas birojs, 2024 gada programma, Vācija, 2023 https://www.bbk.bund.de/SharedDocs/Downloads/DE/BABZ/babz-jahresprogramm-2024.pdf?__blob=publicationFile&v=2
103.	Civilās aizsardzības žurnāls https://www.bbk.bund.de/DE/Infothek/Magazin-Bevoelkerungsschutz/magazin-bevoelkerungsschutz_node.html
104.	Drošības stratēģija sabiedrībai https://turvallisuuskomitea.fi/wp-content/uploads/2018/04/YTS_2017_english.pdf
105.	Drošs ciems" un "Drošs cilvēks" mājaslapa, paš aizsardzības pasākumi, Portugāle, 2024 https://aldeiasseguras-pt.translate.google.com/medidas-de-autoprotecao/?_x_tr_sl=auto&_x_tr_tl=en&_x_tr_hl=en&_x_tr_pto=wapp
106.	"Drošs ciems" un "Droši cilvēki" programmas īstenošanas rokasgrāmata pašvaldībām https://prociv.gov.pt/media/u52dl2m/al-deia-segura-pessoas-seguras-guia-de-apoi-o-%C3%A0-implementa%C3%A7%C3%A3o.pdf
107.	Eiropas Savienība Civilā aizsardzības birojs, ziņojums Portugāle 2019 gadā, 2020 https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/system/files/2020-03/peer_review_-_report_portugal_final.pdf
108.	EK mājaslapa, Itālija, 2022 https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/national-disaster-management-system/italy_en
109.	EK mājaslapa, Portugāles informācija, 2018 https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/national-disaster-management-system/portugal_en
110.	ES mājaslapa, UCP Zināšanu tīkls, Interaktīvās VR spēles, Brisele, 2023 https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/news/interactive-vr-games-fostering-self-protection-culture-among-teenagers
111.	ES mājaslapa, UCP Zināšanu tīkls, Valsts ugunsdzēsēju skola, Brisele https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/organisations/escola-nacional-de-bombeiros-enb
112.	ES stratēģija Baltijas jūras reģiona organizācijas mājaslapa, 2021, https://www.eusbsr.eu/about/implementation
113.	ES stratēģija Baltijas jūras reģionam, Brisele, 2021, https://www.eusbsr.eu/attachments/article/590824/Action%20Plan%202021.PDF
114.	Federālais civilās aizsardzības un katastrofu seku likvidēšanas birojs, "Izglītība civilajā aizsardzībā / 2. daļa: Apmācības strukturālās un didaktiskās iezīmes un civilās aizsardzības vadītāju tālākizglītība", Vācija, 2020 https://www.bbk.bund.de/DE/Themen/Akademie-BABZ/BABZ-Angebot/Forschung-und-Bildung/Bildungsatlas/_documents/bildungsatlas_band2.pdf?__blob=publicationFile&v=5
115.	Federālā civilās aizsardzības un katastrofu seku likvidēšanas biroja mājaslapa, Vācija https://www.bbk.bund.de/DE/Home/home_node.html

Nr.	Dokumenta nosaukums
116.	Glābšanas dienesta mājaslapa, Igaunija https://www.rescue.ee/
117.	Glābšanas operāciju un ārkārtas centru darbības reformas projekts https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164507/SM_2022_39.pdf?sequence=1&isAllowed=y
118.	Glābšanas operāciju un ārkārtas centru darbības reformas projekts https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164507/SM_2022_39.pdf?sequence=1&isAllowed=y
119.	Helsinki Glābšanas skolas mājaslapa, Somija https://pelastustoimi.fi/en/helsinki/helsinki-rescue-school
120.	Igaunijas Aizsardzības akadēmija, Igaunija, 2023 https://www.sisekaitse.ee/et
121.	Igaunijas Drošības zinātņu akadēmijas mājaslapa, Igaunija https://www.sisekaitse.ee/en/eass-home
122.	Igaunijas glābšanas dienests, glābšanas VR, Igaunija, 2021 https://www.youtube.com/watch?v=GXQkt7yEttA
123.	Igaunijas glābšanas dienests, Rīcības kodekss krīzes situācijā, Igaunija https://www.olevalmis.ee/files/2022-10/2201960-creatum-ov-148x210-bleed3mm-a5-eng-ok-p1-52.pdf?90de8c2fc2
124.	Igaunijas glābšanas dienests, Rīcības kodekss krīzes situācijā, 2023 https://www.olevalmis.ee/en
125.	Igaunijas glābšanas dienests, ziņojums – esi gatavs, Igaunija, 2022 https://www.olevalmis.ee/files/2022-12/ole-valmis-2022-eng.pdf?61d9cef5d8
126.	Igaunijas Iekšlietu ministrija, raksts "Iedzīvotāju aizsardzības un iekšzemes drošības mērķi jāīsteno ātri un bez izņēmumiem", Tallina, 2024 https://www.siseministeerium.ee/uudised/siseministeerium-elanikkonnakaitses-ja-sisejulgeolekus-seatud-eesmargid-tuleb-taita-kiirelt
127.	Informatīvais ziņojums "Par ugunsapsardzību", 2022. gada 16. augusta MK sēde. https://tapportals.mk.gov.lv/attachments/legal_acts/document_versions/fa21dc97-517b-4992-8e08-caf278361192/download
128.	Informācijas zinātņu un administrācijas institūta mājaslapa, Portugāle https://www.masterstudies.com/institutions/institute-of-information-and-administration-(instituto-superior-de-ci%C3%A7%C3%A7%C3%A3o-e-da-administra%C3%A7%C3%A3o-iscia)
129.	Izglītības un zinātnes institūta mājaslapa, Portugāle https://www.iseclisboa.pt/index.php/en/isec-lisboa-2
130.	Itālijas valdības, ministru padomes prezidijs, civilās aizsardzības departaments, "Aktivitātes", Itālija, 2018 https://www.protezionecivile.gov.it/en/department/activities/
131.	Itālijas valdības, ministru padomes prezidijs, civilās aizsardzības departaments, "civilā aizsardzība ģimenēs", Itālija, 2015 https://www.protezionecivile.gov.it/it/publicazione/protezione-civile-famiglia/
132.	Itālijas valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta mājaslapa, Itālija, 2023 https://www.vigilfuoco.it/sitiSpeciali/viewPage.asp?s=3&p=41146
133.	Katastrofu medicīnas sistēmas organizēšanas noteikumi, 23.6. punkts, MK, 2011, https://likumi.lv/ta/id/241413-katastrofu-medicinas-sistemas-organizesanas-noteikumi
134.	LR Iekšlietu ministrija, D.Trofimovs, Krīzes vadība Latvijā, Rīga, 2020, Pieejams: https://www.sisekaitse.ee/sites/default/files/inline-files/3.%20Dimitrijs%20Trofimovs%203.12%20presentatsioon.pdf
135.	Latvijas sabiedriskais medijs "Piecās Latvijas augstskolās digitalizēts kurss par civilo aizsardzību" Latvijā, 2023 https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/28.11.2023-piecas-latvijas-augstskolas-digitalizets-kurss-par-civilo-aizsardzibu.a533334/
136.	Latvijas Republikas Valsts kontroles ziņojums "Valsts civilās aizsardzības sistēmas plānošana un gatavība", Rīga 2022. https://lrk.gov.lv/lv/getrevisionfile/29552-BEB0L79wVBRtI5z947s2p5lODAW3jqJh.pdf
137.	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, metodiskais materiāls "Vadlīnijas jūras krasta erozijas seku mazināšanai", 2014. https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/files/vadlinijas_juras_krasta_erozijas_seku_mazinasanai.pdf
138.	Minho Universitātes mājaslapa, Portugāle https://www.uminho.pt/EN
139.	Minho Universitāte, grāda civilajā aizsardzībā un teritoriālajā pārvaldībā iegūšanas nosacījumi, Minho, 2023 https://www.geografia.uminho.pt/protecao-civil-e-gestao-do-territorio/
140.	Ministru kabineta 2010. gada 28. septembra instrukcija Nr. 16 "Kārtība, kādā valsts augstākās amatpersonas apziņojamas valsts apdraudējuma gadījumā un par ārkārtas notikumiem valstī". https://likumi.lv/ta/id/218821
141.	Ministru kabineta 2019. gada 17. jūlija rīkojums Nr. 380 "Par Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu laika posmam līdz 2030. gadam". https://likumi.lv/ta/id/308330
142.	Nacionālais civilās aizsardzības ārkārtas situāciju plāns, http://planos.prociv.pt/Documents/130313331474961281.pdf
143.	Nacionālā mācību programma, ziņojums "Civilā aizsardzība Itālijā, 2022" https://www.protezionecivile.gov.it/static/f72430e2c68a27106bfa228b63010aa5/volume-pc-eng-14-09-2022-low_0.pdf
144.	Nacionālā skautu korpusa mājaslapa, Portugāle https://escutismo.pt/
145.	Pašvaldības civilās aizsardzības organizācija, atbalstu materiālu apkopojums, Itālija, 2023 https://protezionecivile.comunecervia.it/scuole/materiale.html

Nr.	Dokumenta nosaukums
146.	Pašvaldības civilās aizsardzības organizācija, sadaļa "stāsts", Itālija, 2023 https://www.iononrischio.gov.it/en/know/story/
147.	Reģionālās ugunsdzēsēju skolas mājaslapa, Vācija https://www.ig-ausbildung-bf.de/oeffentliche-einrichtungen/landesfeuerweherschulen/
148.	Rietumu pakalpojumu un tirdzniecības skolas mājaslapa, Portugāle https://www.sefo.pt/ensino-profissional/cursos-com-autorizacao-previa-de-funcionamento-pelo-ministerio-de-educacao/tecnico-proteccao-civil/
149.	Santo Tirso pašvaldība, Civilās aizsardzības slavas spēle, Santo Tirso Portugāle https://www.cm-stirso.pt/cmsantotirso/uploads/writer_file/document/6183/jogo_gloria.pdf
150.	Sarkanā krusta mājaslapa, Igaunija https://redcross.ee/
151.	Sendai pamatprogramma katastrofu riska mazināšanai 2015-2030, ANO, 2015, https://www.undrr.org/publication/sendai-framework-disaster-risk-reduction-2015-2030
152.	Sendai rīcības plāns katastrofu riska mazināšanai 2015.-2030. gadam, EK, Brisele, 2021, https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/system/files/2016-06/1_en_document_travail_service_part1_v2.pdf
153.	Sieviešu brīvprātīgo aizsardzības organizācijas mājaslapa, Igaunija https://www.naiskodikaitse.ee/
154.	Somijas nacionālās glābšanas asociācijas mājaslapa, Somija https://www.spek.fi/en/
155.	Somijas nacionālā glābšanas asociācija, 72 stundu koncepcija, 2023, https://72tuntia.fi/en/#varaudu https://72tuntia.fi/wp-content/uploads/2023/08/72hour_esiteA5_verkkoon-SIVUT.pdf
156.	Somijas nacionālā glābšanas asociācija, 72 stundu koncepta mājaslapa https://72tuntia.fi/en/training/
157.	Sarkanais krusts, atbalsts un pasākumi bērniem un jauniešiem, 2023 https://www.redcross.fi/get-help-and-support/for-children-and-young-people/
158.	Somijas sarkanais krusts, mācību mājaslapa, 2023 https://omapunainenristi.fi/publicevents?eventcategory=8&eventtype=4&_gl=1*1d10bbq*_ga*MTA5Mjk1Nzk2NS4xNzAxNzAzMDkx*_ga_FMVLRNR4HM*MtcwMTcwMzA5MC4xLjEuMTcwMzE1MC4wLjAuMA
159.	Somija Sarkanā krusta mājaslapa, Somija https://www.redcross.fi/
160.	Starptautiskās katoļu palīdzības organizācijas "Malteser palīdzības dienesta" mājaslapa, Vācija https://www.malteser.de/
161.	Strādnieku Samariešu federācijas mājaslapa, Vācija https://www.asb.de/
162.	Tehniskās palīdzības federālās aģentūras mājaslapa, Vācija https://www.thw.de/DE/Startseite/startseite_node.html
163.	Valsts ārkārtas situāciju un civilās aizsardzības dienesta mājaslapa, Portugāle https://prociv.gov.pt/en/home/
164.	Valsts ārkārtas situāciju un civilās aizsardzības dienesta mājaslapa, Nacionālā autoritāte, Portugāle, 2023 https://prociv.gov.pt/en/the-national-authority/about-us/the-national-authority/
165.	Valsts ārkārtas situāciju un civilās aizsardzības dienesta mājaslapa, civilās aizsardzības īpašie spēki, Portugāle, 2023 https://prociv.gov.pt/en/civil-protection-special-force/about-us/mission-vision-and-values/
166.	Valsts ārkārtas situāciju un civilās aizsardzības dienesta mājaslapa, civilās aizsardzības klubs, Portugāle, 2017 https://prociv.gov.pt/media/2jkad3qf/dossier-do-clube-de-prote%C3%A7%C3%A3o-civil-2017.pdf
167.	Valsts ārkārtas situāciju un civilās aizsardzības dienesta mājaslapa, ANEPC, Riska izglītības vadlīnijas, Portugāle, 2015 https://prociv.gov.pt/media/fkxbh2un/referencial_educacao_risco-2015.pdf
168.	Valsts ārkārtas situāciju un civilās aizsardzības dienesta mājaslapa, ārkārtas situāciju plānošanas informāciju sistēma, Portugāle, 2024 http://planos.prociv.pt/Pages/homepage.aspx
169.	Valsts Kanceleja, Informatīvais ziņojums "Par ugunsapsardzību", 2022. gada 16. augusta MK sēde. https://tapportals.mk.gov.lv/attachments/legal_acts/document_versions/fa21dc97-517b-4992-8e08-caf278361192/download
170.	Valsts ugunsdzēsēju skola, Pakalpojumu centrs, Portugāle https://www.enb.pt/servicos/
171.	Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests, Rekomendācijas par civilās aizsardzības kursa saturu, 2019. https://www.vugd.gov.lv/lv/media/337/download?attachment
172.	Vācijas Glābēju biedrības mājaslapa, Vācija https://www.dlrg.de/
173.	Vācijas Sarkanā krusta mājaslapa, Vācija https://www.drk.de/
174.	Ziņojums par katastrofu aizsardzību skolās īstenošanu https://zsl-bw.de/site/pbs-bw-km-root/get/documents_E866983613/KULTUS.Dachmandant/KULTUS/Dienststellen/zsl/lm%20Fokus/Katastrophenschutz/Unterst%C3%BCtzende-Materialien/KM-Gesamtkonzeption-Katastrophenschutz-an-Schulen_2023-07-05.pdf
VUGD iekšējie normatīvie akti, pārskati un cita sniegta informācija	
175.	Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta 2018. gada publiskais pārskats, Rīga, 2019 https://www.vugd.gov.lv/lv/media/358/download?attachment

Nr. Dokumenta nosaukums**Statistikas dati**

176.	Eiropas reģionu komiteja, Somijas civilā aizsardzība, 2023 https://portal.cor.europa.eu/divisionpowers/Pages/Finland-Civil-protection.aspx
177.	EK mājaslapa, Valsts riska profils, 2023 https://drmkc.jrc.ec.europa.eu/inform-index/INFORM-Risk/Country-Risk-Profile
178.	ES mājaslapa, Fakti un skaitļi par dzīvi Eiropas Savienībā, 2023 https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/key-facts-and-figures/life-eu_en
179.	EUROSTAT Vispārējās valdības izdevumi pa funkcijām, 2023 https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/gov_10a_exp__custom_9166631/default/table?lang=en
180.	Pasaules riska ziņojums, Vācija, 2023, https://weltrisikobericht.de/wp-content/uploads/2023/10/WRR_2023_english_online161023.pdf

